

UNIVERZITA PALACKÉHO V OLMOUCI
FILOZOFICKÁ FAKULTA
Katedra psychologie

**Výběr partnera a udržení funkčního vztahu
v kontextu dnešní míry rozvodovosti**

Choosing a partner and maintaining a functional relationship
in the context of today's divorce rate

Diplomová práce

Autor: **Markéta Bártková**

Vedoucí práce: **PhDr. Jan Šmahaj**

**Olomouc
2010**

Prohlašuji, že jsem tuto práci vypracovala samostatně na základě uvedených pramenů a literatury.

V Olomouci dne 25. 3. 2010

.....

podpis

Děkuji PhDr. Janu Šmahaji za odborné a trpělivé vedení diplomové práce a za cenné rady a podněty.

Velké poděkování patří všem účastníkům výzkumu, kteří obětovali svůj čas, aby se se mnou setkali. Tím, že souhlasili s provedením rozhovoru, přispěli k vypracování této diplomové práce.

Děkuji partnerovi a rodině za podporu.

OBSAH :

Úvod.....	7
A TEORETICKÁ ČÁST.....	9
1. ROZVOD V ČR	10
1.1 HISTORIE ROZVODU MANŽELSTVÍ V ČESKÝCH ZEMÍCH OD POČÁTKU 19. STOLETÍ DO SOUČASNOSTI	10
1.2 ROZVODOVOST V ČR VE SROVNÁNÍ S JINÝMI EVROPSKÝMI ZEMĚMI	14
1.3 OKOLNOSTI ROZVODU MANŽELSTVÍ	15
1.4 PŘÍČINY ROZVODU MANŽELSTVÍ	16
1.5 DÉLKA MANŽELSTVÍ A S NÍ SOUVISEJÍCÍ ROZVODOVOST	18
1.6 ETAPY ROZPADU MANŽELSTVÍ A ETAPY ROZVODU	20
1.7 NÁSLEDKY ROZVODU MANŽELSTVÍ	20
1.8 PROCES HOJENÍ	22
2. VÝBĚR PARTNERA	23
2.1 INTIMITA - HLAVNÍ VÝVOJOVÝ ASPEKT MLADÉ DOSPĚLOSTI	24
2.2 MOTIVACE A POTŘEBY SOUVISEJÍCÍ S LÁSKOU V PARTNERSTVÍ	25
2.3 PRINCIP VOLBY PARTNERA	26
<i>2.3.1 Výběr partnera podle teorie D. Musteina</i>	26
<i>2.3.2 Výběr partnera na principu podobnosti (homogamie)</i>	27
<i>2.3.3 Výběr partnera na principu odlišnosti (heterogamie)</i>	28
2.4 ETAPY VOLBY PARTNERA	28
2.5 ZPŮSOBY VZNIKU PARTNERSTVÍ	29
2.6 VLIVY PŮSOBÍCÍ NA VÝBĚR PARTNERA	31
<i>2.6.1 Primární rodina - rodičovský model</i>	32
<i>2.6.2 Primární rodina - sourozenecká konstelace</i>	34
<i>2.6.3 Předchozí partnerství</i>	35
2.7 MOŽNOSTI SEZNÁMENÍ	36
2.8 OČEKÁVÁNÍ OD VZTAHU	37
<i>2.8.1 Očekávání z pohledu evoluční psychologie</i>	38
<i>2.8.2 Očekávání z pohledu sociální psychologie</i>	39
<i>2.8.3 Očekávání a přání žen</i>	39
<i>2.8.4 Očekávání a přání mužů</i>	41
3. MANŽELSTVÍ	44
3.1 DEFINICE MANŽELSTVÍ	44
3.2 VÝHODY A NEVÝHODY MANŽELSTVÍ Z DNEŠNÍHO POHLEDU STÁTU	45
3.3 PSYCHOLOGICKÉ VÝHODY MANŽELSTVÍ	46
3.4 PŘEDPOKLADY FUNKČNÍHO MANŽELSTVÍ	47
<i>3.4.1 Zralost</i>	47
<i>3.4.2 Žádoucí osobnostní charakteristiky partnera</i>	50

3.5 DŮLEŽITÉ ASPEKTY MANŽELSTVÍ, NA KTERÉ JE TŘEBA SE ZAMĚŘIT	51
3.5.1 <i>Vzájemná komunikace</i>	52
3.5.2 <i>Sexuální soužití</i>	54
3.5.3 <i>Finance a domácí práce</i>	55
3.5.4 <i>Volný čas</i>	56
3.5.5 <i>Děti</i>	56
3.5.6 <i>Láska</i>	57
3.5.6.1 Zamilovanost	58
3.5.6.2 Romantická (vášnivá) láska	59
3.5.6.3 Partnerská (věrná) láska	59
3.5.6.4 Jiné druhy lásky	60
3.6 PŘEDPOKLADY DYSFUNKČNÍHO MANŽELSTVÍ	61
3.6.1 <i>Nežádoucí osobnostní charakteristiky</i>	61
3.7 PROFILY VZTAHŮ	65
3.8 KRIZE - PŘIROZENÝ JEV A VÝVOJOVÁ ŠANCE	66
3.9 MIMOMANŽELSKÝ VZTAH	67
3.10 KURZY MANŽELSTVÍ	68
B EMPIRICKÁ ČÁST	70
4. CÍLE VÝZKUMU	71
4.1 VÝZKUMNÉ OBLASTI A VÝZKUMNÉ OTÁZKY	71
5. POPIS ZVOLENÉHO METODOLOGICKÉHO RÁMCE A METOD	73
5.1 ZVOLENÝ TYP VÝZKUMU	73
5.2 METODY ZÍSKÁVÁNÍ DAT	73
5.3 METODY ZPRACOVÁNÍ DAT	75
6. ZPŮSOB VÝBĚRU SOUBORU A JEHO ZDŮVODNĚNÍ	76
7. VÝSLEDKY A INTERPRETACE DAT	79
7.1 SUBOBLAST CO JE DŮLEŽITÉ PŘI VÝBĚRU ŽIVOTNÍHO PARTNERA?	80
7.1.1 <i>Souhrn Suboblast Co je důležité při výběru životního partnera?</i>	87
7.2 SUBOBLAST JAKÝ MÁ ČLOVĚK ŽIJÍCÍ ALESPŮŇ 10 LET V MANŽELSTVÍ NÁZOR NA TUTO INSTITUCI?	88
7.2.1 <i>Souhrn Suboblast Jaký má člověk žijící alespoň 10 let v manželství názor na tuto instituci?</i>	96
7.3 SUBOBLAST CO POMÁHÁ MANŽELSTVÍ SPRÁVNĚ FUNGOVAT?	97
7.3.1 <i>Souhrn Suboblast Co pomáhá manželství správně fungovat?</i>	105
7.4 SUBOBLAST CO NEPOMÁHÁ MANŽELSTVÍ SPRÁVNĚ FUNGOVAT?	107
7.4.1 <i>Souhrn Suboblast Co nepomáhá manželství správně fungovat?</i>	110
7.5 SUBOBLAST CO SI MYSLÍTE O DNEŠNÍ VYSOKÉ MÍŘE ROZVODOVOSTI?	111
7.5.1 <i>Souhrn Suboblast Co si myslíte o dnešní vysoké míře rozvodovosti?</i>	118
8. DISKUZE	119
9. ZÁVĚRY VÝZKUMU	125

SOUHRN	128
POUŽITÁ LITERATURA	132
PŘÍLOHA Č. 1 VÝZKUMNÉ OTÁZKY ČLENĚNÉ DLE 5 SUBOBLASTÍ VÝZKUMU	135
PŘÍLOHA Č. 2 SCREENINGOVÝ DOTAZNÍK	137
PŘÍLOHA Č. 3 KAZUISTIKA LUCIE	138
PŘÍLOHA Č. 4 KAZUISTIKA CECÍLIE	140
PŘÍLOHA Č. 5 KAZUISTIKA DRAHOSLAV	142
PŘÍLOHA Č. 6 KAZUISTIKA FILIP	144
PŘÍLOHA Č. 7 ODPOVĚDI NA VÝZKUMNÉ OTÁZKY	146

Úvod

V rámci naší diplomové práce bychom chtěli dosáhnout pomocí teoretického zpracování a následně pomocí výzkumu zkušených manželských párů praktický souhrn, jak vytvořit a udržet dlouhotrvající manželství. Taková práce by mohla být impulsem k zamyšlení lidem, kterým se ve vztahu nedaří. Vzhledem k vysoké míře rozvodovosti považujeme prevenci jako nedílnou součást komplexního tématu, kterému bychom se chtěli věnovat.

Při výběru tématu pro diplomovou práci jsme se rozmýšleli mezi třemi oblastmi zájmu. Zajímá nás problematika partnerských vztahů, jejich utváření, vývoj apod. následně vedoucí k instituci manželství. Tato oblast partnerských vztahů a její jednotlivé komponenty, provází velkou část dospělých lidí dennodenně, a chtěli bychom se jí zabývat blíže. Dnešních manželských svazků se úzce dotýká, více než kdy jindy v minulosti, rozvodovost. S těmito dvěma okruhy (partnerství a rozvod) je také spjat mechanismus výběru životního partnera. Nechtěli jsme ani jeden z těchto tří provázaných okruhů nezpracovat na úkor druhého, tudíž jsme se rozhodli pro probádání všech tří v naší diplomové práci. Diplomová práce je pokračováním práce postupové, která neobsahovala výzkumnou část a některé dílčí kapitoly.

Diplomová práce bude členěna do dvou částí. Teoretické části a empirické části. Teoretická část se bude skládat ze tří hlavních oblastí.

V první oblasti teoretické části práce se budeme věnovat rozvodovosti, v dnešní době velmi rozšířenému, společensky nežádoucímu fenoménu. Na úvod se zaměříme na historii rozvodovosti v českých zemích, probádáme také konkrétní míry rozvodovosti. Aktuální výši rozvodovosti v ČR srovnáme s výši rozvodovosti v jiných zemích Evropy. Poté přiblížíme nejčastější příčiny a okolnosti rozvodu. Popíšeme etapy rozpadu vztahu a jeho následky. Na konci první části uvedeme potřebný proces hojení, který by měl po rozvodu následovat.

S problematikou rozvodovosti úzce souvisí výběr partnera, se kterým člověk vstupuje do manželství, a tudíž se rozhodl s ním strávit značnou část života. Výběr partnera je jedním z nejdůležitějších úkolů života člověka. Týká se všech, zejména jedinců spadajících do období mladé dospělosti. Nejprve popíšeme potřeby a motivace vedoucí k výběru partnera. Věnovat se budeme některým konkrétním teoriím a principům výběru partnera, faktorům ovlivňujícím člověka při výběru partnera, očekáváním od partnerství atd. Toto bude náplní druhé oblasti teoretické části diplomové práce.

Když si člověk vhodného partnera vybere a rád by s ním vstoupil do svazku manželského, vyvstávají otázky: „Jak se s ním naučit žít?“ „Co je důležité proto, aby vztah

správně fungoval?“ „Čemu se naopak vyvarovat?“ Odpovědi na tyto otázky se pokusíme nastínit ve třetí oblasti teoretické části práce nazvané Manželství. Nejprve se zamyslíme nad výhodami a nevýhodami manželství. Následně se budeme zabývat jednotlivými komponentami manželského vztahu. Upozorníme na žádoucí a nežádoucí osobnostní charakteristiky jedinců do manželství vstupujících. Nakonec zmíníme téma mimomanželských kontaktů a téma předmanželských kurzů.

Na teoretickou část naváže část empirická. V této se pokusíme pomocí kvalitativního výzkumu odpovědět na otázky, které vyvstanou z teoretické části práce.

Cílem naší práce je zjistit, co dělat pro to, aby se dnešní manželství tak často nerozváděla, a to pomocí kvalitativního výzkumu mezi manželskými páry, tedy lidmi, kteří mají s funkčním vztahem zkušenost, a mohou ji předat dál lidem, kteří zkušenosti zatím nemají, a nebo se potýkají s určitými neshodami, krizemi apod.

V tomto výzkumu se zaměříme na tři oblasti vyplývající z teoretické části práce - rozvod, výběr partnera a manželství. V rámci výzkumu se pokusíme nalézt odpověď na otázku četné rozvodovosti, a v souvislosti s touto problematikou se pokusíme nalézt řešení či možnost redukce tohoto fenoménu díky akcentaci na důležitost výběru partnera a práce na vztahu.

A TEORETICKÁ ČÁST

1. Rozvod v ČR

Rozvod je, dle Zákona o rodině č. 94/1963 Sb., § 24, „*právním ukončením manželství.*“ Uskutečňuje se na základě žádosti a dojde k němu rozhodnutím soudu. Dle nejnovějšího znění zákona musí jít o rozvrat hluboký a trvalý, kdy již nelze očekávat obnovení manželského soužití (<http://www.zakonik.wz.cz/0175.htm> ze dne 15. 3. 2007).

1.1 Historie rozvodu manželství v českých zemích od počátku 19. století do současnosti

Po řadu staletí bylo manželství považováno za prakticky nezrušitelné. Rozvod jako takový byl povolován pouze ojedinele. Rozvod by se projevil jako spor státu a církve, což bylo téměř nepřijatelné. První koncepce rozvodu stály výhradně na principu viny a jeden manžel musel druhého žalovat pro některý ze závažných důvodů. Postupně se prosadil princip rozvratu a v současnosti o své místo bojuje vzájemná dohoda. Vývoj tedy jednoznačně směřuje k usnadnění rozvodu a vzájemná dohoda nabývá na důležitosti.

Nyní bychom rádi nastínili konkrétní vývoj rozvodovosti v průběhu 19., 20. a počátku 21. století u nás.

Na území našeho státu platil od roku 1811 všeobecný občanský zákoník, který původně upravoval možnost právního ukončení manželství za života manželů na konfesním (církevním) principu. Zákoník z roku 1811 byl zrušen roku 1919, kdy vznikla manželská novela, nazývaná **rozlukový zákon**, která byla založena na principu dvoustupňovém, což znamenalo, že existovala možnost:

1. rozvodu od stolu a lože (bez možnosti uzavřít další sňatek);

2. rozluky (s možností uzavřít další sňatek).

Tato novela zaváděla fakultativní církevní sňatek a stanovila konkrétní důvody, při jejichž existenci vznikal manželům právní nárok na rozluky (bez ohledu na vyznání). Důvody rozluky byly:

1. cizoložství;

2. odsouzení k výkonu trestu odnětí svobody na 3 roky nebo na dobu kratší, ale za trestný čin svědčící o zvrhlé povaze;

3. zlomyslné opuštění manžela a odmítnutí návratu na soudní vyzvání do 6 měsíců;

4. usilování o manželův život nebo zdraví;

5. zlé nakládání a urážka manželovy cti;

6. zhýralost;

7. **duševní choroba**, která trvá 3 roky, duševní degradace trvající 2 roky, epilepsie trvající alespoň 1 rok s nejméně 6 záchvaty v roce;

8. tak hluboký rozvrat, že na manželech nelze spravedlivě požadovat, aby v manželství setrvali;

9. nepřekonatelný odpor (soud vyhoví žalobě jen v případě připojení se druhého manžela, nejlépe bylo-li již vícekrát dosaženo rozvodu od stolu a lože) (<http://www.law.muni.cz/edicni/dp08/files/pdf/historie/vesela.pdf>, n.d.).

Již v období první republiky byla úroveň rozvodovosti v českých zemích považována za relativně vysokou, avšak poměr sňatků a rozvodů byl nesrovnatelný s tím dnešním. Po druhé světové válce stoupla křivka rozvodovosti jen mírně. V roce 1949 byl v Československu ustanoven **zákon o právu rodinném**, který odstranil rozlišování rozvodu a rozluky a uznal pouze jediný důvod k rozvodu, který vydržel až do současnosti, a to **kvalifikovaný rozvrat**. Kvalifikovaný rozvrat značí trvalý rozvrat vztahu mezi manželi. O rozvod však nemohl žádat manžel, který rozvrat výlučně zavinil, ledaže druhý manžel projevil s rozvodem souhlas. Následkem toho vznikala tzv. mrtvá manželství (Hrušáková, 2003).

Naštěstí bylo v roce 1955 toto opatření zmírněno tak, že výjimečně bylo možné povolit rozvod i proti vůli výlučně nevinného manžela, jestliže rozvrácené manželství již delší dobu neplnilo společenský účel. Výrok o vině byl součástí rozvodového rozsudku, na žádost obou manželů však mohlo být od výroku o vině upouštěno (Hrušáková, 2003). Na počátku 50. let bylo rozváděno okolo 10 000 manželství ročně, k vzestupu došlo v roce 1955, a poté v roce 1965. Následující léta vykazovala již každoročně mírně stoupající trend (Pavlík; Kučera, 2002)

Rok 1963 přinesl nový zákon o rodině, který je s novelami platný až dodnes. Zrušil princip viny a zjednodušil dostupnost rozvodů. Jediným důvodem nadále zůstal kvalifikovaný rozvrat manželství. Soud byl povinen zjišťovat příčiny rozvratu a přihlížet zejména k zájmu nezletilých dětí. Po přijetí toho zákona značně stoupla míra rozvodovosti (Hrušáková, 2003).

Další změny přinesla novela zákona z roku 1965, umožňující rozvádět tzv. mrtvá manželství, tzn. manželství žijící přes 3 roky ve vzájemné odluce, a to i bez souhlasu jednoho ze zúčastněných (Hrušáková, 2003). V roce 1969 poprvé převýšil počet rozvodů hranici 20 000 (Pavlík; Kučera, 2002).

V roce 1973 přišla další změna zákona. Tou bylo zrušení předběžného řízení o smíření manželů, které do té doby předcházelo každému rozvodovému řízení. Překročení 30 000 rozvodů bylo poprvé zaznamenáno v roce 1984 (Pavlík; Kučera, 2002).

Rozvodová praxe byla postupně zjednodušována a rozvod se stával společensky tolerovaným. V průběhu let míra rozvodovosti postupně narůstala. Bylo to způsobeno jak liberalizací zákonů, tak i s tím související liberalizací postojů společnosti. Významný vliv zde měla i nedostupnost kvalitní antikoncepce a s ní spojená sňatečnost ve velmi mladém věku, vynucená neplánovaným těhotenstvím (Pavlík; Kučera, 2002).

V roce 1996 byl publikován návrh novely zákona o rodině, který měl vejít v platnost v roce 1998. Tato novela měla ztížit podmínky, za kterých může k rozvodu dojít. Těmito změnami bylo:

1. Ztížení rozvodu manželství s malými dětmi (manželství nemůže být rozvedeno, pokud by to bylo v rozporu se zájmy dítěte, soud musí upravit práva a povinnosti rodičů k dítěti pro dobu po rozvodu ještě před rozvodem manželství).

2. Zavedení tzv. nesporného rozvodu se zjednodušeným projednáváním (smluvený rozvod) (http://www.demografie.info/?cz_rozvodhistorie ze dne 22. 10. 2009). Soud v tomto případě nezjišťuje příčiny rozvratu a rozvede manželství, pokud jsou splněny tyto podmínky:

1. Manželství trvalo minimálně 1 rok.

2. Manželé spolu minimálně 6 měsíců nežijí.

3. K návrhu se druhý manžel připojí.

4. Manželé mají vyřešeny vzájemné majetkoprávní vztahy.

5. Manželé mají vyřešen poměr k nezletilým dětem.

Na druhou stranu nový zákon o rodině z roku 1998 zvýšeně chrání děti a jejich práva.

Je značné jak v roce 1996, díky očekávané novele, výrazně stoupl počet rozvodů. Rok 1996 je na prvním místě v rozvodovosti ČR vůbec. Vyšší počty rozvodů trvaly až do chvíle, kdy vešla zmíněná novela zákona v platnost, tedy do 1. srpna 1998. Poté nastal rapidní pokles rozvodů a tato situace se držela až do února 1999. Rok 1999 vykazoval ze všech let devadesátých nejnižší míru rozvodovosti, dokonce se vyrovnal v počtu rozvodů roku 1971. Od února 1999 vykazuje intenzita rozvodovosti stoupající trend (Pavlík; Kučera, 2002).

Druhý nejvyšší počet rozvodů byl zaznamenán v roce 2004, celkem bylo rozvedeno 33060 manželství. Úroveň rozvodovosti se tedy v roce 2004 vyšplhala až na 49 % manželství končících rozvodem. Rok 2005 byl v počtu rozvodů podprůměrný, nejnižší za posledních 5 let (31 300 rozvedených manželství, což je o 1 800 méně než v roce předchozím). Úhrnná rozvodovost, tedy podíl manželství končících rozvodem, se v roce 2005 snížil na 47,3 % a zdá

se, že vývoj rozvodovosti kulminoval v roce 2004 (49,3 %). Pro srovnání, počátkem 90. let se procento rozvodovosti pohybovalo okolo 35 % (Pavlík; Kučera, 2002).

Následuje tabulka vývoje rozvodovosti od roku 1970 do roku 2009 (v Tab. 1 jsou uvedeny číselné údaje rozvodů kladně vyřízených, výčty podaných žádostí o rozvod jsou vyšší). Pro porovnání uvádíme i tabulku sňatečnosti od roku 1980 do roku 2009 (Tab. 2).

Tab. 1: Rozvodovost v období od roku 1970 do roku 2009

Rok	1970	1975	1980	1985	1990	1995	1996	1997	1998	1999
Rozvody	21516	26154	27218	30489	32055	31135	33113	32465	32363	32363
Rok	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009
Rozvody	23657	29704	31586	31758	32824	33060	31288	31129	31300	29100

(Pavlík; Kučera, 2002; www.czso.cz)

Tab. 2: Sňatečnost v období od roku 1980 do roku 2009

Rok	1980	1985	1990	1995	1996	1997	1998	1999	2000
Sňatky	78343	80653	90953	54965	53896	57804	55027	53523	55321
Rok	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009
Sňatky	52374	52732	48943	51447	51829	52860	57157	52457	47900

(Pavlík; Kučera, 2002; www.czso.cz)

„V roce 2009 bylo uzavřeno celkem 47,9 tisíc **sňatků**, což bylo o 4,6 tisíc méně než v roce předchozím. Je to nejnižší počet uzavřených manželství od roku 1918. Pokles zájmu o vstup do manželství v loňském roce se projevil zejména mezi svobodnými: při zachování úrovně sňatečnosti z roku 2009 by před dosažením 50 let věku vstoupilo do manželství pouze 56 % svobodných mužů a 63 % svobodných žen, když v roce 2008 to bylo 60, resp. 66 %. Na 31,9 let pro muže a 29,2 let pro ženy se v loňském roce zvýšil průměrný věk při prvním sňatku. Oproti roku 2008 se jednalo o zvýšení o 0,5 resp. 0,4 roku. Ve srovnání s rokem 2008 byla loni nižší i sňatečnost rozvedených. Další manželství by podle předběžných údajů nyní uzavřelo 40 % rozvedených mužů a 39 % rozvedených žen. V roce 2009 bylo **rozvedeno** 29,1 tisíc manželství, což byl počet o 2,2 tisíce nižší než v roce 2008. Nižší byla také míra rozvodovosti: podíl manželství končících rozvodem se snížil z rekordních 50 % dosažených v roce 2008 na 47 % pro rok 2009. Nejvyšší míra rozvodovosti se v roce 2009 vyskytovala po 2 až 4 dokončených letech od uzavření manželství a manželství do svého zániku rozvodem

trvalo průměrně 12,5 roku. Průměrný věk rozvádějícího se muže v roce 2009 byl 41,8 roku, ženy 39,0 roku“ (<http://www.czso.cz/csu/csu.nsf/informace/coby031510.doc> ze dne 17. 3. 2010).

1.2 Rozvodovost v ČR ve srovnání s jinými evropskými zeměmi

Ve srovnání s ostatními evropskými zeměmi patří Česká republika mezi země s nadprůměrnou intenzitou rozvodovosti. Za rok 2002 činí index úhrnné rozvodovosti ČR 45,6.¹ Za rok 2004 činí tento index 49,3 a v roce 2005 se snížil na 47,3. V letech 2001 a 2002 měly nejvyšší rozvodovost země:

1. *Švédsko* (55,1);
2. *Belgie* (53,8);
3. *Finsko* (50,1);
4. *Dánsko* (46,6);
5. *Norsko* (46,1);
6. *Česká republika* (45,6).

Výrazně podprůměrná úroveň rozvodovosti existuje v zemích se silnou náboženskou tradicí (Křesťané zastávají výrok z Bible: „Co Bůh spojil, člověk nerozlučuj.“). Nejnížší míru rozvodovosti nalezneme v Itálii (12,0), Polsku (18,4), Rumunsku (18,4), rovněž ve Španělsku a Řecku, a také v následnických zemích bývalé Jugoslávie. V případě rozdělení evropského kontinentu podle výše rozvodovosti, spíše než rozdělení na západní a východní Evropu, platí rozdělení na Evropu severní a jižní (http://www.demografie.info/?cz_rozvodhistorie ze dne 14. 3. 2010).

¹ Index úhrnné rozvodovosti značí počet rozvodů připadajících v daném časovém intervalu a v daném území na 100 sňatků, uzavřených ve stejném časovém intervalu a na stejném území.

1.3 Okolnosti rozvodu manželství

Navrhovatelkami rozvodu jsou dlouhodobě ze dvou třetin ženy, což je dáno jejich pojetím partnerství:

1. Ženy mají ve vztahu k manželství jiná očekávání než muži, mají větší potřebu jeho vnitřního, vztahového naplnění.

2. Ženy se cítí být manželstvím a rodičovstvím více zatíženy než muži, více do něj investují a tudíž více od něj očekávají.

3. Ženy mají po rozvodu větší jistotu, že jim zůstanou děti (Vágnerová, 2000, s. 364).

Ženy jsou rodinným soužitím více stresovány než muži, v rodině se více emočně angažují a rozvodem řeší svou nespokojenost s manželským partnerem, který nesplňuje jejich představy. Nejsou ochotné obětovat se muži, kterého považují za zbytečného a zatěžujícího. Tento postoj by se dal, dle Vágnerové (2000, s. 364), charakterizovat tzv. „syndromem včelí královny, kdy se žena vdala, má děti a je ekonomicky soběstačná. Pokud není partnerství, zejména jeho citová a sexuální složka, uspokojující, nemůže ji muž za těchto okolností příliš mnoho nabídnout. Špatně fungující manžel se zde stává zbytečným. Po rozvodu žena zůstane s dětmi, ke kterým je silně citově vázaná a děti ji potřebují, jsou na ní závislé. A ona se nemusí starat o manžela, k němuž již nic necítí.“

Podstatným důvodem, proč je dnes více rozvodů než v minulosti, je fakt, že se žena vymanila z podřízeného postavení a hospodářské závislosti na muži. Má dnes většinou i vyšší vzdělání než muž, vztah se stal rovnocennějším. Proto se těžiště rodinného života posouvá od ekonomických a biologických aspektů k funkcím psychologickým. Kvalita emočních vztahů nyní rozhoduje, zda se manželství stabilizuje či rozpadne. Vzhledem ke křehkosti citových pout, je těžké odolat vnitřním i vnějším zátěžím, jako jim odolávala struktura založená na hospodářské nezbytnosti (Langmeier; Krejčířová, 1998).

1.4 Příčiny rozvodu manželství

Na začátku jakéhokoli vztahu je vhodné zamyslet se nad tím, co člověk od partnerství a posléze manželství očekává. Mladí lidé někdy očekávají příchod nereálného. Zklamání z toho, že nejsou naplněny představy člověka, který se k manželství zavázal, mohou být pro vztah destruktivní.

Problém bývá také v tom, že si partneři jasně nevymeží své role, povinnosti a práva. V návaznosti na to, vznikají zbytečné neshody a hádky.

Počet mladých dospělých, kteří nejsou v manželství spokojeni a nejsou ochotni spolupracovat při hledání oboustranně přijatelného kompromisu, roste. Důvodem je převažující představa o účelu manželství, které by mělo saturovat celou řadu, především individuálních potřeb. Postoj k manželství se během posledních desetiletí značně změnil (Vágnerová, 2000).

Na některé rozvody je dokonce „zaděláno“ již v okamžiku seznámení. Buď proto, že se sešli lidé, kteří se k sobě nehodí a raději se měli minout než vytvořit vztah. Nebo proto, že jeden z partnerů disponuje charakteristikami, které jsou zárukou nezdaru jakéhokoli vztahu (Šmolka, 2004).

Mezi nejčastější příčiny rozvodů patří podle Českého statistického úřadu rozdílnost povah, a to jak u mužů, tak i u žen. Tato příčina se udává už několik let v přibližně polovině případů rozvodu. U mužů je tento důvod příčinou rozvodu v 50,6% , u žen v 50,3%. Podle zkušeností soudů se však za tímto důvodem skrývá např. i domácí násilí a zlé nakládání či trestný čin ze strany partnera. Tento důvod rozpadu rodiny oficiálně figuruje jako příčina rozvodu z viny muže pouze u 1,1% případů

(www.tydenmanzelstvi.cz/data/ke_stazeni/ke_stazeni_show.php? ze dne 15. 2. 2010).

Podle zkušeností Informačního a poradenského centra Rosa, i dalších výzkumů organizací, které si zadalo Ministerstvo práce a sociálních věcí, se nějaká forma násilí vyskytuje minimálně v 10 až 30% rodin. Ženy se podle soudců totiž za napadání a bití stydí. Rozdílnost povah či jiná příčina je nakonec přijatelný důvod pro rozvod. Někdy je podle zkušeností Rosa, partnerův souhlas s rozvodem vyvážen tím, že žena stáhne trestní oznámení na partnera, který brutálním napadením způsobil vážná zranění jí nebo jejím dětem (www.rosa-os.cz ze dne 28. 3. 2007).

Zlé nakládání ze strany ženy se uvádí jako příčinu rozvodu u 0,1 procenta případů (asi 32 rozvodů za rok z celkového počtu 31 586) (Pavlík; Kučera, 2002).

Nevěra patří rovněž k méně častým důvodům rozpadu rodiny. Muži se díky své nevěře rozvedli v 8%, ženy v 4,7% případů (Pavlík; Kučera, 2002).

Na druhou stranu, vzhledem k tomu, že se dnes uvádí, jak skoro každý druhý člověk zažil ve svém životě mimomanželský vztah, mohou být statistiky nepřesné, jelikož lidé někdy svou nevěru neuvádějí.

Následuje tabulka příčin rozvodovosti na straně muže a na straně ženy, od roku 1990 do roku 2003 (Tab. 3), sestavená z údajů Českého statistického úřadu:

Tab. 3: Příčiny rozvodovosti na straně muže a na straně ženy, od roku 1990 do roku 2003

Příčina rozvodu	Na straně muže				Na straně ženy			
	1990	1995	2000	2003	1990	1995	2000	2003
Neuvážený sňatek	5,6	4,4	2,2	1,2	5,6	4,5	2,2	1,2
Alkoholismus	10,3	9,4	5,8	4,4	0,9	0,7	0,5	0,5
Nevěra	15,0	12,9	8,0	6,3	13,2	10,5	5,6	4,0
Nezájem o rodinu	7,6	7,3	5,3	3,6	2,5	1,8	1,2	1,3
Zlé nakládání, výkon trestu	2,7	2,1	1,6	1,1	0,1	0,2	0,1	0,1
Rozdíl povah, názorů, zájmů	40,4	48,7	47,0	50,6	40,5	50,0	49,2	50,3
Zdravotní důvody	1,0	0,5	0,3	0,2	1,3	0,5	0,3	0,2
Sexuální neshody	2,7	1,7	0,6	0,4	2,7	1,7	0,6	0,4
Ostatní příčiny	7,9	9,3	22,3	24,6	9,4	12,6	26,6	29,3
Soud nezjistil zavinění	6,8	3,7	6,9	7,6	23,8	17,5	13,7	12,8

(www.tydenmanzelstvi.cz/data/ke_stazeni/ke_stazeni_show.php? ze dne 15. 2. 2010).

Matoušek (2003) zdůvodňuje zvyšující se rozvodovost ve vyspělé postindustriální společnosti takto:

1. Společnost vůbec nereguluje výběr partnera pro manželství. Dříve vybírala partnera rodina, což vytvářelo soubor pojištění proti rozvodu. Dnes by to byl tvrdý zásah do soukromí jedince. Tudíž i možnost rozvodu je dnes čistě soukromou záležitostí.

2. Tempo společenských změn. V každé další generaci se mění zvyklosti týkající se výkonu manželských rolí a fungování rodiny. Navíc lidé dnes často mění zaměstnání i bydliště, změny jsou motivovány větším prospěchem. O manželství tedy potom člověk

uvažuje jako o dočasné smlouvě. Pořád se během života něco mění, tedy i manželství není napořád.

1.5 Délka manželství a s ní související rozvodovost

Přibližně po 3 až 4 letech společného soužití (manželství) dvou jedinců se objevuje tzv. první manželská krize. Je spojena se změnou životního stylu a omezením individuálních potřeb. Vztah se v průběhu času vyvíjí a tato skutečnost, ač méně příjemná, je jeho přirozenou součástí, nikoli patologickým jevem. Zanikají prvotní iluze o druhém partnerovi, člověk získává realističtější pohled a názor na svého partnera, což jistě přináší nepříjemné rozčarování (Vágnerová, 2000).

Jak již bylo zmíněno výše, první manželská krize probíhá nejčastěji mezi 3. a 4. rokem, což souvisí s faktem, že druhým nejčastějším rokem rozvodu manželství je rok 5. až 9.² V roce 2001 z celkem rozvedených 31 586 manželství skončilo 10 518 párů po patnácti letech soužití, 7 826 rodin po manželství v rozmezí 5-9 let. Následovaly rozvodové skupiny, které se rozešly po 10 až 14 letech (6 960 případů). Do čtyř let od svatby se rozvedlo 6 129 párů. Prakticky okamžitě, do jednoho roku po svatbě, se rozvedlo 153 rodin. Zde se podle poznatků sociologů jedná spíše o účelová manželství, kdy například jeden z aktérů potřebuje převést majetek nebo legalizovat svůj pobyt v České republice, získat zde pracovní povolení atd. (Pavlík; Kučera, 2002).

Tab. 4: Rok 2001 a jeho četnost rozvodů z pohledu délky trvání manželství

Délka trvání manželství	15 let	10-14 let	5-9 let	2-4 roky	1 rok	Celkem
Počet rozvedených manželství	10518	6960	7826	6129	153	31586

(Pavlík; Kučera, 2002)

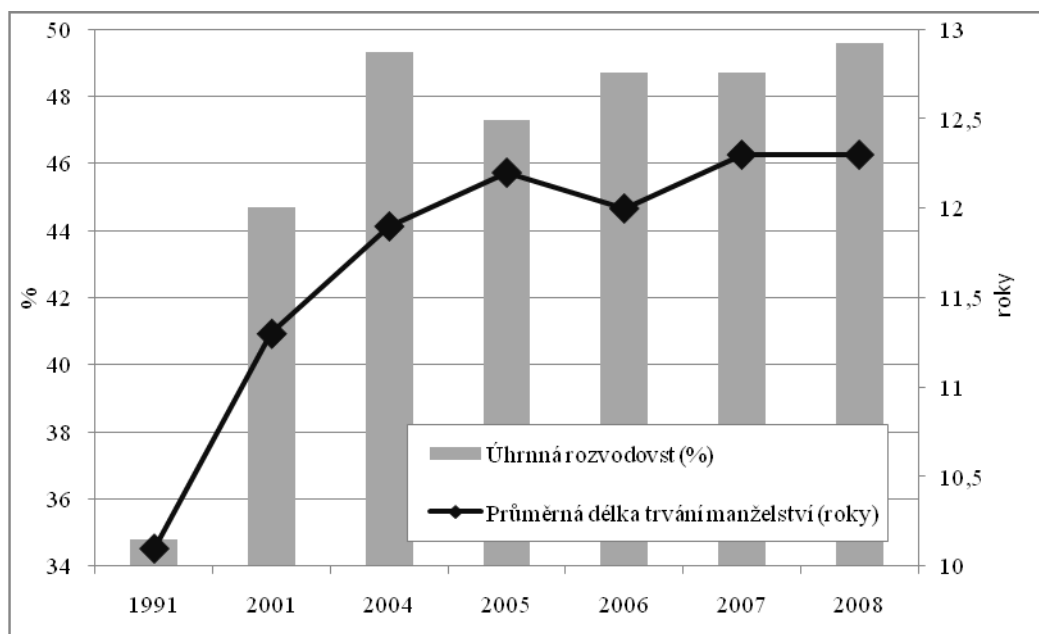
² Časový rozdíl mezi rokem první manželské krize (3.-4. rok) a rozvodem (5.-9. rok) je dán dobou trvání manželské krize.

V roce 2008 dosáhla úhrnná rozvodovost³ 49,6 %, čímž byla překonána prozatím nejvyšší hodnota 49,3% z roku 2004. Průměrná délka trvání manželství při rozvodu činila 12,3 let, stejně jako v roce 2007. Ve srovnání s obdobím na počátku nového století však vzrostla o jeden rok (<http://www.czso.cz/csu/redakce.nsf/i/rozvodovost> ze dne 6. 3. 2010).

Z údajů ČSÚ vyplývá, že nejvíce manželství se na počátku tisíciletí rozpadalo po patnáctiletém trvání. Děti jsou starší, nebo dokonce již „stojí na vlastních nohou“, žena si zajistila určitou stabilitu svého postavení, takže rozvod pro ni neznamena konec světa. Stejně stabilizovaná je i pozice muže. Současně se rozplynuly poslední iluze o možnostech soužití. Začíná se ale blížit bilancování života, který již dnes nikdo nechce prožít jako spíše trpný a nešťastný úděl. Navíc je zde poslední šance začít nový život s jiným partnerem, eventuálně mít ještě v novém svazku dítě (Pavlík; Kučera, 2002).

Následuje graf Úhrnné rozvodovosti a průměrné délky trvání manželství při rozvodu (Graf 1).

Graf 1: Úhrnná rozvodovost a průměrná délka trvání manželství při rozvodu od roku 1991 do roku 2008

(<http://www.czso.cz/csu/redakce.nsf/i/rozvodovost> ze dne 7. 3. 2010).

³ Index úhrnné rozvodovosti značí počet rozvodů připadajících v daném časovém intervalu a v daném území na 100 sňatků, uzavřených ve stejném časovém intervalu a na stejném území.

Demografická statistika sleduje i rozvody podle pořadí, zde však během posledních let prakticky nedošlo ke změně. Něco málo přes 80 % připadá stabilně (v případě mužů i žen) na první rozvody, kolem 16-17 % pak na druhé rozvody (Pavlík; Kučera, 2002)

Z výzkumů vyplývá, že častěji se rozvádějí lidé, kteří sami pocházejí z rozvedených či jinak dysfunkčních rodin (Hoffmann; Nowotny, 1988, in Vágnerová, 2000).

1.6 Etapy rozpadu manželství a etapy rozvodu

Manželství se většinou, pokud není již předem disponováno ke svému zániku špatným výběrem partnera, rozpadá dlouhodobě, vlivem nepříznivých okolností, které se časem kumulují.

Z. Matějček (1989) hovoří o třech stádiích rozpadu manželství:

1. Manželský (rodinný) nesoulad. Vzniká z podstatných i nepodstatných rozporů, ve kterých se prokazuje snížená schopnost partnerů najít kompromisní řešení.

2. Manželský (rodinný) rozvrat. Jde již o podstatně velké neplnění některé ze základních rodinných funkcí, rodinný rozvrat, ať už akutní nebo dlouhodobý, vede často k rozvodu.

3. Rozvod. Formálně právní ukončení manželského vztahu dvou jedinců. Stává se krajním řešením v procesu rozvratu manželství, již to není pouze rodinná záležitost, ale vstupují do toho úřední instituce, např. soudy, právníci, oddělení péče o dítě aj.

Plaňava (2000, s. 157-159) člení proces rozpadu manželství a rozvodu do čtyř etap. Toto členění zdůvodňuje Plaňava skutečností, že od manželské krize po ukončení rozvodového procesu uplyne dlouhá doba, kterou je praktické rozdělit do těchto etap, které se však často navzájem prolínají.

1. Manželská krize. Viditelná především kvůli neschopnosti komunikovat a velkému napětí mezi partnery. Manželé bilancují soužití, více negativně než pozitivně.

2. Rozhodování či rozhodnutí o rozvodu. Manželé se shodují pouze na faktu, že společné soužití je neúnosné, i když většinou nelze tvrdit, že by se oba manželé chtěli rozvádět. Vyskytuje se situace, kdy jeden z manželů na rozvodu trvá a druhý jej odmítá.

3. Rozvodové jednání. Trvá od podání žádosti až po samotné stání u soudu.

4. Dokončení manželské separace a utváření porozvodového životního stylu, smíření se se situací, uklidnění vztahů, návrat do reálného života, chuť začít znova atd.

1.7 Následky rozvodu manželství

Průběh rozvodu je psychický velmi zatěžující záležitostí. Rozhodnutí k rozvodu předchází různě dlouhá manželská krize. Nejvíce traumatizujícím obdobím je rozvodové řízení samotné. Nepřátelské pocity jsou extrémní a tzv. špinavé prádlo se pere na veřejnosti. Jen málokterý pár spolu jedná při rozvodovém řízení fair. Většinou si vzájemně ubližují, pomlouvají se, mnoho věcí si vyčítají, klamou. Oba se cítí velmi ohroženi, a proto se nekontrolovaně brání (Matoušek, 2003).

Nelze pochybovat o tom, že rozvod představuje pro všechny členy rodiny i širšího společenství, jehož se situace týká, dlouhodobou zátěž. Dle Matouška (2003) trvá vyrovnaní se s rozvodovou situací 2 až 5 let. Ještě 6 let po rozvodu se třetina žen a pětina mužů s rozvodem nevyrovnala.

Psychické reakce na rozpad manželství mohou být různé, většinou jsou ovlivněny emocionálně. Nejčastěji jde o:

- pocity deziluze, zklamání;

- pocity viny a selhání;

- pocity hostility k partnerovi a jeho obviňování;

- tendence reagovat nějakým obranným mechanismem, např. racionalizací, projekcí, popřením (Vágnerová, 2000, s. 363).

Člověk rozvodem ztrácí nejednu sociální roli. Tou hlavní, o kterou přichází, je role manžela. Následují role zetě, strýce, švagra a další role spojené se vztahem k příslušníkům rodiny svého partnera. Mění se vztah ke společným přátelům, sousedům atd. Silný emoční vztah k partnerovi může přetrvávat i po rozvodu. Bývá však v této době ambivalentní až negativní. Rozvod je trauma, které se často projevuje generalizovaným nepříznivým názorem o příslušnících opačného pohlaví (Matoušek, 2003).

Otec ztrácí každodenní kontakt se svými dětmi, na čemž jsou samozřejmě ztratné i děti. Role rodiče však zůstává. Pokud po rozvodu zůstane matka s dětmi, přináší to do rodiny často problémy finanční. Tato snížená zabezpečení může změnit vztah dětí k matce. Matka nemá prostředky, aby dopřála dětem vše, co mohly mít, kdyby nedošlo k odchodu otce, jelikož ten finančně zabezpečoval rodinu. Také se mohou vyskytnout zdravotní problémy. Často to bývají různé druhy neuróz (Matoušek, 2003).

1.8 Proces hojení

Světová zdravotnická organizace považuje rozvod za jednu z psychicky nejnáročnějších situací v životě člověka. Právní proces je jedna stránka věci, avšak mnohem náročnější je jeho zpracování po stránce psychické. Tento psychický proces trvá dle Šmolky (2004, s. 114-115) jeden až sedm let a má následující fáze:

1. Popření. Člověk nevěří, že to, co se děje, je pravda. Doufá, že je to jen zkouška, „volání o pomoc“. Zde je mnohdy ještě poslední šance něco změnit.

2. Zoufalství. Člověk už ví, že partner myslí rozvod vážně, začne se mu hroutit svět. Nemá chuť k jídlu, trpí nespavostí, nedokáže se soustředit, nic ho nebaví.

3. Zloba. Člověk si alespoň na nějakou dobu užívá pocitu, že rozvod nezavinil sám. Špatný je ten, kdo jej opouští.

4. Druhá adolescence. Navazování náhodných známostí, dokazování bývalému partnerovi, že člověk je ještě schopný užívat si života. Je zde vysoké riziko útěku k alkoholu, drogám, partám atd.

5. Vyrovnání. Teprve teď přijímá člověk realitu takovou, jaká je. Možná s pocitem smutku, ale už bez potřeby dokazovat bývalému partnerovi svou nezávislost, zlobu, nenávisť atd.

Všichni lidé neprocházejí všemi fázemi, ne každému se podaří dojít až do poslední fáze. Někdy se dokonce stává, že člověk ustrne v jedné z průběžných fází, což není ideální pro schopnost později navázat nový vztah.

2. Výběr partnera

Vzhledem k vysoké míře rozvodovosti v České republice, ale i v jiných zemích světa, považujeme za vhodné podrobněji se věnovat tématu výběru partnera. Při jeho pečlivějším výběru by nemuselo k tak častým rozvodům docházet.

Při výběru partnera není od věci položit si pár otázek. Jedinci tak mohou pomoci odpovědět na otázky kdo vůbec je, co od života očekává, jakého partnera by si přál atd. Každý se může zeptat: Kdo jsem? Co pro sebe považuji za správné? Čeho chci v životě dosáhnout? Co je pro mě při jeho výběru důležité? Co mohu obětovat? Co mohu nabídnout? Jak životního partnera bych si představoval? Co je pro mě v životě důležité?

Výběr vhodného a kvalitního partnera je prvním žádoucím krokem pro vytvoření uspokojivého, trvalého, nejlépe celoživotního vztahu.

Otázka výběru životního partnera je téměř u každého jedince stěžejní záležitostí. Jde o celoživotní volbu, od které se budou odvíjet další důležité kroky života. Člověka začíná tato problematika zajímat již v pubertě. To jsou vztahy mezi vrstevníky však ještě nezralé, nejisté, „zkušební“. Avšak subjektivně jsou velmi důležité. Člověk se v tomto věku (období puberty) orientuje na vrstevnickou skupinu. Ve skupině vrstevníků však v období adolescence a mladé dospělosti dochází k jisté restrukturalizaci vztahů. U jednotlivců začíná vznikat potřeba intimního vztahu, který by byl ochranou proti samotě, izolaci. V období adolescence či na začátku mladé dospělosti se otázka výběru partnera stává jedním z nejdůležitějších otazníků života. Vedle uplatnění se v profesní oblasti a založení rodiny, je jednou z nejdůležitějších oblastí mladé dospělosti.

Při výběru partnera záleží na mnoha okolnostech. Počínaje pohledem na sebe samotného, rodinu, do které se člověk narodil, na vztahy a způsob výchovy v ní. Záleží také na společnosti, do které rodina patří, na vzdělání, stylu života, osobnostních charakteristikách jedince a konečně i na momentální situaci jednotlivce. V neposlední řadě také záleží na zdravotním a psychickém stavu člověka.

2.1 Intimita - hlavní vývojový aspekt mladé dospělosti

Hlavním vývojovým úkolem mladé dospělosti (20-35 let) je, podle známé teorie Erika H. Eriksona, dosažení *intimity*. Intimita je protikladem povrchních vztahů. Následuje po úspěšném dovršení osobnostní integrity, která byla vývojovým úkolem období adolescence. „Mladí dospělí hledají vztah intimity - přátelství, pracovní i milostné vztahy. Začínají být dost silní na naplnění závazků vůči druhým, i když to vyžaduje oběti a kompromisy“ (Hall; Lindzey, 2002, s. 74).

Vágnerová (2000, s. 326-327) považuje za základní znaky intimity v partnerství dle Sternberga (1987) a Říčana (1989) tyto:

- **sdílení přítomnosti** - potřeba častého kontaktu, vzájem. tělesné i duševní blízkosti;
- **potřebu otevřenosti** - přání dát se poznat a zároveň poznat partnera, přání, aby byl partner stejně otevřený, potřeba poznání jejich vztahu, vzájemných citů;
- **vzájemnou důvěru a respekt;**
- **vylučnost** - intimita je záležitostí pouze tohoto páru;
- **sdílení budoucnosti** - potřeba společných cílů.

Nežádoucím a protikladným jevem intimity je *izolace*, ve které se člověk ocitá, není-li z rozmanitých důvodů intimního vztahu schopen či není k němu motivován. Prožitek naplněného intimního vztahu vytváří zkušenostní základ, který ovlivňuje další vztahy k lidem. Předpokladem dosažení intimity je jistý rozvoj vlastní identity. Člověk s vybudovanou stabilní identitou se stává jistějším a vyrovnanějším. Dovede se části své identity vzdát ve prospěch partnerství (Vágnerová, 2000)

2.2 Motivace a potřeby související s láskou v partnerství

Člověk hledající lásku si přeje uspokojit rozmanité potřeby, které jsou běžné pro jeho vývojové období.

Hellinger (2000) staví svou koncepci vztahu na základních třech potřebách, které je třeba pro jeho funkčnost naplňovat. Jedná se o:

- 1. potřebu sounáležitosti;**
- 2. potřebu udržovat rovnováhu mezi přijímáním a dáváním;**
- 3. potřebu bezpečí a řádu.**

Že se partnerský vztah dotýká většiny psychických potřeb, dokládá i Vágnerová (2000, s. 329-330), která zmiňuje následující potřeby, které mohou být v kvalitním partnerském vztahu uspokojovány:

1. Potřeba orientace a učení, potřeba nové zkušenosti. Intimní párový vztah umožňuje nezastupitelnou sociální zkušenost, rozvoj sociálních kompetencí, komunikace a kooperace. Přináší také nové poznatky v oblasti sebehodnocení (podrobněji viz. kapitola Partnerská láska).

2 Potřeba citové jistoty. Velký význam ve vztahu má uspokojení potřeby intimity a citové akceptace. Citová složka je jednou z nejdůležitějších komponent vztahu.

3. Potřeba seberealizace. Partnerství, jehož součástí je emocionální přijetí, partnerův obdiv apod. je důkazem kvality, normality jedince, je možností sebepotvrzení. Kvalitní vztah má i svůj sociální význam.

4. Potřeba otevřené budoucnosti. Otevřenost vztahu do budoucna je potvrzením jeho kvality. Žádoucí je také kontinuita párové identity spočívající v partnerství spojeném s představou dalšího vývoje v budoucnu jako je manželství a rodičovství.

2.3 Princip volby partnera

2.3.1 Výběr partnera podle teorie D. Musteina

Murstein (1976, in Kratochvíl, 2005, s. 93-95) se snaží objasnit princip volby manželského partnera ve své komplexní teorii.⁴ Murstein svou teorii zakládá na třech stěžejních silách: podnětu, hodnotách a rolích. Tyto tři síly působí v daném sledu, a to ve třech fázích. Význam každé síly se v každé ze tří fází mění. Co projde prvním stadiem, filtrem, přechází do stadia dalšího.

1. Fáze podnětu. Působícím podnětem je partner, působí zejm. svou přitažlivostí ve vzhledu a chování. Záleží také na tom, jak jsou tyto charakteristiky oceňovány okolím a jak jsou u partnerů vyrovnány.

2. Fáze hodnot. Důležitá je zde podobnost a shoda v zájmech, postojích a uznávaných hodnotách. Při vzájemném kontaktu o sobě partneři získávají potřebné informace a zjišťují, zdali se mohou shodnout. Při neshodě jsou ještě možné kompenzace jinými výhodami.

3. Fáze kompatibility rolí. Partneři zjišťují, mohou-li ve vztahu zaujmout či si vytvořit vzájemně se doplňující role a získat uspokojení svých potřeb. Uplatňuje se zde jak komplementární protikladnost, tak podobnost rysů a potřeb.

Ve všech třech fázích se uplatňuje *princip vyváženosti výměny*, což znamená, že ke spokojenosti dochází tehdy, je-li výměna vyrovnaná (např. méně hezká dívka nabízí atraktivnímu muži péči, kvalitní sex, obdiv, poslušnost atd.).

Přirozeně si lidé při setkáních vyměňují vzájemně o sobě informace, ať už verbálně či je projevují a zachycují z neverbálního projevu. Mezi posuzované aspekty protějšku patří vzhled, chování, komunikace, povahové vlastnosti, sympatie, životní postoje, hodnoty, představy. Druhého může zajímat také sociální status, rodinný původ, vztahy k ostatním, rodina, děti, plány do budoucna, zaměstnání. To jsou další z informací, které se o protějšku snaží člověk zjistit (a spoustu dalšího), a podle toho odhaduje, zda by se k sobě vzájemně hodili. Posuzováno je také to, co sami danému člověku můžeme nabídnout a jestli je to srovnatelné s nabídkou partnera. Člověk se však zajímá nejen o atraktivní a pozitivní stránky potenciálního protějšku, ale i o jeho negativa a skryté nejistoty.

⁴ Tato teorie slučuje Winchovu teorii komplementarity, Coombsovu teorii monogamie hodnot a Kerckhoffovu-Davisovu teorii filtru.

Právě na základě zmíněných slabých stránek a nejistot podle Williho (2006) může vzniknout základ intenzivního vztahu, jelikož partner očekává, že mu je ten druhý pomůže zvládnout. Silná přitažlivost, sebejistota a komunikační převaha mohou být příležitostí k flirtování, hezkému popovídání si, a mohou člověka i sexuálně vzrušovat. Ale závazný vztah většinou vzniká až ze vzájemné dynamiky, která v jedinci vyvolává pocit, že ho partner potřebuje a že pro něj může být důležitý.

Některé vlastnosti a osobnostní charakteristiky, které u partnera imponují na začátku vztahu, nemusí být atraktivní a výhodné pro dlouhodobý vztah (např. velmi atraktivní muž bude zřejmě přitažlivý pro spoustu dalších žen a těžko jim bude odolávat).

2.3.2 Výběr partnera na principu podobnosti (homogamie)

Lidé si někdy vybírají partnera na základě vzájemné podobnosti, na základě toho, co mají rádi na sobě (nebo čím by chtěli být, co by chtěli mít) a nalézají to u protějšku. Mají pak pocit, že jsou podobnou osobou milováni a oceňováni. Freud tento způsob výběru nazval *narcistickým výběrem objektu* (Willi, 2006, s. 107-108).

U některých osobnostních charakteristik je podobnost výhodou, u jiných méně. Stejně jako při výběru partnera na základě komplementarity.

Při výběru na principu podobnosti dáváme přednost lidem, se kterými sdílíme základní životní hodnoty, s nimiž máme zhruba podobnou životní zkušenost i stupeň osobní zralosti. U stálejších párů se objevuje značná podobnost ve věku, úrovni inteligence, vzdělání, povaze, vyznání, příslušnosti k určité sociální vrstvě či profesní skupině. Faktorem zvyšujícím pravděpodobnost pozitivního rozvoje je podobné sociální zázemí, preferované aktivity, životní projekty a cíle, životní styl. Většinou se u nás vyskytuje také homogamie rasová i národnostní. Také zmíním výhodnou podobnost (viz. níže) v sourozeneckém postavení a rodičovských modelech partnerů (Langmeier; Krejčířová, 1998; Šmolka, 2005; Vágnerová, 2000).

Podle studie Hilla, Rubina a Peplaua (1976, in Atkinson, 2003, s. 624) disponují mnozí lidé i *„podobností postojů k sexuálnímu chování a sexuálním rolím.“* Podle jiné studie uvedené v této publikaci, *„jak muži, tak ženy udržovali častěji vztah s někým, kdo se k nim hodil svou tělesnou přitažlivostí. Pouze nejatraktivnější lidé vyhledávali schůzky s nejatraktivnějšími partnery“* (Folkes, 1982, in Atkinson, 2003, s. 625). *„Dvojice se silně shodují také z hlediska vnímané tělesné přitažlivosti“* (Feingold, 1988, in Atkinson, 2003, s.

624). Podobnosti v jiných aspektech, než je tělesná přitažlivost, jsou však pro déletrvající vztah důležitější.

Výhodou mohou být některé společné zájmy a představy o trávení volného času (víkendy, dovolené), na škodu není ani souhra v oblasti sexuální (Šmolka, 2004).

Právě na principu podobnosti staví výběr partnera i manželé Biddulphovi (2006). Nevyhnutelnou přitažlivost podle nich pocítují lidé, kteří jsou ve skrytu duše velmi podobní, aniž o tom zatím vědí. Hledají partnera, který by vyplnil jejich nedostatky, které v nich dřímaly dříve, v dětství, ale byly ve školních letech potlačeny. Hledáme takového, který nám pomůže opět tyto vlastnosti rozvinout, jelikož jimi sám disponuje. Pokud někoho obdivujeme, dřímají v nás vlastnosti, které on sám vlastní a my toužíme je rozvinout (přátelé, hrdinové).

2.3.3 Výběr partnera na principu odlišnosti (heterogamie)

Komplementarita ve vztahu vzniká již přirozeně sama o sobě. Muž a žena tvoří od samého základu primárně komplementární dvojici - každý z nich disponuje jinými biologickými a fyzickými predispozicemi, naplňuje jiné genderové role, má rozdílná rolová očekávání apod.

U některých osobnostních rysů je výhodné je doplňovat. Jedná se např. o oblast rozhodování, kdy jeden z partnerů je dominantní, druhý se rád podřizuje a přenechává vedení na partnerovi. Také je možná kombinace např. aktivnějšího muže a pasivnější ženy, či jednoho partnera labilnějšího a druhého stabilnějšího. Vysoce vyhraněný partner rád přijme partnera přizpůsobivého. Méně výhodná může být kombinace partnerů výrazně racionálního a naopak výrazně emocionálního či partnera zaměřeného na výkon s partnerem, pro kterého je důležitý vztah (Langmeier; Krejčířová, 1998; Šmolka, 2005; Vágnerová, 2000).

Meyer a Pepper (1977, in Atkinson, 2003, s. 625) však během své studie zjistili, že *„přizpůsobení v manželství do pěti let po svatbě záleželo více na podobnosti než na komplementaritě.“*

2.4 Etapy volby partnera

„Teorie výběru partnera se pohybují na kontinuu: motivace vědomá vs. nevědomá, dále na kontinuu, kde na jednom pólu jsou sociálně-kulturní proměnné a na druhém psychologické, přičemž ty psychologické opět oscilují mezi rozhodováním s převahou racionality nebo emotivity. A konečně lze výběr partnera nahlížet také tak, že se jednoduše ptáme, zda se hledají i nalézají spíše povahy stejné či podobné, nebo se přitahují protiklady“ (Plaňava, 2000, s. 176).

Lewis (1973, in Plaňava, 2000, s. 180-181) rozlišuje tyto etapovitě probíhající procesy výběru a volby partnera:

- 1. hledání;**
- 2. první kontakty na zákl. podobnosti zájmů, socio-kulturního statutu, osob. rysů;**
- 3. spontánní komunikace, pozitivní akceptace vztahu;**
- 4. sebezpotvrzování prostřednictvím druhého;**
- 5. prohlubování otevřenosti v komunikaci a sebeodhalování;**
- 6. „krystalizace“, tj. utváření povědomí „my“, povědomí partnerské identity, ohraničené vůči okolnímu světu.**

Richter (1970 in Plaňava, s. 177-178) vychází z autorů zastávajících teorie vztahů k objektům a popisuje pět nevědomých očekávání, která s sebou jedinec nese z minulosti:

- 1. „Partner má být náhražkou významné osoby z období dětství (rodiče nebo sourozence) a umožňovat nápravu traumatizujících zkušeností, které subjekt učinil s dotyčnou osobou.“*
- 2. „Jestliže subjekt ustrnul na narcistní fázi svého vývoje, a navíc má paranoidní sklony, vyhledává partnera, který by byl co nejpřesnější kopií jeho samotného a bude se co nejvíce blížit představě, kterou si narcistní jedinec vytvořil sám o sobě.“*
- 3. „Partner má představovat ideál, kterého by subjekt rád dosáhl, ale z nějakého důvodu se to nedaří.“*
- 4. „Partner má reprezentovat negativní ideál, má tedy být opakem sebeobrazu, a tudíž umožňovat realizace zakázaných a potlačených přání, za což je možné následně partnera trestat, případně litovat a sám se tak cítit lepším.“*
- 5. „Partner má být spojencem proti potenciálním nebezpečím, jimiž svět a lidé (ve skutečnosti nebo jen ve fantazii) subjekt ohrožují.“*

2.5 Způsoby vzniku partnerství

Partnerství vzniká různými způsoby. Plzák (1973; 1975) dělí mechanismus výběru partnera jednak z hlediska racionality vs. emocionality, jednak z hlediska, řekněme, aktivity jedince.

Výběr partnera na základě racionality vs. emocionality (Plzák 1973, 1975):

První ze dvou extrémních způsobů výběru partnera je výběr **superracionální**.

V tomto případě jedinec volí partnera v souladu se společenským posláním rodiny, klade důraz především na jeho tělesné a duševní zdraví, ekonomickou perspektivu, pracovitost, plodnost a genetickou čistotu. Láska vzniká teprve během soužití, sexualita nepodléhá emocím. Podmínky obsažené v tomto výběru jsou nezbytné pro zplození a výchovu kvalitních potomků. Romantická láska zde nevzniká.

K tomuto racionálnímu způsobu doplňuje Plzák (1975) jednotlivé kroky organizace výběru partnera pro manželství:

1. Poznám sebe, své klady a nedostatky, zájmy, možnosti.

2. Dle svých možností určuji svůj životní styl.

3. Dle svého životního stylu si vyberu partnera.

4. Dle osobnosti své a partnerovy, a svého životního stylu, organizuji své manželské soužití.

Druhým extrémním způsobem výběru partnera je výběr **superemocionální**, je opakem výběru prvního. Velmi důležitá je v tomto případě romantická láska. Zde nejsou podmínkou položky obsažené ve výběru superracionálním, naopak. Na základě tohoto způsobu se např. žena vdá za chudého a postiženého muže, jelikož jej miluje. Princip emocionálního výběru se projeví jako nešťastný už ve fázi předmanželského vztahu.

Nejčastějším, kompromisním způsobem, je výběr **tradiční**. Zahrnuje jak složku emocionální, tak racionální.

Dalšími mechanismy vzniku vztahu, avšak z jiného pohledu, jsou dle Plzáka (1973; 1975):

1. Nahodilé setkání. Vzniklo nečekaným, neplánovaným setkáním. Jedinec vyhledává místa možného setkání a tím zvyšuje svou šanci na seznámení. Tento druh seznamování je pro jedince dobrodružstvím, není však bez úskalí.

2. Aktivní vyhledávání. Plzák jej považuje za nejideálnější formu seznamování, jelikož nabízí možnost nalézt partnera dle požadavků žadatele, v celé šíři společenského i územního prostoru. Usnadňuje nalézt partnera i dlouhodobě nezadaným. Tato možnost je

realizována díky seznamovacím inzerátům, seznamovacím kancelářím a seznamovacím akcím.

3. Sociometrický, skupinový výběr. Tato forma se odehrává jak na rozumové, tak na emocionální úrovni. Jde u nás o nejčastější formu vzniku partnerství. V jakékoli sociální skupině je časem vytipována tzv. „sociometrická hvězda“ a naopak „sociometrický outsider“. Hvězdy či favorité skupiny, tedy jedinci, kteří jsou ve skupině nejvíce žádáni jako partneři, začínají tvořit menší skupiny, bližší citové vztahy mezi sebou a následně páry. Stejně je to se skupinou „outsiderů“. Favoritem skupiny bývá jedinec imponující vzhledem nebo chováním, napodobující současný idol mládeže (Plzák, 1973).

2.6 Vlivy působící na výběr partnera

Od samého počátku života jsme ovlivňováni sociálně-kulturními vlivy. Nejdříve je to rodina, v pozdějším věku jsou to vrstevníci ve škole, prostředí školy, města, ve kterém žijeme, později jsou to kolegové a prostředí zaměstnání atd. Nepochybný je vliv společnosti, jejího momentálního ideálu či tradiční představy. Osobnostní charakteristika každého jedince je velmi důležitým vlivem působícím na výběr partnera, jeho osobní hodnoty, preference, postoje jsou důležité. Záleží i na době, kdy si člověk partnera hledá. Např. v období po rozchodu, na svatbě kamaráda apod. je člověk lépe vyladěn na přijetí nového člověka. Není-li potřeba partnerství dlouhodobě uspokojována, okruh potencionálních partnerů se zvyšuje, člověk snižuje své nároky (Vágnerová, 2000).

Fisman, Iyengar, Kamenica a Simonson (2005) ve svém výzkumu zjistili, že ženy jsou ve výběru partnera „vybíravější“: vybírají si menší počet potenciálních partnerů s rostoucí skupinou, ze které vybírají (tj. např. z 10 mužů si vyberou 5 na rande, z 20 ale jen např. 7). Muži mají tento podíl stále stejný.

2.6.1 Primární rodina - rodičovský model

Jedním z prvních faktorů, který nás v životě ovlivňuje vůbec, je rodina, do které jsme se narodili. Tato sociální zkušenost ovlivňuje i volbu partnera.

Již Sigmund Freud v roce 1914 rozlišil dva typy výběru partnera. První z nich lze zařadit do této kapitoly, řídí se totiž náklonností k typu člověka, kdy **vzorem je primární objekt lásky**, tj. rodič. Je to osoba, která nám poskytovala obživu, ochranu a péči, většinou se jedná o matku. Dle této teorie je v dospělosti cílem opět nalézt tento rodičovský objekt. (Willi, 2006, s. 107-108).⁵

Šípová (1977, in Kratochvíl, 2005, s. 16-17) zkoumala několik tisíc manželských dvojic z pohledu vlivu rodičovského modelu na děti. Výsledek jejího zkoumání lze shrnout takto:

1. „Dítě se učí od rodiče stejného pohlaví mužské či ženské roli, kterou bude v dospělosti zastávat.“ Pro dítě je výhodné, může-li roli, kterou mu rodič vlastního pohlaví ukázal, bezvýhradně přijmout. Nemůže-li dítě tuto roli z jakéhokoli důvodu přijmout, zbavuje ho to vnitřní jistoty a disponuje k neuróze.

2. „Obraz rodiče opačného pohlaví má přímý vliv na výběr manželského partnera.“ Zastával-li rodič opačného pohlaví v rodině imponující roli, výběr provedený dle jeho vzoru podporuje manželskou harmonii. Pokud dítě svého rodiče nemohlo akceptovat (zastával nedůstojnou roli atd.), stává se partner s podobnými vlastnostmi zdrojem negativních reakcí. V dospělosti člověk s takovýmto rodičovským vzorem hledá raději partnera opačných vlastností. Avšak i tato volba vede k vnitřním konfliktům, jelikož člověk se s odlišnými vlastnostmi partnera nemůže citově smířit, i když racionálně se domnívá, že si vybral správně. Chová se však k partnerovi tak, jako by předobrazu odpovídal.

3. „Model rodiny rodičů určuje v hlavních obrysech model rodiny, kterou dítě vytvoří“. Každé dítě pochází buď z matriarchální, nebo patriarchální rodiny, a tento model uplatní i ve své rodině. A to i tehdy, když ho tento model v dětství traumatizoval.

Dle této teorie je tedy nejvhodnější taková kombinace primárních rodin manželů, které jsou si maximálně podobné (např. oba manželé pocházejí z matriarchální rodiny). Manželství partnerů s protikladnými modely trpí opakovaným bojem o moc či naopak absencí vedení.

Dále je žádoucí pocházet z rodin přibližně podobně orientovaných v oblasti otevřenosti vůči okolí, distribuce financí a také stylu komunikace (Šmolka, 2004).

⁵ Druhým typem výběru partnera je dle Freuda tzv. narcistický výběr objektu, který jsme zmínili v kapitole o výběru partnera na základě podobnosti (viz. strana 27).

Z tohoto pohledu člověka ovlivňuje jak vztah ke každému z rodičů, tak zažitý způsob vztahu rodičů mezi sebou, který si dítě nese s sebou do dospělosti. Avšak jak již bylo naznačeno, člověk se k napodobení rodičovského modelu buď uchýlí, nebo se naopak snaží naplnit opak tohoto konceptu.

Abraham (1913, in Willi, 2006, s. 108) rozlišuje v této souvislosti tzv. **neurotickou endogamii** a **neurotickou exogamii**. „Při endogamii se partnerský výběr přizpůsobí naší náklonnosti k matce nebo otci, zatímco exogamie znamená výběr partnera, který se od matky nebo otce co nejvíce liší.“

Zkušenost se vztahem rodičů mezi sebou a se vztahem rodičů k dítěti je velmi důležitá, avšak není jediným vlivem působícím na výběr partnera.

Za důležitější faktor partnerské volby považuje Willi (2006, s. 108) **aktuální vztah k původní rodině**. Člověk se někdy snaží zabránit odpoutání a oddělení od rodičů, většinou je to však naopak, a partnerství, posléze manželství je jakýmsi únikem od původní rodiny, znakem potřeby osamostatnit se. Nebo si také hledá partnera tak, aby mohl napravit chyby v původní rodině, vztahy, které se nevydařily. Tato forma se ovšem nezdá vyskytovat v manželství alkoholiků nebo v manželství dětí, u kterých se při rozvodu jednomu z rodičů ukřivdilo. Nebo dokonce v situaci, kdy jeden z rodičů partnera zemřel.

De Angelis (1995, s. 81-83) v této souvislosti hovoří o tzv. „**syndromu návratu domů**“. Každý člověk si vytvořil v dětství určitý vzorec podvědomě vyjadřující vztah k domovu. Přirozeně, domov je pro každého hlavním zdrojem bezpečí a tudíž zdravé rodinné prostředí plodí v lidském povědomí slovní spojení domov = láska. Avšak podle toho, jaký kdo měl domov, si jej spojil s jistými charakteristikami. Kdo byl z domu zvyklý na hádky a agresivitu rodičů, si mohl vytvořit rovnici domov = chaos nebo domov = strach atd. A zde spějeme k vysvětlení syndromu, ke kterému dochází v partnerských vztazích, kdy si člověk vybírá partnera podle tohoto vzorce z dětství. Např. pokud si člověk vytvořil spojení domov = chaos, bude si hledat nespolehlivé partnery, se kterými naváže chaotické, dramatické vztahy. Pokud si někdo vytvořil spojení domov = osamělost, bude si hledat partnery vyjadřující málo lásky a podpory, takže se člověk cítí neustále osamělý. Podvědomě si člověk volí to, co je mu známé.

Podle výzkumu amerických vědců, publikovaném v časopise Psychologie Dnes, bylo zjištěno, že „*kvalita partnerského vztahu rodičů má silný vliv na kvalitu vztahů jejich*

*dospělých dětí. Největší vliv má styl výchovy. Dětem, kterým se dostalo velké péče, měly v dospělosti nejšťastnější vztahy.*⁶

2.6.2 Primární rodina - sourozenecká konstelace

Sourozenecká konstelace je dalším z nevědomých činitelů ovlivňujících výběr partnera.⁷ Klademe-li na ni důraz, posuzujeme jak pořadí mezi sourozenci, tak pohlaví.

Z rozsáhlého výzkumu Tomana (1976, in Kratochvíl, 2005, s. 17) vyplývá, že „*pro stabilitu manželství má rozhodující význam, zda se v něm opakuje pozice, kterou každý z manželů zaujímal, pokud jde o pořadí a pohlaví mezi sourozenci.*“ Např. manžel pochází z rodiny, kde byl mladším bratrem sestry a manželka pochází z rodiny, kde byla starší sestrou bratra, tudíž v nové rodině vzniknou role manželů podobné těm, co zastávali v primární rodině. Manželka bude zastávat roli dominantní, pečující ženy a manžel ji bude přijímat coby submisivní muž, jelikož je na tuto roli zvyklý už ze své orientační rodiny.

Za ideální považuje Toman vztah komplementární. Vznikají však často i vztahy nekomplementární či částečně komplementární.

1. Komplementární vztah vzniká tehdy, dostane-li se každý z manželů do pozice, jakou měl vůči sourozenci opačného pohlaví ve své primární rodině. Partneři se vzájemně doplňují. Jeden dělá, co nechce dělat druhý apod.

2. Částečně komplementární vztah vzniká tehdy, když jeden či oba partneři měli v původní rodině několik typů vztahů k sourozencům, z nichž alespoň jeden byl podobný nejméně s jedním ze vztahů partnera.

3. Nekomplementární vztah neplní podobnost ani v pohlaví, ani v pořadí sourozeneckých rolí v porovnání s dnešním partnerem (např. oba manželé byli nejstaršími sourozenci mezi dětmi stejného pohlaví, tudíž se oba budou ve vztahu přít o moc). Tito partneři se však dovedou do sebe lépe vžít a pochopit se. V nepřítomnosti jednoho z partnerů jej dovede druhý zastoupit. Spolupráce a domluva je však slabší stránkou tohoto vztahu (1976, in Kratochvíl, 2005, s. 18).

Toman zkoumal i vztahy jedináčků. Tito jedinci nejsou z primární rodiny zvyklí na kontakt, komunikaci a vztahy s vrstevníky. V partnerství často hledají spíše rodiče opačného

⁶ Šťastní rodiče - šťastné páry? (2006, leden). Psychologie Dnes, s. 7.

⁷ Vedle rodičovského modelu.

pohlaví. Přijatelný je vztah jedináčka s partnerem, který měl mladšího sourozence opačného pohlaví. Nešťastnou kombinací je vztah dvou jedináčků (Toman, 1976, in Kratochvíl, 2005).

2.6.3 Předchozí partnerství

Výběr životního partnera jistým způsobem ovlivňují i partneři předchozí.

Podle De Angelis (1995, s. 73) je vhodné zamyslet se nad tím, jaké partnery člověk přitahoval nebo byl jimi přitahován v minulosti. Člověk totiž podvědomě přitahuje takové partnery, o které sám žádá. Je to důsledek tzv. „*emocionálního naprogramování*“, tedy řady názorů a rozhodnutí, která člověk učinil sám o sobě, o druhých lidech a o světě, když vyrůstal. Životní zkušenosti nás nutí činit rozhodnutí o sobě a o druhých a tímto vzniká ono emocionální naprogramování, které v dospělosti ovlivňuje výběr partnera. Člověk se podvědomě na náhradní partnerské rovině pokouší vyřešit neuzavřené emocionální problémy dětství. To se může projevovat formou nevědomé projekce neuspokojených infantilních přání a potřeb na partnera. Pokud člověk nalezne opakující se podvědomé negativní vzorce minulých vztahů, příště se jich může vyvarovat a činit nová, zdravá rozhodnutí.

Minulost však není jediným vysvětlením případných nezdárných, stále se opakujících výběrů partnera. Důležitá je také přítomnost a s ní spojená schopnost umět naložit se svou minulostí. Pouhá minulost nevysvětluje mechanismy, které udržují přítomnou patologii v chodu. Je třeba věnovat pozornost obranným mechanismům vzniklým většinou na základě vztahu rodičů, kdy otec byl např. alkoholik. Dcera takových rodičů žádá buď partnera naprosto dokonalého, nebo raději nechce žádného, což způsobuje, že její partneři jsou většinou patologičtí jedinci, kteří jejím „*jednoduchým filtrem*“ mají odvahu projít, jelikož jim nechybí jistá dávka agresivity, otrlosti a necitelnosti. Normální jedinec by se po pár odmítnutích vzdal, patologický se nevzdává a bojuje o to úporněji, to dívce imponuje a ona si myslí, že dotyčný ji velmi miluje, což se později ukáže jako mylné, patologické (Klimeš, 2005).

Druhým obranným mechanismem bránícím nalezení partnera pro rodinný život, je *vyhledávání provizorních partnerů*, tzv. „*dvojitý filtr*“. Člověk je po určité době po rozchodu lačný sexu, nikoli však ještě závazného vztahu. Nicméně najde si partnera, o kterém neuvažuje coby o budoucím stálém protějšku (má ho jen na sex), vzniká jakési provizorium, ze kterého však postupem času, chtě nechtě, vzniká vztah. Minimálně jeden z páru se zamiluje a chce pokračovat ve vztahu uzavřením manželství a utvořením rodiny. Druhý však s tímto

nepočítal a vlastnosti, kterými protějšek disponuje, nejsou pro trvalý vztah přijatelné. Ovšem tyto nepoužitelné vlastnosti byly na počátku podmínkou, člověk chtěl najít takového partnera, aby vztah opravdu „nehrozil“ (Klimeš 2005).

Příznačný názor mají manželé Biddulphovi (2006, s. 48). Říkají, že „*při hledání životní lásky má každý z nás jistý základní postoj. Máme jej vepsaný ve tváři, vyjadřujeme jej slovy, držení těla i způsobem chůze. Skoro jako bychom jej měli napsaný na tričku. Je to naše výpověď o tom, zda a jak chceme být milováni.*“

2.7 Možnosti seznámení

Není od věci zabývat se jednak tím, s kým se člověk seznámil, i tím, kdy, kde a jak se seznámil. Některé formy seznámení jsou přirozeně výhodnější pro budoucí vývoj partnerství. Existuje jakési přibližné „pravidlo „5x20“, které naznačuje, že přibližně 20 % lidí se seznámí ve škole či při studiu, 20 % v zaměstnání, 20 % při zájmových aktivitách, dalších 20 % v rodinném, společenském životě či cestování a posledních 20 % se seznámí prostřednictvím inzerátů, seznamovacích agentur či seznamovacích akcí“ (Šmolka, 2004, s. 14).

Nyní bychom se rádi zabývali jednotlivými formami a prostředími možných seznámení, jejich výhodami a nevýhodami, které uvádí Šmolka (2004, s. 14-17):

1. „Známost z dětství, ze sousedství, z kontaktů obou rodin.“ Výhodou je, že není nutné překonávat bariéry ostychu, první konverzaci usnadňují vzájemné vzpomínky na dětství apod. Oba zřejmě pocházejí z podobného sociálního prostředí či vrstvy, disponují ne příliš odlišnými hodnotovými systémy, normami a postoji. Nevýhodou může být případ, kdy jdou „společnou cestou“ z dětství až ke svatbě, což může způsobit tzv. syndrom nevybouřeného mládí, mohou mít pocit, že si mnoho neužili. Perspektivní vztah může vzniknout tehdy, vydají-li se v období puberty či adolescence každý svou cestou, užijí si rozdílných zkušeností a poté se k sobě v případě zájmu vrátí.

2. „Známost ze školy.“ Pro školu základní či střední platí výše uvedená rizika, naopak pro školu vysokou platí mnoho výhod. Dva lidi spojuje jak věk, prostředí, způsob života, tak především společný zájem, pokud studují podobný obor. Časem se však tato výhoda může změnit v nevýhodu v podobě profesního soupeření.

3. „Taneční, diskotéky, plesy.“ Jejich informačně-poznávací hodnota je téměř nulová, s výjimkou dostupnosti informace o tanečním, popř. sexuálním souladu.

4. *„Společná záliba.“* Jedná-li se o zálibu možnou pěstovat i v pozdějším věku, je tento způsob výhodou.

5. *„Zaměstnání.“* Výhodou je usnadněný první kontakt, určitá znalost protějšku, společná témata. Nevýhoda se může objevit po delším soužití, není totiž pro každého dlouhodobě snesitelné propojení pracovního a osobního světa.

6. *„Seznámení či zamilování na první pohled.“* Nevýhodou je, že o druhém člověku nic nevíme, je třeba si časem dopřát i pohled druhý a další, abychom protějšek poznali a později se rozhodli, jestli to byla správná volba.

7. *„Seznamovací inzeráty, agentury, akce.“* Výhodou je, že podle námi zadaných kritérií je nabídnuta řada partnerů, ze kterých si můžeme vybrat. Tato možnost je vhodná zejména pro lidi znevýhodněné časově, teritoriálně, věkově atd.

2.8 Očekávání od vztahu

Spokojenost ve vztahu se odvíjí od toho, jaká máme očekávání a požadavky na partnera a jestli jsou tyto uspokojovány a naplňovány. Očekávání, která jsou vědomá a sdělitelná, bychom měli ve vlastním zájmu zveřejnit. Společná očekávání mužů a žen v manželství by měla být probrána co nejdříve, v opačném případě hrozí nebezpečí rizikového soužití. Jedná se zejména o názor na děti, způsob či možnost bydlení, provoz domácnosti (rozdělení povinností pro jednotlivá období vztahu), finanční hospodaření, kontakty s rodiči a příbuznými, trávení volného času atd. (Šmolka, 2004).

Buss a Barnes (1986) zkoumali, které vlastnosti jsou nejvíce žádané při výběru partnera. Na vrcholu žebříčku se objevily tyto rysy: dobrý společník, ohleduplný, upřímný, srdečný, spolehlivý, inteligentní, milý, mající porozumění, zajímavý pro rozhovor, loajální. Na opačném konci pomyslného žebříčku pak byly vlastnosti jako nevěřící, noční pták či ranní ptáče, vysoký a bohatý.

2.8.1 Očekávání z pohledu evoluční psychologie

Z evolučního hlediska tvoří lidé páry z důvodu zajištění reprodukce, jejímž prostřednictvím jsou předávány geny dalším generacím. Biologická podstata partnerského rodičovského chování je nesporná. Biologická rozdílnost je nezbytnou podmínkou funkčního chodu rodiny. Rodičovská úloha vznikla poněkud dříve než partnerství dvou jedinců (Matoušek, 2003).

Když si muž vybírá ženu, se kterou hodlá dlouhodobě žít a mít s ní děti, dává přednost ženě mladé, zdravé a hezké, čímž je biologicky zajištěno zdravé a zdatné potomstvo. Ženy preferují muže pracovitě, cílevědomé, bohaté, mocné a o něco starší než je ona sama, příliš nezáleží na vzhledu. Tyto požadavky souvisí s velkou nezralostí lidského potomka při jeho narození. Je totiž nutné ještě dlouho po jeho narození pečovat o něj, a to minimálně ve dvojici, kterou nejlépe zastane manželský pár. Žena by na práci nestačila, proto si vybírá muže, který disponuje charakteristikami rodinu „zajištěníhodnými“ (Matoušek, 2003).

Dle výzkumu Busse a Shackelforda (2008) prováděném na vzorku 214 dobrovolníků, 107 žen a 107 mužů, bylo zjištěno, že fyzicky atraktivní ženy požadují u svého partnera ty nejkvalitnější vloh. Pozorovatelé (muži) u žen hodnotili jejich fyzickou přitažlivost – obličej, tělo a celkovou přitažlivost. Tyto posuzované ženy v dotaznících vyjadřovaly své požadavky na životního partnera. Ženy, které byly dle pozorovatelů považovány za nejatraktivnější, měly nejvyšší požadavky na svého partnera, a to konkrétně ve čtyřech zjišťovaných oblastech: genetická výbava, investiční schopnosti, postoj k rodičovství a „vlastnosti dobrého partnera“. V oblasti *genetické výbavy* ženy hodnotily mužnost (0,20), fyzickou atraktivitu (0,28), vzhled (0,20), sex-appeal (0,30), fyzickou zdatnost (0,23) a inteligenci (0,10). Mezi prvními pěti faktory a ženskou atraktivitou byla prokázána poměrně vysoká korelace, u inteligence byla zjištěna korelace nižší. V oblasti *investičních schopností* muže byly sledovány tyto dílčí aspekty: potenciální příjem (0,19), dobré výdělečné schopnosti (0,20), vzdělání (0,23), ambice a pracovitost (0,13), příznivé sociální postavení a hodnocení (0,14), muž by měl být starší než žena (0,25). Celková ženská atraktivita pozitivně korelovala se všemi šesti zmíněnými aspekty, více však s aspektem potenciálního příjmu, dobrých výdělečných schopností, vzdělání a aspektu „muž má být starší než žena“. Třetí oblast výzkumu se zaměřila na *partnerův postoj k rodičovství*. Spadalo sem těchto 6 aspektů: touha po domově a dětech (0,40), dětí (0,23), mít rád děti (0,24), dobrá výchova dětí jako jedna z priorit (0,28), emocionální stabilita a zralost (0,30), přátelský a chápající (0,12). Jak je vidět, prvních pět

aspektů korelovalo s ženskou atraktivitou signifikantně, kdežto aby byl partner přátelský a chápající pro tyto ženy výrazně důležité nebylo. Poslední oblastí, ke které se ženy v dotaznících vyjadřovaly, byly tzv. „*vlastnosti dobrého partnera*“. Jednalo se o milujícího partnera (0,24), který se bude ženě věnovat (0,14) a bude loajální (0,11). Vyšší korelace byla zjištěna u prvního aspektu – milující partner.

2.8.2 Očekávání z pohledu sociální psychologie

Veškeré sociální vlivy (výchova, normy, očekávání) nás od samého počátku života vedou k genderově odlišnému chování, vyjadřování se, projevování se, tudíž i k genderově odlišnému očekávání v případě partnerského výběru. U dívek jsou od malička podporovány výraznější emocionálnější projevy a zaměřenost na vztahy. U chlapců společenské normy předepisují větší zaměření na materiální stránku věci, inhibici emocionálních projevů a zaměřenost na soupeření. Dále se významnou měrou na očekávání partnerových charakteristik podílí první zkušenosti s lidmi opačného pohlaví z období adolescence, jejich úspěchy a zklamání. Také se učí ze zkušeností druhých (Vágnerová, 2000).

2.8.3 Očekávání a přání žen

Očekávání žen, resp. jejich požadavky na partnera jsou přirozeně více zaměřeny na citovou stránku, což je pro ženy typické již z jejich podstaty. Ženy jsou citlivější, pečující, submisivnější, pomáhající, obětavé, někdy až pasivní a závislé. Jsou také pohotovější v komunikaci (Kratochvíl, 2005).

Na tomto místě bychom rádi připomenuli očekávání žen ve vztahu k mužům z pohledu převládajících postojů, způsobů prožívání a stereotypů dle Kratochvíla a Kratochvílové (Kratochvíl, 2005, s. 97-100):

1. „*Posedět a popovídat*“ (popo). Žena potřebuje sdílet své zážitky, podělit se o své pocity, cítit se poslouchaná a kladně přijímaná. Potřebuje „se vypovídat“, nepotřebuje rady, ale pochopení, vyslechnutí, vcítění, útěchu. Rozhovor má být příjemným povídáním s pocitem vzájemné blízkosti. Některým ženám vyhovuje role rádkyně, pečovatelky, utěšovatelky, tudíž vítá sdělení vyjadřující mužovu bezradnost, nejistotu a tehdy žena svým počínáním vyjadřuje svou potřebnost.

2. „*Duševní porozumění*“ (*dupo*). Žena má potřebu pociťovat, že může s mužem bez obav sdílet své pocity, prožitky, názory atd. Muž je ochoten naslouchat, rozumět sdělením tak, jak je žena myslí a cítí. Muž proti nim neargumentuje, nekomentuje je, nevymlouvá, neironizuje ani nezlehčuje. Pomáhá ženě si její názory utřídit, vyslovit. Součástí je oboustranný pocit jistoty a bezpečí.

3. „*Vycítit, co žena potřebuje*“ (*vypo*). Toto očekávání nazývají Kratochvílovi za vyšší stupeň duševního porozumění. Žena tehdy nemusí nic říkat a muž vycítí, jak se ona cítí. Muž spontánně reaguje na její nevyslovená přání. Žena potřebuje ocenění, muž by neměl brát ženino snažení a výkon v domácnosti a v práci jako samozřejmost.

4. „*Vyjadřovat lásku celým svým srdcem*“ (*vyce*). Toto očekávání je shrnutím předchozích očekávání a jeho zahrnutí do širšího časového a emočního rámce. Žena očekává spontánní a opakující se mužovy důkazy lásky, pociťuje to z jeho chování. V kritických okamžicích je muž ženě oporou, v běžných chvílích dělá ženě život hodnotným a zajímavým. Dává jí najevo, že by bez ní nemohl žít.

Tato očekávání jsou některými odborníky považována za neadaptivní ulpění na romantické fázi vztahu.

I Feldman (1982, in Plaňava, 2000, s. 108) zveřejňuje tradiční psychologické dimenze mužské a ženské role. Od žen se očekává a připouští se u nich, jsou-li:

- *orientované na domov;*
- *vřelé, laskavé, jemné a něžné;*
- *uvědomují si pocity druhých, jsou ohleduplné, taktní a soucitné;*
- *náladové, přecitlivělé, temperamentní, emocionální, subjektivní, nelogické;*
- *stěžující si, hašteřivé;*
- *slabé, bezmocné, křehké, emočně zranitelné;*
- *submisivní, povolné, závislé apod.*

Dle výzkumu Busse a Barnese (1986) ženy preferují ohleduplnost, spolehlivost, vřelost, porozumění a lásku k dětem, oblíbenost, schopnost dobře vydělávat, ambice a orientaci na kariéru, dobrý rodinný původ a vysokou postavu.

2.8.4 Očekávání a přání mužů

Očekávání mužů se týkají spíše materiálních požadavků a projevů vnějšího chování. Muži jsou přirozeně průbojnější, agresivnější, více soupeřiví a racionálnější než ženy. Nyní uvedeme očekávání mužů dle Kratochvíla a Kratochvílové (Kratochvíl, 2005, s. 102-105):

1. „Uvařeno, uklizeno“ (uu). Muž od manželství očekává uspokojení základních potřeb, jako je jídlo a domov. Vyhovuje mu, když manželka vaří, co má rád a zároveň se při jídle cítí ve svém bytě útulně, jelikož se o něj žena pečlivě stará a dovede vytvořit příjemnou atmosféru. Přitom však muž počítá s tím, že jeho osobní a pracovní věci žena nechá na něm.

2. „Sex, kdykoli se mu zachce“ (seza). Muž od své ženy očekává snadné uspokojení svých sexuálních potřeb bez nutnosti věčného dobývání. Slovo „zachce“ se týká frekvence, formy, způsobu i kvality.

3. „Obdiv stále“ (osta). Žena má muže stále za něco obdivovat, nic nemá považovat za samozřejmost a neustále své pochvaly opakovat, i když jsou sami, i za přítomnosti jiných (za práci doma, v zaměstnání, za pomoc s dětmi, za všechny role, které naplňuje).

4. „Nezatěžovat starostmi“ (nesta). Muž nepočítá s tím, že by po něm žena chtěla plnění rozmanitých povinností. On počítá s tím, že je zařídí žena nebo někdo jiný. Jakmile se na muže valí plno starostí z domova, přestane se tam cítit dobře a začne vyhledávat prostředí, kde mu toto nehrozí a kde ho obdivují (zaměstnání, rodiče, kamarádi atd.). Existují i muži „kutilové“, kteří doma zastanou plno práce, která je jim potěšením, ta však musí vycházet z jejich vlastní iniciativy.

Podobné názory o mužských postojích mají i americké ženy dle výzkumu Hiteové (1987, in Kratochvíl, 2005). Muž nechce být zatěžován problémy ženy, které jsou oproti těm jeho malicherné, chtěl by si ženu „zapnout a vypnout“ dle své nálady. Muž očekává, že bude ve vztahu „jedničkou“ a žena mu bude k dispozici, kdykoli on chce. Možná se zdají tato očekávání mírně sobecká, avšak některé ženy je dle výzkumu přijímají tak, jak jsou. Cítí se být milovány, když je muž „potřebuje“. Muž se cítí ve vztahu podle toho, jak se žena k němu chová a od toho se odvíjí i jeho láska. Mužům často chybí oddanost, jen 23% žen má pocit, že muž o ně skutečně stojí.

Dle výzkumu Busse a Barnese (1986) muži preferují u žen fyzickou atraktivitu, pěkný vzhled, dobré kuchařky a skromnost.

Stroebe a kol. (1971, in Atkinson, 2003, s. 623) naopak uvádí, že „*fyzická přitažlivost není tak důležitá při výběru partnera pro manželství.*“ Fyzická přitažlivost je důležitá zejména pro méně závazné vztahy.

Láska není pro muže na prvním místě v žebříčku hodnot, spíše je projevem slabosti. Na prvních místech se objevuje pracovní uplatnění či oblast, ve které si mohou užívat obdivu (Kratochvíl, 2005).

Feldman (1982, in Plaňava, 2000, s. 108) také uvádí tradiční psychologické dimenze mužské role. Od mužů se očekává, připouští se u nich, jsou-li:

- ***ambiciózní, soutěživí, podnikaví, průbojní, orientovaní na svět;***
- ***klidní, stabilní, neemotivní, realističtí;***
- ***silní, vyhranění, houževnatí, neústupní, rázní;***
- ***agresivní, siláčtí, rozhodní, dominantní, objektivní, logičtí;***
- ***nezávislí, spoléhající se na sebe;***
- ***drsní, strozí, nelítostní, krutí;***
- ***autokratičtí, rigidní, arogantní aj.***

Ovšem, dle Miroslava Plzáka (2006, s. 191) „*Pro trvalé manželství správný výběr sám o sobě nestačí. Podstatné je zvládnout úskalí párového soužití, neboli zvládnout pár jako jedno z nejmenších, ale také nejzákladnějších lidských společenství. Odstraníme-li ze své blízkosti partnery zakázané, pochopíme-li úskalí páru a máme-li v sobě dost kázně, neměli bychom v manželství vlastně nikdy selhat.*“

Buss (1988) ve své studii potvrdil očekávání, že muži častěji než ženy používají taktiky týkající se zdrojů (ukazovat je, vychloubat se jimi), zatímco ženy se naopak častěji líčí, snaží se změnit (zlepšit) svůj vzhled, oblékají se vkusně a udržují si svůj vzhled čistý a upravený. Oproti očekávání výzkum nepotvrdil hypotézu, že ženy se častěji než muži chovají stydlivě (např. hraním toho, že je těžké je získat). V další studii v rámci tohoto výzkumu (Buss, 1988) byly vyhodnocovány tyto jednotlivé akty jednání z hlediska účinnosti. V tabulce č. 5 je uvedeno 10 nejúčinnějších aktů jednání jak ze strany mužů, tak ze strany žen.

Tab. 5: Účinnost aktů pro získání náklonnosti

Pořadí	Nejvíce účinné akty jednání pro získání náklonnosti opačného pohlaví	
	Akty jednání mužů	Akty jednání žen
1.	Ukázal dobrý smysl pro humor.	Ukázala dobrý smysl pro humor.
2.	Soucítit s jejími problémy.	Chodila vzorně upravená.
3.	Ukázal, že má dobré mravy.	Soucítit s jeho problémy.
4.	Chodil vzorně upravený.	Ukázala, že má dobré mravy.
5.	Vynaložil velké úsilí k tomu, aby strávil hodně času s jednou ženou.	Denně se sprchovala.
6.	Nabídl ji pomoc.	Udržovala se ve fyzické kondici, aby vypadala zdravě.
7.	Denně se sprchoval.	Dělala vtipy, aby rozesmála muže.
8.	Udržoval se ve fyzické kondici, aby vypadal zdravě.	Vynaložila velké úsilí k tomu, aby strávila hodně času s jedním mužem.
9.	Cvičil.	Oblékla si vkusné, módní oblečení.
10.	Používal atraktivní výstroj.	Nabídla mu pomoc.

(Buss, 1988).

3. Manželství

„Manželství naplněné porozuměním mohou vytvořit dva dobří posluchači.“

Dennis Rainey

(http://www.tydenmanzelstvi.cz/data/clanky/clanky_index.php?id_kategorie=5 ze dne 17.4.2007)

3.1 Definice manželství

Najde-li člověk vhodného partnera, se kterým by rád strávil určitou část svého života (nejlépe celý zbytek života), byl by mu věrným společníkem a oporou na společné cestě a touží s ním vychovávat společné děti, je možné toto partnerství stvrdit úředně. Následuje několik definic manželství:

Dle Zákona o rodině je manželství *„trvalé společenství muže a ženy založené zákonem stanoveným způsobem. Hlavním účelem manželství je založení rodiny a řádná výchova dětí. Muž a žena, kteří chtějí spolu uzavřít manželství, mají předem poznat navzájem své charakterové vlastnosti a svůj zdravotní stav, aby mohli založit manželství, které splní svůj účel“* (<http://www.zakonik.wz.cz/0169.htm> ze dne 20.3. 2007).

Jinou definici nabízí Geist (1992, in Mlčák, 1996, str. 40). *„Manželství je sociálně sankcionovaným institucionálním sexuálním vztahem dvou nebo více jedinců zpravidla opačného pohlaví, obvykle s úmyslem založit rodinu (mít děti), resp. trvalým vztahem, v němž je ženě a muži sociálně dovoleno mít děti, aniž by ztratili své místo ve společnosti.“*

Plzák (1973, str. 19) definuje manželství jako *„systém vzájemného působení manželů, který se odehrává ve společenském prostoru a na jeho přenosových kanálech.“*

Manželství a rodina jsou důležitou jednotkou naší společnosti, pro mnoho dvojic je zdrojem nejen hlubokého osobního štěstí.

Manželství je krokem pro vytvoření rodiny, základní jednotky lidské společnosti. Tato nezbytná jednotka existuje odedávna proto, aby mohli lidé náležitě pečovat o potomstvo, aby mu mohli poskytnout nezbytnou socializační zkušenost. Nekonfliktní a dlouhotrvající manželství, které poskytuje dětem oporu a spolehlivě je dovede až do věku, kdy jsou schopny se osamostatnit, je nenahraditelnou komponentou jejich zdravého psychického i tělesného vývoje. Poskytuje dětem stálou přítomnost citově angažovaných rodičů, pocit bezpečí, domova, stabilního a chráněného prostředí. Rodina také propojuje jednotlivé generace, tvoří mezi nimi kontinuitu. Poskytuje zároveň manželům naplnění předních lidských hodnot, jako

je stabilní partnerství a rodičovství. Nezbytnou součástí manželství a vzniku rodiny je i společné bydlení a finanční hospodaření (Matoušek, 2003).

3.2 Výhody a nevýhody manželství z dnešního pohledu státu

Snažíme se nalézt odpověď na otázku, vstupovat-li do manželství či nevstupovat? Co je oním lákadlem manželského svazku oproti svazku volnému, neregistrovanému v úředních spisech? Je zřejmé, že míra sňatečnosti klesá. Co stojí za tímto trendem? Co je s ním možno dělat?

Ve společnosti se dnes potýkáme se dvěma neblahými trendy. Jednak je to vysoká míra rozvodovosti a jednak neochota mladých lidí vůbec do manželství vstupovat. Jedním z důvodů je skutečnost, že většina zdrojů určených pro podporu domácnosti je mnohem snáze dostupná jednotlivcům či samoživitelům než manželským párům (novomanželské půjčky, úvěry pro mladé, dávky sociální péče). Na druhou stranu, je třeba si uvědomit, že samoživitel nebo samostatně žijící člověk nemůže přijímat pomoc a podporu partnerovy rodiny. Manželské páry přijímají pomoc od širší rodiny a na oplátku zase poskytují pomoc starším členům rodiny, což je pro společnost žádoucí. Nesporný je multifaktoriální negativní dopad na děti žijící jen s jedním rodičem, nebo jejichž rodiče se rozvádějí. Další nevýhodou osamoceního života svobodných či rozvedených jedinců, doloženou četnými studiemi, je to, že jsou mnohem více náchylní k alkoholismu a jiným závislostem, sebevraždám, nehodám a různým duševním a fyzickým nemocem. Dlouhodobé manželské svazky jsou také zdrojem výhodnějších finančních hodnot v důchodovém věku. Navzdory mnoha pochybnostem zůstává manželství nepostradatelným zdrojem společenského dobra, individuálního přínosu a vzájemné pomoci (<http://www.profam.cz/index.html?a=5&id=638> ze dne 16.4.2007).

Následují výsledky kvalitativního výzkumu Vítečkové⁸, který proběhl v letech 2008-2009 mezi nesezdanými páry. Zkoumala názory mužů žen volících nesezdané soužití. Také se ptala, z jakých důvodů by se nechali ti, co momentálně o sňatku neuvažují, v budoucnu oddat.

⁸

Bartušková, J., Vítečková, M. (2010, únor). Láska bez prstýnku. Psychologie Dnes, 20.

Proč volíme nesezdané soužití?

Ženy

Svatba je zbytečná formalita.
Zklamání z předchozího vztahu.
Špatné zkušenosti z okolí.
Obava, že se vztah změní k horšímu.
Rozvod rodičů.
Těhotenství.
Vzdor.
Svatba je velká investice.

Muži

Svatba je zbytečná formalita.
Zklamání z předchozího vztahu.
Obava, že se vztah změní k horšímu.
Špatné zkušenosti z okolí.
Vzdor. („Chci dělat věci po svém.“)

Proč bychom se v budoucnu možná vzali?

Ženy

Náhlý impulz, romantika.
Právní záležitosti.
Praktické důvody.
Stvrzení svazku.
Společenská událost.
Vzor rodiny, naplnění představ.
Nástup dítěte do školy.

Muži

Náhlý impulz, romantika.
Právní záležitosti.
Praktické důvody („opruz“ ze strany úřadů).
Společenská událost.
Tlak společnosti.
Udělat partnerce radost.
Rozmar staříků.

3.3 Psychologické výhody manželství

Existuje několik důvodů, které motivují dospělého člověka k nalezení lásky v partnerství, což vede k uzavření manželství:

1. Láska v manželství **chrání člověka před osamělostí**, což souvisí s potřebou intimity. Poskytuje ochranu a podporu partnera a také možnost mu ji vracet, je tedy příležitostí k vzájemnému dávání a brání.

2. Láska vedoucí k manželství **zvyšuje společenskou prestiž** dvou lidí. Otevírá se před nimi odlišná budoucnost, než která by se otvírala v případě, kdyby žil každý sám. Tvoří základ pro vytvoření rodiny, základní společenské jednotky.

3. **Sexualita** přestává být díky citovému vztahu mezi partnery přízemní tělesnou záležitostí.

4. Milující lidé si důvěřují, „zrcadlí se“ a *podporují pozitivní aspekty* svého sebepojetí (Plháková, 2003, s. 416-415).

3.4 Předpoklady funkčního manželství

Problémy, které mnohdy vedou k rozpadu partnerství či manželství, se vyskytují ve všech vztazích. Důležité však je, umět si s nimi poradit, konstruktivně je vyřešit, nevzdávat je před koncem (jedná-li se o řešitelný problém) a umět se z nich poučit.

Správný výběr životního partnera spočívá ve schopnosti natrvalo si udržet lásku druhého partnera, aby se po vyhasnutí prvního vzplanutí lásky dovedli vzájemně přizpůsobit (Repáň, 1980).

Knoblochová (2006) uvádí návod na dlouholeté spokojené manželství.⁹ Zmiňuje zejména nezbytnost schopnosti ovládat se, umění vztah budovat, což je náročná práce. Nezbytné je také vědět, co je cílem vztahu. Člověk si má vážit, že má někoho blízkého a že ten ho má rád, a že vztah může mít perspektivu. K tomu všemu je důležitá již zmíněná těžká práce na vztahu i dostatek sebekritiky.

3.4.1 Zralost

Faktorem, který by měl být při zodpovědné volbě partnera splněn (a při vstupu do manželství již o to více), je osobnostní zralost jedince, důležitá charakteristika dospělosti.

Za nejvýznamnější psychické znaky dospělosti lze považovat:

1. samostatnost;

2. svobodu vlastního rozhodování a chování (nezávislost);

3. zodpovědnost ve vztahu k druhým lidem, za svá rozhodnutí i činy (Vágnerová, 2000, s. 301).

Langmeier a Krejčířová (1998, str. 162) pokládají člověka za zralého tehdy, „*je-li schopen po dokončení období adolescence převzít plnou osobní a občanskou odpovědnost, začne-li být ekonomicky nezávislý a přispívá k rozmnožování obecných statků, rozvinul-li plně své osobní zájmy, ustavil legalizovaný vztah k životnímu partnerovi a přejal očekávané*

⁹ Knoblochová, J. (2006, říjen). Když už jsme spolu tak dlouho, tak proč bychom si to kazili. Psychologie Dnes, 4-5.

výchovné úkoly vůči svým potomkům a na druhé straně se přizpůsobuje svým stárnoucím rodičům.“

Bühlerová (in Langmeier; Krejčířová, 1998, str. 162) vymezuje zralost jako „*věk naplnění základních životních tendencí.*“ Maslow (tamtéž) vidí zralost „*v seberealizaci, tj. v rozvinutí a uskutečnění těch nejlepších osobních možností.*“ English a Pearson (1963, in Langmeier; Krejčířová, 1998) shrnují vlastnosti psychicky zralého člověka takto:

- 1. schopnost každodenního konání přiměřeného množství práce, pocit, že práce je užitečná;**
- 2. schopnost udržování dlouhodobých přátelství;**
- 3. sebedůvěra;**
- 4. jednání s každým člověkem s ohledy a bez předsudků;**
- 5. schopnost heterosexuálního styku bez pocitů viny a bez zábran, schopnost dávat a přijímat lásku a něhu;**
- 6. zvyšování zájmu o blaho lidí;**
- 7. zájem o zlepšování svých životních podmínek, ne však na úkor společnosti;**
- 8. schopnost změnit práci v příjemnou věc;**
- 9. schopnost oprostít se od nežádoucího napětí při vykonávání povinností a překonávání překážek;**
- 10. spolehlivost, otevřenost, ochota zlepšovat sebe sama, dosažení moudrosti;**
- 11. zájem o předávání získaných vědomostí mladším aj.**

Křivohlavý (1979, in Kratochvíl, 2005, s. 46) dělí zrání do 4 stádií. Při tom se inspiroval prací McClelenda:

- 1. stadium: Cílem všeho, co se s člověkem děje, je on sám.**
- 2. stadium: Zaměřenost na sebe přetrvává, člověk se však začíná osamostatňovat, objevuje v sobě sílu a moc potřebnou k nezávislosti na druhých.**
- 3. stadium: Člověk začíná objevovat lidi kolem sebe, zatím je však chápe jako někoho, s kým se má měřit, srovnávat, bojovat.**
- 4. stadium: Jedinec si začíná uvědomovat možnost spolupráce, soupeřením se nevyřeší vše. Chápe, že lze čerpat z různých zdrojů, nejen z vlastních. Na oplátku do těchto sociálních zdrojů přispívá. Vzniká povědomí „my“, které následuje po „já“ a „ty“.**

Ulrich (1999) ve své práci dělí zralost tělesnou, emocionální a duchovní (duševní, mentální).

1. Tělesná (pohlavní) zralost, je nejpatrnější. V pubescenci, tedy v první části adolescence, v období mezi 11. a 15. rokem, dochází u chlapců a dívek k důležitým tělesným

změnám, během nichž se člověk stává tělesně zralým, je totiž připraven k plození potomstva. Kromě pohlavního dozrávání však dochází k dozrávání i dalších částí těla.

U chlapců způsobuje v tomto období souhra hormonů skutečnost, že varlata začínají produkovat spermie a také hormon testosteron, který je zodpovědný za rozvoj vnějších pohlavních znaků (vousy, ochlupení, zvětšení vnějších částí pohlavních orgánů, prohloubení hlasu). Za vrchol pohlavní zralosti u chlapců je považována poluce, první výron semene, většinou ve spánku. U dívek způsobuje tzv. folikulostimulační hormon zrání folikulů obsahujících vajíčka a současně v nich podporuje i produkci estrogenu, který podporuje růst prsů, rozšíření pánve a rozvoj vnějších pohlavních znaků. Luteinizační hormon způsobí uvolnění vajíčka z folikulu a to může být oplodněno. Nedojde-li k oplození vajíčka, dochází ke krvácení, první menstruaci, tedy menarché, která je považována za dosažení pohlavní zralosti dívky (Lidské tělo, 1993).

2. Emocionální zralost není zdaleka tak jasně patrná jako zralost tělesná. Emocionální složka člověka se mění a utváří během jeho celého života, zřejmě nemá daný vrchol zralosti. Přece jen ale citovost, která je typická pro období dětství, se během období adolescence a později o to víc v mladé dospělosti, dostává pod nadvládu rozumu. Stoupá sebekontrola a ubývá citové bezprostřednosti. Avšak emoce jsou pro nás po celý život velmi důležité, je vhodné je nepotlačovat, jelikož jsou užitečné, umožňují nám pestré prožívání našeho bytí. Na druhou stranu, jak již bylo naznačeno, je potřeba je umět ovládat. Podle Ulricha přece jen existuje jakýsi vrchol emocionálního vývoje, a to tehdy, dovede-li si je člověk uvědomit, pojmenovat, pravdivě je vyjádřit a vládnout nad nimi (Ulrich, 1999).

3. Duševní zralost. Duševní vývoj člověka probíhá v souvislosti s vývojem tělesným, rodinným, sociálním, kulturním atd. Můžeme sem řadit vliv genetických dispozic i získaných komponent osobnosti během života člověka. V této souvislosti záleží na tom, o co se v životě snažíme, co od života očekáváme, za čím jdeme. Od smyslu života a jeho hledání se odvíjí úroveň moudrosti a štěstí člověka. Duševní zralost, dle Ulricha, je hledání s otevřeným srdcem svého životního naplnění a snažení se ho všemi silami uskutečňovat (Ulrich, 1999).

Freud všechny tyto názory shrnuje do pár slov: „*Zralý člověk má umět milovat a pracovat*“ (Langmeier; Krejčířová, 1998, str. 163).

Jak je vidět, definice osobní zralosti je značně široká, nejednoznačná. V některých bodech se ale přece jen autoři shodují. Langmeier a Krejčířová (1998, 167) míní, že „*nejcitlivějším testem osobní zralosti je právě manželství.*“

3.4.2 Žádoucí osobnostní charakteristiky partnera

Veškeré osobnostní charakteristiky, žádoucí či nežádoucí, podléhají zákonitým proměnám souvisejícím s vývojovými změnami.

K žádoucím osobnostním charakteristikám partnerů, které předjímají možnou úspěšnost vztahu a jsou jistou zárukou jeho kultivace a harmonie patří, dle Mlčáka (1996), tyto: **1. Tendence k osobnostnímu růstu.** Zahrnuje zájem člověka na sobě pracovat, stále poznávat sebe sama, svůj vztah ke světu a k ostatním lidem. Protektivní je také tendence průběžně se vzdělávat, být schopen sebereflexe a snaha odstranit svá slabá místa, nevhodné návyky a naopak rozvíjet své silné stránky a přednosti. Přínosné je také umět poučit se ze svých zkušeností, mít určitým způsobem propracovanou hierarchii osobních cílů a disponovat vyzrálou životní filozofií.

2. Emocionální otevřenost se projevuje jednak schopností otevřeným a zřetelným způsobem sdělovat své pocity partnerovi, na druhou stranu uměním empatie.

3. Poctivost, čestnost, důvěryhodnost, upřímnost a spravedlivost jsou další neméně důležité charakterové vlastnosti člověka, se kterým je žádoucí navázat partnerský vztah.

4. Dospělost a zodpovědnost je promítána ve schopnosti dokázat se o sebe postarat, tj. vydělávat peníze, zajistit si potřebné statky a služby. K tomu je potřeba i určité míry spolehlivosti a respektu k druhým, zde tedy především k partnerovi.

5. Zdravá sebeúcta vyplývá z adekvátního sebepojetí. Jak člověk hodnotí sám sebe, tak se většinou chová k partnerovi, totéž platí o sebeúctě. Člověk s přiměřeně vysokou sebeúctou je vhodně asertivní, nenechá sebou manipulovat a dokáže se mezi lidmi zdravě prosadit.

6. Pozitivní přístup k životu je posledním faktorem, který zmiňuje Mlčák (1996) coby protektivní faktor při výběru partnera. Promítá se v efektivním řešení životních problémů, které jsou brány někdy i s humorem, člověk z nich dovede vytvořit životní příležitosti, ke kterým se vztahuje pozitivním způsobem. Věří ve své pozitivní schopnosti měnit věci k lepšímu, snaží se své nápady realizovat a nepodléhá snadno negativním emocím.

Repán (1980) uvádí konkrétní žádoucí vlastnosti žen a mužů zvlášť.

Za mužské přednosti považuje tělesné a psychické zdraví, osobní vyrovnanost, vážnost, přiměřenou inteligenci, pozitivní vztah k práci, zodpovědnost, partnerce vyhovující společenské vlastnosti, schopnost získat si úctu i autoritu lidí. Muž má umět hospodařit ve prospěch všech členů rodiny, umět dodržet slovo, měl by být spolehlivý. Dobře se žije s partnerem, který je skromný, snášenlivý, dobromyslný, pozorný, ušlechtilý, ohleduplný a

snaží se dělat partnerce drobné radosti. Nejdůležitější je citová náklonnost, nezištná vzájemná láska. Muž má být pro ženu co nejpotřebnější.

Co se týká ženy, muž by v ní měl hledat, v první řadě, životní partnerku, rovnocennou bytost a matku svých dětí. Měla by muži, sobě i dětem vytvořit jakési nejbližší společenské prostředí, ve kterém se budou cítit dobře. Měla by mít partnera upřímně ráda, být pracovitá, mít správný vztah k hodnotám i lidem, vnitřně disciplinovaná, připravená na mateřství a schopná odpoutat se od svých rodičů. Má mít zároveň dobrý vztah k příbuzným, přátelům a spolupracovníkům manžela. Mužům také záleží na jejím vzhledu a povaze (Repán, 1980).

3.5 Důležité aspekty manželství, na které je třeba se zaměřit

Prvním krokem k úspěšnému manželství je přirozeně úspěšný výběr partnera. Poté je třeba začít pracovat na vnitřních aspektech vztahu, osobnostní souhře.

Za rozhodující aspekty manželského soužití považuje většina autorů, věnujících se problematice manželského soužití, těchto pět proměnných: způsob vzájemné komunikace, způsob sexuálního soužití, způsob nakládání s rodinnými příjmy a domácími pracemi, způsob konzumace volného času a výchova dětí. Dle našeho názoru je šestou nezbytnou proměnnou láska.

3.5.1 Vzájemná komunikace

Základním předpokladem afiliativní a konstruktivní komunikace je příjemná atmosféra.¹⁰ Ta je však značně nestabilní, jelikož stačí velmi málo, aby byla narušena. Podmínkou klidného manželského dialogu je dle Plzáka (1973):

1. momentální emocionální rezonance manželů;¹¹

2. obsah rozhovoru neprovokující ke sporu.

V manželském rozhovoru je normou přátelský pohovor, mlčení, neformální dialog i časově izolovaná hádka. Plzák (1973) upozorňuje na rozdíl mezi sporem a hádkou.

1. Spor je věcným dialogem o konkrétním problému, společným zájmem je nalézt řešení, emoce ustupují do pozadí.

2. Hádky je naopak emocionálně nabitá, cílem je spíše ublížit partnerovi (urazit, vyčítat, ponížít atd.), problém je nekonkrétní nebo posouván do jiné roviny.

Není-li vztah partnerů v rovnováze (což by měl být, jelikož manželství je vztah symetrický), začne-li se jeden z manželů povyšovat nad druhého a vyniká jeho autorita, vzniká nespravedlivá situace vedoucí k nežádoucím koncům. Je možné se dohodnout na řešení, kdy se partneři střídají v ustupování (jednou ustoupí manžel, jednou manželka...). Důležité je také umět se z hádky rychle emocionálně vzpamatovat. Žádoucí je naučit se tomu, aby ze sporů, které jsou přirozenou součástí soužití, nevznikaly hádky. Vznikne-li situace neúnosná, hádají-li se manželé už delší dobu bez východiska, což neprospívá jejich vztahu, je vhodné se na určitou dobu odloučit (Plzák, 1973).

Při komunikaci je třeba věnovat pozornost jak umění sdělovat, tak umění naslouchat. Ve sdělování by neměla chybět otevřenost a autentičnost, jasnost sdělení a jeho vysvětlení. Vyhnout by se měl člověk zevšeobecnování a přehánění, nekonkrétnosti, překrucování úmyslu a připisování úmyslu, úniku od tématu, zabíhání k bezvýznamným tématům a nelogickým afektivním odpovědím. Při naslouchání je třeba umět slyšet to, co druhý opravdu říká a ne to, co ve sdělení ve skutečnosti nebylo (Kratochvíl, 2000).

Kratochvíl (2005, s. 73-77) vyšel z Carnegieho (1991)¹² taktiky úspěšného jednání s lidmi a zformuloval jej do deseti bodů. V partnerské komunikaci je tedy vhodné:

1. Zajímat se o partnera, chtít ho poznat, snažit se pochopit jeho silné i slabší

¹⁰ Afiliativní znamená budující pozitivní harmonické interakce.

¹¹ Emocionální rezonance znamená vzájemné citové vyladění manželů ke komunikaci, oba jsou schopni být v okamžik rozhovoru jak příjemcem, tak sdělujícím.

¹² Carnegie, D. (1991). Jak získávat přátele a působit na lidi. Praha: Talpress.

stránky, nejlépe empatickým způsobem.

2. Nechat partnera hovořit, což souvisí s uměním naslouchat. Nejdříve se vypovídá jeden, následně bude čas i pro druhého.

3. Umět hovořit o tom, co partnera zajímá. Toto může být velmi přínosné pro zamezení případných sporů.

4. Kritiku užívat jen tehdy, má-li pozitivní přínos. Kritika nemá napadat důstojnost, může však nabádat k vlastní sebekritice. Kritizovat se může formou nenápadnou, nepřímou a vzápětí je vhodné přidat pochvalu.

5. Příkazy nejsou oblíbenou formou komunikace. Je přípustné dávat rozkazy formou otázky či prosby o pomoc.

6. Umět uznat vlastní chybu může kolikrát předejít hrozícímu konfliktu.

7. Opakem kritiky, v případě, když se nám něco nelíbí, je pochvala, kterou je radno nešetřit. Pochvala je mnohem efektivnější než mlčení či kritizování.

8. Vžít se do situace druhého je také značně přínosné. Je třeba mít na paměti, že každý člověk vidí situaci z jiného úhlu pohledu.

9. Hádat se pouze konstruktivně, destruktivní hádka problémy neřeší, zvyšuje napětí a pocity křivdy.

10. Usmívat se.

Projevovat přízeň a vysílat příjemné pocity je mnohem konstruktivnější než opak. Sice jsou pozitivní emoce složitější „nakažlivé“ než negativní emoce (ty se přenášejí velmi snadno), zato však s pozoruhodným účinkem.

Ještě bychom rádi zmínili možnost konstruktivní hádky, kterou uvádí Kratochvíl (1988, s. 92-95). Vyšel z původní práce Bacha a Wydena (1969).¹³

1. Hádka se koná po předchozí dohodě místa a času, bez přítomnosti jiných osob.

2. Koná se co nejdříve po kritické situaci.

3. Iniciátor hádky si má předem ujasnit, co je cílem hádky.

4. Žádoucí je společnými silami zvládnout problém, ne porazit druhého.

5. Hádka dodržuje pravidla „fair play“, tzn. nepřipouští se zasahování partnera na citlivém místě, vytahování starých odbytých záležitostí, útok proti osobám či předmětům, které má protějšek rád, zevšeobecňování a nepřiměřené prostředky (nepřiměřené výhrůžky atd.). Během hádky, která trvá pouze v dohodnutém čase, se ventiluje nespokojenost s nastalou situací, partneři se mají zamyslet nad svou vlastní chybou, slíbit nápravu a snažit se

¹³ Bach, G. R., Wyden, P. (1969). The intimate enemy. How to fight fair in love and marriage. New York: Morrow and Co.

pochopit protějšek. Součástí je i sebekritika, kompromisní řešení a následné pozitivní ocenění partnera, které je velmi důležité.

3.5.2 Sexuální soužití

K důležitým součástem partnerství patří také sexuální soužití. Příjemná je určitá shoda jak ve frekvenci, tak ve způsobu milování. Neshody v sexuálním soužití, stejně tak jako v ostatních oblastech partnerství, mohou způsobovat nepříjemné situace narušující plynulejší chod vztahu.

Frekvence sexuálního styku je přirozeně častěji iniciována ze strany muže, žena tak často styk nevyžaduje. Pokud se partneři ve frekvenci nedovedou shodnout, mohou se dohodnout buď na kompromisu, nebo na tom, že styk bude uskutečněn pouze na přání toho, kdo jej vyžaduje méně často. Jinak by se mohlo stát, že tomu, kdo vyžaduje styk méně často a tudíž je do něj častěji nucen, se sex znepríjemní. O to víc, je-li vztah citově narušen. Ovšem na druhou stranu zase hrozí u zvýšeně apetentního partnera riziko nevěry. Nebo se uchyluje k masturbaci, což není nijak škodlivé. Další možností je tzv. časový plán, kdy se partneři dohodnou, např. které dny v týdnu budou sexu věnovat (Kratochvíl, 2005).

Každý člověk má jinou představu o způsobu sexuálního vyžití v rámci vztahu, o něžnosti vs. ráznosti, iniciativě či obraně, každá žena dosahuje orgasmu jiným způsobem (vaginálně nebo klitoridálně či kombinovaně). Někdo zaujímá negativní postoj k orálně-genitálním kontaktům, jiný je vyžaduje atd. Někomu vyhovuje stabilita zaběhnutého způsobu, jiný vyžaduje neustálé změny. V zásadě platí pravidlo, je-li něco člověku nepříjemné, neměl by se do toho nutit (Kratochvíl, 2005).

Také se liší doba potřebná k dosažení vrcholu pohlavního styku, žena potřebuje dobu delší než muž. Vhodná je příjemná předehra, která napomůže vzájemnému vyladění.

Na závěr této kapitoly zmíním přirozenost vývojových změn, které se týkají všech. U mužů se tyto změny v oblasti sexu týkají zejména slábnoucí apetence, vzrušivosti, erekce nebo občasného vynechání ejakulace. U žen se může s věkem sexuální apetence zvyšovat, žena odstranila dřívější zábrany a je schopna se sexu věnovat s větším prožitkem a uspokojením. S přibývajícím věkem však také přichází spíše ubývání sexuální reaktivity. U žen je důležité zejména citové uspokojení, u mužů delší dráždění pohlavního údu (Kratochvíl, 2005).

3.5.3 Finance a domácí práce

Mnohé neshody řešené v poradnách pro rodinu se týkají i způsobu rozdělování financí či domácích činností. V případě, že oba manželé vydělávají, může někomu vyhovovat společná pokladna a zároveň existence osobního kapesného, které si každý užívá svým způsobem. Někdo zase zastává názor, že je vhodnější, když každý užívá vlastních výdělků.

V symetrickém manželství je vhodné kompenzovat situaci toho, kdo méně vydělá, jeho větší přičinlivostí při domácích pracích, aby mohl mít stejný nárok na příjem jako vydělávající, ale méně se podílející jedinec na domácích pracích (Plzák, 1973). Týká se to zejména párů, kdy je žena v domácnosti a muž chodí do práce.

V oblasti práce v domácnosti by mělo být rozhodnuto podle toho, bydlí-li pár sám či s rodiči. Bydlí-li pár sám, popř. s malými dětmi, které ještě nepomáhají, měly by být rozděleny úseky práce např. dle preferencí a dovedností každého z nich. Nebo se mohou partneři střídat v jednotlivých činnostech. Manžel vykonává danou činnost např. v sudé týdny, manželka v liché. V případě ženy v domácnosti se manžel podílí pouze na pomoci, činnosti nejsou rozdělovány „napůl“ (Kratochvíl, 2005).

Na tomto místě bychom ještě rádi uvedli princip „*rodinného inženýrství*“ Satirové (1994, s. 243-262), která jím popisuje „*management času, prostoru, zařízení, energie a lidí v rodině ve vztahu k zajišťování provozu domácnosti a rodiny*“. Je to jednoduchá pomůcka sloužící k organizaci činností v domácnosti. Prvním krokem je svolání rodinné rady. Tato rada společně sepiše seznam činností, které je třeba v domácnosti vykonávat. Poté si jednotliví členové dobrovolně vybírají činnosti, které je baví a rádi by je vykonávali. Jsou-li spravedlivě rozděleny všechny práce a dny, ve kterých je třeba je vykonávat, vytvoří se přehledný rozvrh.

3.5.4 Volný čas

Pro psychické zdraví všech členů rodiny a tudíž pro celý rodinný život je třeba se dohodnout na době a možnostech trávení volného času.

Je přínosné rozlišovat mezi:

- 1. volným časem, který má každý pro sebe a tráví jej mimo dosah partnera;*
- 2. volným časem, kdy se partneři věnují každý jiné činnosti, která je baví, ale jsou při tom spolu;*
- 3. volným časem, který tráví partneři vyloženě společně (výlet, hra, kultura, povídání, procházka...);*
- 4. volným časem, který tráví manželé spolu v přítomnosti jiných osob (přátelé, rodina, společenské akce);*
- 5. volným časem, ve kterém řeší rodina nahromaděné problémy formou porady.*

Poslední způsob trávení volného času není příliš atraktivní, ale uskutečňuje se v době určené pro jeho trávení (Kratochvíl, 2005, s. 138-139).

Co se týká náplně volného času, je možné jej trávit např. střídavě, jednou podle přání ženy, jednou podle muže či přirozeně podle vzájemné dohody.

3.5.5 Děti

Přirozenou náplní každého manželství obvykle bývá plození potomstva, péče o něj, výchova. Shoda by tedy měla panovat i při volbě počtu dětí. Dále je žádoucí, aby se partneři shodovali na stylu výchovy a měli by se na výchově podílet stejnou měrou. My zastáváme láskyplný přístup k dítěti doplněný jasně stanovenými hranicemi. Dítě potřebuje vědět, kam ještě smí a kam už nesmí, myšleno v jakékoli oblasti života. Potom se cítí jistě, jelikož se ve společnosti dovede orientovat a zároveň ví, že je milováno a že se může na nejbližší lidi spolehnout. Ví, co od nich může očekávat. Děti získávají a přijímají hranice rády. V nastavování hranic by se měli rodiče shodovat, jinak by se to minulo účinkem. S tím souvisí i důsledné dodržování požadavků.

„Rodiče by se měly se spoléhat na vlastní cit, chovat se k dětem spontánně, autenticky. Od samého počátku života je pro děti velmi důležitý pocit bezpečí vysílaný od rodičů, který překoná i výjimečné dočasné nežádoucí podmínky. Od tohoto pocitu se odvíjí důvěra při navazování pozdějších vztahů. Dítě potřebuje být také korigováno. Kdyby se od něj

očekávalo, aby se korigovalo samo, bylo by to spíše očekávání od dospělého, nikoli od dítěte.“¹⁴

Rodiče by se měli zaměřit zejména na následující čtyři komponenty výchovy dětí: kontrola, požadavky na zralost, komunikace a nurturance¹⁵ (Baumrindová, 1973, in Hayes, 2003).

Optimální rodičovská péče (dle Clarke, Stewart 1973, in Hayes, 2003) sestává z poskytování a stimulování sociálního a fyzického prostředí, z připravenosti odpovídat na potřeby dítěte a z vyjadřování rodičovské lásky. Tento přístup se nazývá **permisivní (povolný)**. Ovšem tento styl zahrnuje vysokou úroveň nurturance i komunikace, ale nízkou kontrolu a nízké zralostní požadavky na dítě, což pro něj není prospěšné, vede k nezralosti, jak tvrdí Baumrindová (1973, in Hayes, 2003). Ta dále dle své studie rozlišila rodičovskou péči na permisivní, autoritářskou a autoritativní. Permisivní již byla osvětlena. **Autoritářská** zahrnuje nízkou úroveň nurturance i komunikace, zároveň však lpění na pravidlech a interferujících požadavcích na úroveň zralosti. **Autoritativní** rodičovský styl se vyznačuje vysokou úrovní nurturance, komunikace i kontroly a adekvátními požadavky na zralost. Ze závěrů vyplývá, že nejvhodnější je zřejmě styl poslední, autoritativní.

3.5.6 Láska

Láska. Každý z nás ví, o co přibližně jde, ale málokdo se ji odvažuje objektivně definovat. Toto potvrzuje i Murstein (1988). Ve své taxonomii lásky došel k závěru, že neexistuje jednoznačná, všeobecně přijímaná definice lásky. Ani milující se partneři nemusí sdílet definici lásky. Pak ale může docházet (a dochází) k tomu, že jeden může mít pocit, že ten druhý ho nemiluje (podle jeho definice lásky), ale on je přitom přesvědčen, že ho miluje (dle své definice).

Lidé, resp. přátelé se mají rádi, ale nemilují se. Přátelství je srdečný vztah obsahující jen málo záporných momentů. Lidé se v něm podporují, uznávají, prožívají společně dobré i špatné zážitky, bez tajemství mezi sebou směňují intimní sdělení. Na rozdíl od přátelství, láska obsahuje erotický, sexuální prvek. Intimita má v lásce a v přátelství odlišnou úroveň. V přátelství chybí také princip přibližování se a unikání, což je považováno za iracionální

¹⁴ Kramulová, D. (2007, duben). Výchova dítek v Čechách: Jaké názory ovlivňují dnešní rodiče. *Psychologie Dnes*, 12-18.

¹⁵ Nurturance je projevoování citů k dítěti včetně prostředí bez konfliktů.

mechanismus objevující se v údobí vzniku lásky. Láska se projevuje hlubokým emocionálním zaujetím k osobě, se kterou chce člověk co nejčastěji trávit čas (Plháková, 2003).

Vyrchání tohoto citu je jedním z příčin rozpadu partnerství, tudíž i rozvodovosti. Je třeba však podotknout, že romantická láska ve vztahu netrvá věčně, avšak láska věrná, partnerská, ta je důležitou komponentou dlouhodobého vztahu. Je tedy vhodné mezi nimi rozlišovat.

Dle Fromma (1966, str. 5) „*láska není cit, kterému se může každý člověk snadno oddat, bez ohledu na to, jaké úrovně zralosti dosáhl.*“ Bez schopnosti milovat bližního svého, bez pokory, odvahy, kázně a víry není možné najít uspokojení v individuální lásce. Jednak je problém najít objekt hodný milování a jednak je potřeba se lásce naučit. Podle Fromma, je láska uměním, kterému se musíme naučit, stejně jako nějakému řemeslu a koneckonců životu vůbec. Prvním úkolem je zvládnout teorii, poté praxi a přitom nemůže chybět bezvýhradná touha naučit se danému umu.

Zde bychom rádi zmínili zajímavou studii Blooda (1967, in Atkinson, 2003, s. 627). Byly srovnávány manželské dvojice Američanů, kteří se brali z lásky, a Japonců, kteří se brali na základě sjednání sňatku rodiči. Americká manželství na počátku vztahu jevila přirozeně vyšší známky projevované lásky a sexuální přitažlivosti než ta japonská. Avšak po deseti letech nebyly mezi skupinami významné rozdíly. Přesto však páry uváděly spokojenost ve vztahu, jehož součástí se časem stala věrná láska založená především na komunikaci mezi partnery, vyrovnaným rozdělením povinností a spravedlivým rozhodováním.

3.5.6.1 Zamilovanost

Prudké, většinou krátkodobé citové vzplanutí na počátku vztahu, kdy se partneři ještě příliš neznají, je považováno za *zamilovanost*. V tomto počátečním období lásky od sebe dvojice očekává a většinou si i poskytuje láskyplný obdiv, odhaluje své nejlepší vlastnosti. Důležitá je v tomto období tělesná přitažlivost. V období zamilovanosti si lidé potvrzují pozitivní, ideální či idealizované aspekty sebepojetí, na rozdíl od vztahu přátelského, kde člověk může potvrzovat realistické složky sebepojetí (Plháková, 2003).

Odezní-li fáze zamilovanosti, dochází k prohloubení vztahu nebo k rozchodu.

3.5.6.2 Romantická (vášnivá) láska

Někteří autoři zamilovanost a romantickou lásku považují za totéž, Plháková (2003) je rozlišuje, považuje však lásku romantickou za jakýsi druh zamilovanosti.

Romantická láska vidí svět a především partnera tzv. „růžovými brýlemi“, je zdrojem intenzivního pocitu štěstí a radosti. Je to vlastně druh zamilovanosti, avšak s rozdílem, že tento cit je poněkud dlouhodobější. Na milovanou osobu člověk stále myslí, přeje si být v její blízkosti a také si přeje opěťování citu, zároveň se velmi obává odmítnutí a neopěťování citu. Pro tento druh lásky, jak uvádí Plháková, je typická jen povrchní znalost partnera, významnou úlohu zde hraje projekce osobního mužského či ženského ideálu na atraktivní protějšek. Tento mechanismus má však své hranice a v průběhu času někdy dochází k ukončení vztahu z důvodu nemožnosti další idealizace partnera. Člověk během vývoje vztahu zjistil, že reálné vlastnosti partnera neodpovídají idealizovaným vlastnostem, zachyceným na počátku vztahu (Plháková, 2003).

Tato vášnivá (romantická) láska je dle Berschieda a Walstera (1978, in Atkinson, 2003, str. 627) emočním stavem, ve kterém se vyskytují „*v citovém zmatku pocity něhy a sexuálního vzrušení, euforie a bolesti, úzkosti a úlevy, altruismu a žárlivosti.*“

Sternberg (1986, in Atkinson 2003, s. 628) dělí vášnivou lásku na zamilovanost a romantickou lásku.¹⁶

3.5.6.3 Partnerská (věrná) láska

Vztah, který projde obdobím napětí a deziluze, se může proměnit v realističtější a stabilnější.

Může tak vzniknout **partnerská láska**, která je dlouhodobým druhem lásky, stejně jako romantická, avšak kvalitativně rozdílná. Zde většinou již nebývá hlavní podmínkou vášně jako u lásky romantické, která již vyhasla, nýbrž hluboká citová náklonnost a pocit zodpovědnosti za partnerovu spokojenost, která dvojici provází i po mnohaletém soužití. Partner je zde označován za „společníka“ na cestě životem. Partneři vědí o svých nedostacích a slabých místech a přesto se snaží udržet vztah. Očekávají od sebe také občasné ocenění, obdiv, zastání (Plháková, 2003).

¹⁶ Blíže viz. kapitola 3.5.6.4 Jiné druhy lásky.

Hatfield (1988, in Atkinson, str. 627) definuje věrnou lásku jako „*lásku, kterou cítíme k těm, s nimiž jsou naše životy hluboce spojeny.*“ Vyskytuje se zde „*důvěra, péče, tolerance partnerových chyb a zvláštností, emoční vřelost a láska, spíše než vypjatá emoční vášeň*“ (Berscheid, 1983, in Atkinson, 2003, str. 627).

Vágnerová (2000, s. 329) dodává pár bodů vztahujících se k realistickému partnerskému vztahu:

1. Partner je schopen posuzovat sebe, druhého i celý vztah racionálně, realisticky, nejen emotivně jako na počátku.

2. Realisticky jsou hodnoceny i možnosti vztahu do budoucna.

3. Intimita je prohloubena, důraz je kladen na výlučnost vztahu.

Pávek (1974, in Kratochvíl, 2005, s. 117) považuje „*hloubku citového vztahu jako jeden z pilířů, na němž spočívá manželství, nelze ji však vůlí ovlivnit.*“ Rubin (1970, in Kratochvíl, 2005, s. 117) definuje lásku jako „*postoj zaujímaný jedním člověkem vůči druhému, který však zahrnuje i sklon myslet a chovat se vůči danému člověku určitým způsobem.*“ Dle Rubina má láska tři složky: *potřebu přijetí a závislosti, sklon pomáhat a orientaci na výlučnost a pohlcení.*

3.5.6.4 Jiné druhy lásky

Robert Sternberg (1986, in Plháková, 2003; Atkinson, 2003) je autorem známé triangulární teorie lásky, v níž obsahuje láska tři komponenty: důvěrnost (intimitu), vášeň a závazek (oddanost). Kombinace těchto komponent vede k různým druhům lásky. Spojením důvěrnosti a vášně vzniká láska *romantická*. Spojení důvěrnosti a oddanosti dává lásku *partnerskou (věrnou)* a kombinací vášně a závazku vzniká láska *osudová či pošetilá*. Dále rozlišuje lásku *přátelskou*, která obsahuje pouze komponentu důvěrnosti, lásku *zaslepenou (zamilovanost)* mající v sobě především vášeň, lásku *nenaplněnou*, která vznikla pouze na základě rozhodnutí o oddanosti. Všechny tři komponenty, důvěru, vášeň i závazek, má v sobě pouze láska *úplná*, naplněná. Není-li ve vztahu ani jedna z komponent, jedná se o *lhostejnost*.

Maslow (1966, in Kratochvíl, 2005, s. 118) rozlišuje lásku B (being, bytí) a lásku D (deficiency, chybění). *Láska B* značí nesobecký vztah k druhému obnášející připravenost pomáhat mu sebeaktualizovat se a radost z jeho úspěchů. *Láska D* zahrnuje hlavně uspokojení vlastních potřeb.

3.6 Předpoklady dysfunkčního manželství

Jak uvádí Šmolka (2004), v populaci je přibližně 10-15 % jedinců pro trvalejší vztah zcela nevhodných. Je přirozeně doporučováno, se jim ve vlastním zájmu vyhnout. Jedná se o lidi nepřiměřeně žárlivé, lidi závislé na různých druzích návykových látek nebo činností, lidi hysterické, sobce, pedanty, mentory atd.

Považujeme tedy za žádoucí a důležité se nyní zabývat jednotlivými typy nevýhodně disponovaných jedinců.

3.6.1 Nežádoucí osobnostní charakteristiky

V následujícím textu budeme vycházet zejména z publikace Plzákovy (1973), Kratochvílovy (2005) a Novákovy (2006). Plzák (1973) definuje jedince disponovaného k poruše manželského soužití z pohledu jeho charakterových dispozic, které se utvářely během dětství a mládí. Doporučuje se o partnerovu minulost informovat, o jeho chování v dětství, kamarádských či přátelských vztazích, snášenlivosti v neformální skupině (škole, práci), vztahu k rodičům. Pro disponované jedince je totiž manželství jako stvořené pro projev jejich dispozic. V úvodní fázi vztahu může být leccos skrýváno, avšak dříve či později se člověk projeví takový, jaký ve své podstatě opravdu je.

Téměř všechny typy disponovaných osobností je dnes možné nalézt v MKN-10 (desáté revizi Mezinárodní klasifikace nemocí) či DSM-IV (Diagnostic and Statistical Manual of Mental Disorders, 4th Edition).

Osobnost závislá není schopna „obejít se bez něčeho“. Známe závislost na návykových látkách, na partnerovi, na jiných součástech života.

Osobnost citově závislá. Člověk závislý na partnerovi vyžaduje neustálé ujišťování o partnerově lásce, jeho stálou přítomnost. Vyžaduje slovní a dotekové důkazy o partnerově citu, o jeho nekonečné věrnosti. Svou závislost navíc dávají najevo mentorským, pro okolí značně nepříjemným způsobem. V opačném případě, nejsou-li jejich požadavky naplňovány, se vyskytuje citové vydírání až pokus o sebevraždu. Při takové závislosti jde zejména o kombinaci nadměrného pocitu zodpovědnosti s dávkou podřídivosti. Tato je způsobena úzkostí, obavou ze změny. Závislé ženy jsou mylně považovány za tzv. „nadměrně milující“, muži neomylně za slabé (Novák, 2006).

*Osobnost závislá na alkoholu.*¹⁷ Takovému člověku požívání alkoholických nápojů působí společenské, zdravotní či duševní potíže, on však není schopen pití omezit či úplně přestat pít (Plzák, 1973). Způsob života takto postiženého člověka rodinu ruine jak finančně, tak psychicky, i sociálně. Tato problematika se podobá problematice osob závislých na drogách popř. na výherních automatech.

Osobnost astenická¹⁸ - převládá u ní neprůbojnost, nesmělost, slabost a unavitelnost. ***Osobnost hypersenzitivní***¹⁹ - u tohoto typu osobnosti se nadměrně objevuje permanentní obava z jakéhokoli citového zranění, choulostivost, přecitlivělost na vnější podněty.

V manželství je astenický a hypersenzitivní člověk pasivní, neprůbojný, lpí na uzavřeném soužití, bojí se rozchodu či rozvodu, není schopen nevěry. V případě ženy je projevována maximální obětavost, u mužů nízká sexuální aktivita, naivita. Nejistota či citové zranění vede k úzkosti a pláči. Dlouho je astenik vázán na své rodiče či jednoho z nich. Konflikt vzniká, jakmile partnera přestane bavit věčné naříkání a pláč astenického a hypersenzitivního protějšku. Tento disponovaný jedinec se v tu chvíli ubírá k útěkovým, chaotickým reakcím, jako např. útěk z rodiny, návrh na rozvod či sebevražedný pokus. K našemu překvapení Plzák (1973) uvádí, že dva takto disponovaní jedinci tvoří většinou bezkonfliktní vztah.

Osobnost explozivní. Novák (2006) tuto osobnost nazývá přímo osobností agresivní. Agresivita je pro člověka ve všech oblastech života přirozená, avšak nesmí překročit únosné hranice. U někoho se může projevit potlačená agresivita v podobě skrytě-agresivního jednání, např. „nevinné narážky, urážky“ nebo v podobě nadměrné starostlivosti, ochrany tam, kde si to protějšek nepřeje, zapomínáním, pozdními příchody atd. Agresivita může být také projevována fyzickým, psychickým a sexuálním ubližováním. Explozivní osobnost je vyhroceným typem cholera, projevuje se výbuchy vzteku, hrubými nadávkami, urážkami, mnohdy i fyzickým násilím. Nedovede své chování ovládat. Výbuchy zlosti nejsou přiměřené situaci, mnohdy však nevznikají zcela bez podnětu. V krajních případech se může jednat o projev tzv. epileptoidní osobnosti, kdy člověk vybuchne bez jakéhokoli srozumitelného podnětu, agrese proběhla již ve stavu porušeného vědomí. Poté nevidí důvod k omluvě, tvrdí, že partner si agrese zasloužil. Zde je nalézána organická komponenta (Plzák, 1973).

¹⁷ Dle MKN-10 F10.2 Syndrom závislosti na alkoholu.

¹⁸ Dle MKN-10 F60.6 Úzkostná (vyhýbavá) porucha osobnosti.

¹⁹ Dle MKN-10 F60.7 Závislá porucha osobnosti.

Další typ zlosti se vyskytuje u asociálně anetických jedinců, kteří jsou již ve své podstatě suroví a necitelní, ubližují partnerce od samého počátku vztahu. V případě vztahu s člověkem, který trpí emočně nestabilní poruchou osobnosti impulzivního typu²⁰, vzniká konflikt tehdy, když zdravý jedinec považuje projevy disponovaného jedince za obyčejné afekty zlosti, které by měl ovládnout, nevidí v nich projev poruchy (Plzák, 1973).

Osobnost rezonérskou charakterizuje zahořklost, pesimismus, věčná rozladěnost. Postihuje osobnosti především mužského pohlaví, které považují vše kolem sebe za chybné, nedokonalé, nesmyslné. Dobře se cítí o samotě. Na první pohled působí seriózním dojmem, časem se však projeví jako nesnášenlivý a nadřazený. Záchrana vztahu se naskytuje tam, kde manželka samostatně pěstuje své záliby, vztahy s přáteli, realizuje se v práci, v péči o děti (Plzák, 1973).

Osobnost pedantní má vysoce akcentovaný sklon ke zbytečné přesnosti, pořádkumilovnosti a puntičkářství.²¹ Problémem je u pedantů to, že stejné chování očekávají od druhých. Takový člověk je vlastně úzkostný, neschopný jakékoli lehkomyšlnosti a improvizace. Dovede být důvěryhodný a vzbuzuje úctu, bývá však často partnerem podváděn, což mnohdy souvisí s tím, že se skoro neúčastní sexuální aktivity. Na druhou stranu, v případě manželské krize zase dovede i dlouhou dobu čekat, než se situace uklidní, dovede se obětovat, i strpět dočasný extramatrimoniální vztah partnera. Bohužel, pedant často přitahuje člověka agresivního a hysterického. Extrémní pedant může terorizovat celou rodinu, což má nedozírné následky zejména na děti (Plzák, 1973).

Osobnost asociální a anetická má oploštělé až chybějící vyšší city, zejména vřelost, laskavost a soucit.²² Jeví nezájem o osud jiných lidí, je bezohledný, dopouští se amorálního jednání. Takových lidí existují minimálně dva druhy. První z nich je tzv. flákač, absentér a kriminální recidivista, je to člověk „s amputovaným svědomím a soucitem“. Druhý je lenivý, má odpor k práci a nedostatek soucitu dovede tajit. Jde-li o ženu, je výrazná svou nepořádností, osobní nečistotou, zanedbanými dětmi, leností a neustále se brání útokem. V případě muže jde o absentérství (nedocházení do práce a na sjednané schůzky), postupné oslabování v pracovní kariéře a nezájem o rodinu a děti. Takový muž na rodině pouze parazituje, domov je pro něj místem uspokojování potřeby spánku, jídla a dobrého zacházení. Nečiní nic pro dobro rodiny, občas pouze komentuje a radí a přihlíží, jak se manželka vydává napospas záchraně rodiny (Plzák, 1973).

²⁰ Dle MKN-10 F60.3 Emočně nestabilní porucha osobnosti, impulzivní typ.

²¹ Dle MKN-10 F60.5 Anankastická porucha osobnosti.

²² Dle MKN-10 F60.2 Disociální porucha osobnosti.

Osobnost hysterická je charakteristická zvýšenou emocionalitou, živou představivostí, zvýšenou potřebou pozornosti a sebeuplatnění, egocentričností, předváděním se, dramatičností, přeháněním.²³ Taková osobnost dovede být rázem velmi šťastná, hned zase velmi nešťastná, uchylující se k sebevraždě. Sebevražedné varování však mívá spíše charakter citového vydírání. Hysterie je již ze svého slovního základu hystera, tedy děloha, typicky ženskou záležitostí, vyskytuje se však i u mužů. Hysteričtí muži se projevují přeháněním vlastní maskulinity. Obecně rozlišujeme u hysterické osobnosti její dva druhy. Jednak formu pasivní, astenickou, která je typická emoční přecitlivělostí, útekem do nemoci či do pocitů křivdy a sebevražedných myšlenek a jednak formu produktivní, stenickou, bojovnou, která je typická rozmanitými vnějšími, extrovertními až agresivními projevy. Ve vztahu je doporučováno nevsímat si hysterických projevů, chválit a oceňovat chování, které hysterické není (Plzák, 1973).

Osobnost chorobně žárlivá žije v obavách, že jí partner byl, je, či může být nevěrný. Neustále se touto představou zabývá, partnera podezírá, kontroluje a žádá důkazy věrnosti, se kterými není nikdy spokojen.²⁴ Situační žárlivost vzniká na základě reálného nebezpečí, že by mohl být partner nevěrný, naznačují to určité projevy jeho chování. Taková žárlivost mizí, až nebezpečí pomine. Avšak konstituční žárlivost je osobnostní rys, většinou založený v dětství ve vztahu k rodičům a přenášený do dospělosti. Takto žárlivý člověk žárlí i bezpodnělně. Žádoucí je takové lidi vést k přivykání na nejistotu, která je součástí každého vztahu a k náhledu na vlastní žárlivost (Plzák, 1973; Kratochvíl, 2005).

Kratochvíl (2005) doplňuje tento výčet ještě o **osobnost schizoidní**, která je typická nedostatečnou schopností vyjadřovat své city, je skutečně emočně chudá, uzavřená, chybí jí pozitivní kontakt s okolím, je plachá a snadno zranitelná.²⁵ Může se svým chováním, vzhledem i názory jevit jako podivín. Je nepřizpůsobivá až odtržená od praktického života, abstraktní až příliš komplikovaná, navíc s nejasnou komunikací. Takový člověk zůstává většinou svobodný. Pokud se stane manželem či manželkou, velmi záleží na trpělivosti, přizpůsobivosti a motivaci protějšku.

Novák (2006) dále považuje za problematické soužití s jedincem neurotickým, depresivním či jedincem s bipolární nebo hraniční poruchou osobnosti. Dále s člověkem zvýšeně vztahovačným, emočně nestabilním a narcistickým.

²³ Dle MKN-10 F60.4 Histrionská porucha osobnosti.

²⁴ Dle MKN-10 F60.0 Paranoidní porucha osobnosti.

²⁵ Dle MKN-10 F60.1 Schizoidní porucha osobnosti.

Kratochvíl (2005) apeluje na možnost dysfunkčního soužití s jedinci s rozmanitými poruchovými sexuálními preferencemi, jako jsou lidé pedofilní, fetišisté, exhibicionisté, veyeuři, transvestité, masochisté a sadisté. Bližší popis jednotlivých sexuálně narušených jedinců by přesáhl rámec této práce.

3.7 Profily vztahů

Sager (1976, in Kratochvíl, 2005, s. 112) se ve svém výzkumu věnoval klasifikaci osobnostních typů z hlediska reagování v manželství a kombinacím typů vedoucím v manželství k problémům. Uvedl sedm typů profilů chování v manželství: *typ romantický, rodičovský, dětský, racionální, kamarádský, nezávislý a zaměřený na rovnoprávnost*. Některé kombinace tvoří vztah kongruentní, např. nezávislý s nezávislým či racionálním, některé tvoří komplementární, např. rodičovský s dětským a některé tvoří vztah konfliktový, např. romantický s nezávislým.

Podle toho jaké osobnosti se ve vztahu setkaly, rozlišuje Cuber a Haroff (1971 in Kratochvíl, 2005, s. 113-114) vztah z pohledu stylu jejich manželského soužití na:

1. Živý vztah. Je charakteristický silnou vzájemnou citovou vazbou, manželé si přejí být často spolu, spolupracují na každodenních rodinných úkolech, ochotně se vzdávají jiných činností, které by mohly mít negativní vliv na jejich vztah. Rozpory co nejdříve řeší.

2. Vylučný vztah. Je podobný vztahu živému, ale zde jsou manželé téměř stále spolu. Rozporů bývá minimum. Zaměřenost na vztah vylučuje další aktivity mimo něj.

3. Účelový vztah. Tento vztah přináší oběma jedincům jakési výhody, zabezpečení a životní základnu. Nikdy spolu nebyli citově vázáni, nejsou ani nyní. Oba mají své zájmy mimo manželství, což jim přináší uspokojení.

4. Citově ochladlý vztah. Zpočátku byli zamilováni, časem však podobné city zanikly. Nyní si každý žije svým životem, společně plní jen povinnosti týkající se výchovy dětí a zachování rodiny.

5. Trvale konfliktní vztah. Často se objevují hádky, manželé mají proti sobě výhrady, nejsou ochotni kompromisu. Avšak jinak je vztah stabilní, nevede je to k potřebě vzájemného odloučení se.

Haley (1963, in Kratochvíl, 2005, s. 113) klasifikuje vztahy na symetrické, komplementární a metakomplementární.

1. *Symetrický vztah* zahrnuje stejná práva pro oba, neexistuje v něm podřízenost a nadřízenost.

2. *V komplementárním vztahu* jeden přikazuje, druhý příkazy plní.

3. *V metakomplementárním vztahu* ten, který je navenek považován za podrobivého, ve skutečnosti se silnějším manipuluje díky zdůrazňování své slabosti, bezmoci a tím dosahuje své dominance.

Je třeba upozornit na patologické kombinace, jimiž se zabývali Martin (1976, in Kratochvíl, 2005, s. 112) a Berman s Liefem (1975, in Kratochvíl, 2005, s. 112). Může se jednat o vztah, kdy žena je romanticko-hysterický typ toužící po lásce a manžel je naopak chladný, psychastenicko-obsedantní typ. Také se vyskytují muži hledající v ženě matku, která o ně bude pečovat. Existuje i vztah, kde jsou oba jedinci závislé osobnosti nebo jeden či oba disponují paranoidními rysy.

3.8 Krize - přirozený jev a vývojová šance

Již bylo naznačeno, jak vztah přirozeně prochází jednotlivými stadii, objevují se i přirozené vývojové krize. Je vhodné očekávat jejich možný příchod. Může to pomoci k jejich snadnějšímu průběhu.

Miroslav Plzák (1973) popsal dvě hlavní krize manželství, které časově korelují s rozvodovostí v ČR.

První vývojová krize vzniká mezi třetím a sedmým rokem. Trvá přibližně jeden rok, v lepším případě. Vzniká mnohdy bez nežádoucích příčinných podmínek, prostě jde o zákonitý jev. Je znatelný úbytek romantičnosti, člověk najednou zaznamenává kontrast mezi partnerovým chováním v období zamilovanosti a nyní. Zvyšuje se frekvence situací, kdy mají partneři odlišné názory, nedovedou se shodnout, projevují negativní emoce, což vede k napětí a přenosu na druhého. Disponují-li jedinci, nebo jen jeden z nich, nežádoucími rysy osobnosti, krize přichází mnohem dříve. V období krize je doporučováno více se věnovat vlastním aktivitám než věčnému trávení času společně, vhodné je také zaměřit se na pracovní uplatnění, na výchovu dětí, na řešení praktických problémů atd. (Plzák, 1973; Vágnerová, 2000).

Druhá vývojová krize se vyskytuje mezi 17. a 25. rokem manželství. Trvá rovněž rok či déle. Vzniká na základě blížícího se věku involuce, zvýšené citlivosti s ním spojené, novými somatickými obtížemi, odchodu dětí z domu a následnou prázdnotou v domě. Žena

může vyjadřovat závislost, má totiž pocit, že stárne rychleji než muž. Muž má zase tendenci je ještě pořádně užít erotiky, třeba i mimo manželství. Vhodné je v tomto věku pěstování společných zálib, např. cestování, kultura atd. (Plzák 1973; Vágnerová, 2000).

V případě obou krizí je třeba se vyvarovat ukvapeným závěrům a rozhodnutím a projevit notnou dávku trpělivosti. Po úspěšně přečkaném kritickém období může manžele čekat zkvalitněný a hlubší vztah (Plzák, 1973).

Lidské vztahy mají tendenci tvořit stabilní strukturu. Někdy se však stane, že vztah dlouhodobě uvízne na mrtvém bodě a přestane se vyvíjet. Vznikají očekávané i neočekávané životní krize, které strnulou strukturu prolomí. Lidé v této situaci pocítují ohrožení, jelikož je jim brán zaběhnutý návyk a jistota. Je třeba si ale uvědomit, že tato změna může vést k novému hledání rovnováhy, která může být mnohem přínosnější pro vztah i jeho jednotlivé členy, kteří se vyvíjejí kupředu, seberealizují se (Jellouschek, 2003).

Nezapomínejme tedy: „Krizе jsou vývojové šance, kterých je třeba umět využít.“

3.9 Mimomanželský vztah

Začne-li ve vztahu chybět některá z důležitých citových a osobnost naplňujících komponent, může dojít k tomu, že partner začne hledat uspokojení jinde. Podle toho, co člověku ve vztahu chybí, rozlišujeme mimomanželské vztahy, které uspokojují:

- 1. potřebu stimulace, nových zážitků a zkušeností;**
- 2. potřebu seberealizace, sebepotvrzení, neutuchající atraktivity;**
- 3. potřebu citové jistoty a bezpečí** (Vágnerová, 2000, s. 385).

Pro stabilitu vztahu je nejnebezpečnější třetí možnost mimomanželského vztahu, tedy když člověk hledá v novém vztahu citovou jistotu a bezpečí, intimitu. Bývá to většinou reakce na neuspokojivý vztah manželský, který už je však sám o sobě nestabilní, nerovnovážený a partner se jej snaží něčím kompenzovat, doplnit. Nelze se domnívat, že rozbití manželství bylo pouze důsledkem nevěry. Spíše je třeba se zamyslet nad tím, co ve vztahu chybělo a následně vedlo partnera k nevěře. Druhý typ mimomanželského uspokojení spočívá v potvrzení si vlastní sebeúcty a sebevědomí, které ve stereotypním vztahu již nebývá tak aktivně a často podporováno a oceňováno. První typ je většinou zpestřením, útekem z nudy a není přímo ohrožující (Vágnerová, 2000).

Všechny tři druhy mimomanželského vztahu však mohou vést k uvědomění si nedostatků, na kterých je třeba pracovat, což může naopak při troše snahy manželský vztah posílit a zkvalitnit. Proběhlý mimomanželský vztah mohl být jakýmsi „voláním o pomoc“.

K zamyšlení spěje fakt, byla-li nevěra jen jednorázovým dobrodružstvím nebo dlouhodobým mimomanželským vztahem a co pro nevěrného znamená. Jednorázový kontakt nebývá důvodem k ukončení dlouholetého vztahu (Jellouschek, 2003).

U delšího mimomanželského vztahu je třeba zamyslet se nad perspektivnou manželského vztahu, nad přáním obou manželů a nad jejich ochotou na obnově vztahu spolupracovat.

Dle Plzáka (1973) není člověk monogamní tvor, proto je nevěra jev možný a dokonce poměrně častý.

Šmolka (2004, s. 81) však doplňuje, že „*nevěra je sice jev možný, nikoli však nutný.*“ Dává přednost prevenci, která v sobě zahrnuje vhodný výběr partnera. Poukazuje zejména na důležitost zralosti partnerů, jejich zdravé sebevědomí, osobnostní a duševní zdraví. Z čehož vyplývá, že následující *rizikové osobnostní faktory* mají být alarmující. Člověk se má vyhýbat osobám emočně nezralým, osobám s poruchou sebevědomí, ješitným, narcistickým a podobným lidem s patologickou osobností. Také však existují i *rizikové faktory situační*, které mohou napomoci vzniku mimomanželské vztahu, jako např. momentální životní bilancování, pocit „zavírajících se vrátek“, období odchodu dětí z domova („prázdné hnízdo“), zákonitě oslabení fyzické přitažlivosti apod. A konečně *rizikové faktory vztahové*, např. oplácení za nevěru partnera nebo pokus o oživení vztahu, jsou také možné (Šmolka, 2004, s. 86-87).

„*V České republice nevěru alespoň jedenkrát za manželství připouští asi dvě třetiny mužů a polovina žen*“ (Novák, 2006, s. 71).

Výzkum Weisse a Zvěřiny z roku 1998 (Kratochvíl, 2005, s. 168) dokládá, že „*65% mužů a 46% žen uvedlo alespoň jednu nevěru za manželství. Muži preferovali styky jednorázové, ženy dávaly přednost dlouhodobějším mimomanželským vztahům.*“

Avšak důležitou součástí funkčního vztahu je věrnost, která se s nevěrou vylučuje. Věrnost propůjčuje vztahu zcela zvláštní charakter, poskytuje partnerům důvěru ve vztahu. Nezbytností láskyplného vztahu je také umění vzdát se něčeho svého ve prospěch druhého. Hluboká láska se nedá vytvořit ihned, je třeba na ní dlouhodobě pracovat. Někdy se člověk nechce nebo dokonce nemůže něčeho vzdát, a tak k nevěře dochází (Jellouschek, 2003).

3.10 Kurzy manželství

Vzhledem k vysoké míře rozvodovosti i na jiných kontinentech než je Evropa, již několik let probíhají v některých státech USA tzv. **kurzy manželství**. Probíhají na středních školách ve státech Tennessee, Arkansas, Oklahoma a Alabama v rámci výuky pod názvem „výchova k manželství a k partnerství“. Náplní těchto kurzů je především nácvik komunikačních schopností použitelných i v jiných oblastech života. Žáci se učí, jak řešit konflikty či jak zachovat konstruktivní přístup k problému. Kurzy pořádají státy tzv. biblického pásu, které se nehodlají smířit s vysokou mírou rozvodovosti, proto vytvářejí speciální programy. V Evropě takové kurzy zatím příliš rozšířené nejsou.²⁶

V České republice nacházíme podobné kurzy zejména pod záštitou církví. Dvojice ve svém společném čase diskutuje na navržená témata, která mohou být následující:

1. připravenost na manželství;

2. komunikace;

3. křesťanské zacházení s časem a penězi;

4. sexualita;

5. plodnost a přirozené plánování rodiny;

6. odpovědné rodičovství;

7. manželská láska;

8. manželství jako svátost (<http://cpr.apha.cz/priprava-na-manzelstvi-zakladni-material/ze dne 20. 12. 2009>).

²⁶

Kurzy manželství. (2007, 20). 100+1 zajímavosti z celého světa, 17.

B EMPIRICKÁ ČÁST

4. Cíle výzkumu

Ve výzkumné části diplomové práce si klademe za cíl zkoumat tři stěžejní oblasti teoretické části diplomové práce, a to jak tyto tři oblasti respondenti ve svém životě subjektivně vnímají. Jedná se o vlastní zkušenosti s výběrem životního partnera, dále o zkušenosti a prožitky z manželství, a o nakonec názory, příp. zkušenosti s rozvodem manželství. Rádi bychom na základě zmapování názorů zkušených manželských párů získali obraz funkčního manželství, které nemá potřebu se rozvádět, a tudíž by mohl být přínosem pro ty, kteří si v některých oblastech života nevědí rady. Rádi bychom na základě výzkumu zjistili:

Co je důležité při výběru životního partnera?

Jaký má dnešní člověk žijící alespoň 10 let v manželství názor na tuto instituci?

Co pomáhá manželství správně fungovat?

Co nepomáhá manželství správně fungovat?

Čím to je, že se lidé dnes tak často rozvádějí?

Cílem tohoto výzkumu je pomocí polostrukturovaných rozhovorů zjistit prožitky, pohledy a zkušenosti člověka žijícího alespoň 10 let v manželství na instituci manželství – od jeho počátku, od prvního setkání s partnerem, přes vstup do manželství, až do dnešních dnů.

4.1 Výzkumné oblasti a výzkumné otázky

Výzkumné oblasti primárně vyplynuly z teoretické části práce. I když v teoretické části práce jsme zvolili jiné pořadí těchto oblastí (rozvod, výběr partnera, manželství), v empirické části jsme se snažili je koncipovat chronologicky tak, jak je člověk během života může prožívat a řešit (výběr partnera, manželství, rozvod).

Výzkumnými otázkami z jednotlivých oblastí a jejich odpověďmi bychom rádi doplnili praktickou část práce s tím, že zjistíme konkrétní podrobnosti osobních zkušeností a názorů respondentů - manželských párů žijících minimálně 10 let v manželství. Dozvíme se, která témata považují za důležitá, jak spolu případně souvisí. Tyto zkušenosti mohou pomoci lidem, kteří hledají odpovědi na otázky z oblastí partnerských vztahů. V rozhovoru se budeme dotazovat na tři hlavní oblasti týkající se tematiky partnerství:

Výběr partnera - suboblast *Co je důležité při výběru životního partnera?*

Manželství - suboblast *Jaký má dnešní člověk žijící alespoň 10 let v manželství názor na tuto instituci?*

- suboblast *Co pomáhá manželství správně fungovat?*

- suboblast *Co nepomáhá manželství správně fungovat?*

Rozvod - suboblast *Čím to je, že se lidé dnes tak často rozvádějí?*

Na základě teoretické části práce jsme vytvořili 37 ***dílčích otázek***, které uijeme při interview. Tyto otázky jsou součástí přílohy č. 1, kde jsou rozděleny do pěti příslušných suboblastí.

Při získávání dat od jednoho z manželů předložíme doplňující ***screeningový dotazník*** druhému z manželů, který jej vyplní v jiné místnosti. Tento dotazník požaduje získání základních osobních informací jako např. věk, vzdělání, délka vztahu před uzavřením sňatku, trvání manželství, počet dětí, rodinný stav rodičů během jejich života apod. Tento dotazník je v celém rozsahu zobrazen v příloze č. 2.

5. Popis zvoleného metodologického rámce a metod

5.1 Zvolený typ výzkumu

Vzhledem k tomu, že zkoumaná oblast partnerských vztahů, konkrétně tedy výběr životního partnera, prožívání svazku manželského a problematika rozvodovosti z pohledu jednotlivých osob, je poněkud „jedinečnou, neopakovatelnou a kontextuální záležitostí, která může být z pohledu každého jednotlivce vnímána odlišně“, byl pro výzkum zvolen **přístup kvalitativní** (Mioviský, 2006, s. 17). Jak uvádí Corbinová, Strauss (1999, in Mioviský 2006, s. 18): „Kvalitativní metody mohou pomoci získat o jevu detailní informace, které se kvantitativními metodami obtížně podchycují.“ Ve zkoumané problematice svou úlohu hraje i *reflexivita, procesualnost a dynamika* vztahů, což také přispívá k užití kvalitativního přístupu, jehož je toto nedílnou součástí.

5.2 Metody získávání dat

V souladu s cílem výzkumu a jeho rozsahem byl metodou získávání dat pro kvalitativní výzkum zvolen polostrukturovaný rozhovor.

Polostrukturovaný (semistrukturovaný) rozhovor je kompromisem mezi strukturovaným a nestrukturovaným rozhovorem. U polostrukturovaného rozhovoru se držíme určitého schématu, které je závazné. Schéma specifikuje otázky, na které se budeme ptát. Dle potřeby je možné zaměňovat a upravovat pořadí otázek. Máme však definované tzv. jádro rozhovoru, tj. témata a otázky, které máme povinnost probrat. Na toto jádro se pak nabaluje množství doplňujících témat a otázek, které se nám jeví jako smysluplné či vhodně rozšiřující původní zadání (Mioviský, 2006). Interview bylo vedeno spíše direktivním stylem.

Tento polostrukturovaný rozhovor byl sestaven z otázek, které vyplynuly z teoretické části práce. Nejdříve jsme vytvořili asi 50 pracovních otázek, které jsme postupně zredukovali na stávajících 37. Těchto 37 otázek bylo konečných i díky **pilotnímu ověření** u dvou respondentů, které bylo provedeno před zahájením všech interview. Díky tomuto pilotnímu ověření došlo k úpravě několika otázek a doplnění některých dalších.

Otázky byly sestaveny tak, aby byly pro respondenty, co se pořadí týče, přijatelné, s tendencí postupné specifikace a konkretizace probíraného tématu. Pro započítání interview bylo vhodné vytvořit žádoucí atmosféru. Úvodem jsme nastínili, jak bude interview probíhat,

kolik asi zabere času, proč je pro nás odpověď na vybrané otázky důležitá. Požádali jsme o svolení s provedením interview a o souhlas se zvoleným způsobem záznamu dat. Jakmile toto proběhlo v pořádku, mohli jsme přejít k samotnému kladení výzkumných otázek.

Na počátku jsme položili tzv. zahřívací otázku, při které respondenti mohli využít metody brainstormingu - „*Když vyslovím slovo manželství, co se Vám vybaví?*“

Dle Miovského (2006, s. 165) „*je cílem tohoto „zahřívání“ také zjistit, jaké komunikační strategie účastník užívá, jaký je jeho slovník, jak je otevřený a ochotný diskutovat o různých tématech týkajících se výzkumu atd. Při této fázi interview obvykle účastníci vysílají mnoho verbálních i neverbálních signálů, které je třeba zachytit a správně interpretovat.....snažíme se „zvyknout si, vyladit se“ na komunikační úroveň účastníka.*“

Poté střídavě následovaly otázky obecnější, např. týkající se názoru na manželství či na rozvod, i otázky konkrétnější (osobní kritéria výběru partnera, zkušenosti s překonáváním manželské krize apod.). Vždy jsme měli připravené i otázky doplňující či upřesňující odpověď.

Při interview jsme použili různé typy otázek, např. otázky rozhodovací („*Splnily se Vám představy o manželství?*“), alternativní („*Na co je, podle Vás, třeba klást důraz při výběru partnera - na emoce nebo na racionální stránku?*“), doplňovací („*Jak se Vám podařilo toto krizové období překonat?*“) nebo naváděcí („*Vysvětlete mi, prosím, jak jste to myslel s.....*“) (Mikšík, Maršalová, 1990, in Miovský, 2006, s 171-172). Některé otázky si byly podobné, a to s ohledem na **validitu** výzkumu. Pro zvýšení validity výzkumu jsme také na úvod připravili otázky, na jejichž základě respondenti vyjádřili vlastní názor na manželství, popsali, co podle nich manželství je.

Všechny rozhovory s respondenty probíhaly v jejich domácím prostředí - v jejich bytech či domech, a to za účasti jednoho z manželů v dané místnosti. Bylo tak stanoveno z důvodu zachování intimity prostředí a následné žádoucí otevřenosti a autentičnosti momentálně spolupracujícího respondenta. Druhý z manželů v tu dobu mohl vyplňovat **screeningový dotazník** v jiné místnosti.

Slovník byl přizpůsobován zvyklostem ve vyjadřování dané sociální vrstvy, resp. zde vzdělání respondenta.

5.3 Metody zpracování dat

Z metod fixací dat jsme zvolili užití *audiozáznamu*, a to z důvodu zachycení autentičnosti situace. Tato metoda umožňuje podle Miovského (2006) zachycení veškerých kvalit mluveného slova (např. délku pomlk nebo doprovodné zvuky) dokreslující rozhovor ve větší celistvosti. S tímto způsobem záznamu dat všichni respondenti, až na jednoho (Drahoslav), souhlasili. Výpovědi tohoto respondenta jsme si zaznamenávali přímo na čisté listy papíru.

Diktafon byl položen většinou na stole, mezi námi a respondentem, aby byla zaznamenána co nejlepší kvalita rozhovoru. Někdy byl položen také na pohovce nebo blízké skříňce, aby respondenta nerušil a neznervózňoval.

Po získání audiozáznamu následovala fáze *transkripce*. Touto metodou jsme získaná data přepsali z digitální nahrávky do textové podoby. Transkripce neumožňuje zaznamenat vše, dochází tedy k určité redukci dat. V souvislosti s doporučením Miovského (2006) jsme se zaměřili na obsahovou stránku výpovědi. Přepis rozhovoru nemůže zaznamenat veškeré přítomné součásti konverzace jako např. intenzitu hlasu, zabarvení hlasu, délku jednotlivých pomlk, mimiku respondenta apod. Nahrávku jsme několikrát poslouchali, přitom transkribovali. Poté, s časovým odstupem, jsme si opakovaně přepsaný text četli, abychom porovnali původní záznam s jeho transkribovanou podobou. Žádoucí bylo dosažení co možná největší shody mezi oběma záznamy.

Po transkripci následovala *redukce dat prvního řádu*. Toto bylo provedeno z důvodu větší plynulosti a následně snadnější možnosti analýzy dat. Očistili jsme text od zvuků a výrazů nenesoucích důležité informace v souvislosti s předmětem výzkumu. Vynechali jsme slova tvořící tzv. slovní vatu nebo výrazy narušující plynulost, která zároveň nenesou podstatný význam.

Po redukci dat prvního řádu bylo provedeno *kódování dat*. „Kódování dat je procesem, v němž neagregovaná data (prvotní, autentickou podobu záznamu dat) převádíme do datových segmentů (jednotek), s nimiž je možné dále pracovat. V tomto procesu identifikujeme nebo přiřazujeme těmto segmentům názvy“ (Miovský, 2006, s. 210).

Při kódování kvalitativních dat byla využita varianta *A priori, obsahově specifické schéma*. Ta předpokládá podle Miovského (2006, s. 210-211) předchozí prozkoumání dané problematiky, podle které jsou získaná data přiřazena do předem vytvořených schémat.

V přípravě pro analýzu dat jsme využili techniku *barvení textu*. V textu jsme si barevně vyznačili pasáže, které se týkaly odpovědí na výzkumné otázky, a rozdělili si je tímto do skupin.

6. Způsob výběru souboru a jeho zdůvodnění

Pro výzkum byly vybírány manželské páry setrvávající minimálně 10 let ve svazku manželském, a to z řad rodinných příslušníků, známých a spolupracovníků.

Účastníci výzkumu byli vybíráni *prostým záměrným výběrem*. Prostý záměrný výběr je jednou z metod záměrného (účelového) výběru spadajících do oblasti nepravděpodobnostních metod výběru výzkumného souboru v rámci kvalitativního přístupu. Metoda záměrného výběru je „*postup, kdy cíleně vyhledáváme účastníky podle jejich určitých vlastností. Kritériem výběru je právě vybraná (určená) vlastnost (či projev této vlastnosti) nebo stav*“ (Miovský, 2006, s. 135). Prostý záměrný výběr „*spočívá v tom, že bez uplatnění dalších specifických metod či strategií vybíráme mezi potenciálními účastníky výzkumu (tj. účastníky splňujícími určité kritérium nebo soubor kritérií) toho, který je pro účast ve výzkumu vhodný a současně s ní také souhlasí*“ (Miovský, 2006, s. 136).

Do výzkumu bylo zařazeno 17 lidí, 8 manželských párů a 1 samotná manželka. Všichni splňovali následující kritéria:

- vstup do svazku manželského;
- minimálně desetileté soužití ve svazku manželském;
- ochota zapojit se do výzkumu.

Celkové charakteristiky souboru shrnují následující dvě tabulky:

Tab. 6: Charakteristika souboru, 1. část

Respondent	Pohlaví	Věk	Vztah před sňatkem (roky)	Délka manželství (roky)	Děti z nynějšího manželství
Andrea	Ž	44	3	15	3
Aleš	M	46	3	15	3
Beáta	Ž	46	2	20	1
Bohumil	M	48	2	20	1
Cecílie	Ž	48	4	27	1
Cyril	M	51	4	27	1
Dorota	Ž	37	2	17	2
Drahoslav	M	42	2	17	2
Eliška	Ž	36	1	18	2
Emil	M	43	1	18	2
Františka	Ž	55	3	33	2
Filip	M	54	3	33	2
Julie	Ž	32	5	10	2
Jakub	M	36	5	10	2
Karolína	Ž	47	2	27	2
Karel	M	53	2	27	2
Lucie	Ž	58	3	37	4
Průměr	---	45,7	2,5	21,8	2

Tab. 7: Charakteristika souboru, 2. část

Respondent	Rozvedený	Stav rodičů do konce jejich života	Vzdělání respondenta
Andrea	Ne	Spolu	VŠ
Aleš	Ano	Spolu	vyučen
Beáta	Ne	Spolu	VŠ
Bohumil	Ne	Spolu	SOŠ
Cecílie	Ne	Spolu	VŠ
Cyril	Ne	Spolu	SOŠ
Dorota	Ne	Spolu	Gymnázium
Drahoslav	Ne	Spolu	Vyučen
Eliška	Ne	Spolu	Vyučen
Emil	Ne	Spolu	SOŠ
Františka	Ne	spolu	Základní
Filip	Ne	Rozvedeni	SOŠ
Julie	Ne	Spolu	SOŠ
Jakub	Ne	Spolu	SOŠ
Karolína	Ne	Spolu	SOŠ
Karel	Ne	Spolu	SOŠ
Lucie	Ne	Spolu	Základní

Zkoumaný soubor se skládá z osob o průměrném věku 45,7 let, pohlaví je vyrovnáno. Průměrná délka trvání manželství je 21,8 let. Než se partneři rozhodli vstoupit ve svazek manželský, období trvalo přibližně 2,5 roku. Zkoumané osoby mají v průměru 2 děti. U většiny osob žili jejich rodiče až do konce života nebo do úmrtí jednoho z rodičů ve společném, nerozvedeném svazku, s výjimkou jednoho muže (Filip). Vzdělání jednotlivých osob je nejčastěji středoškolské (8), dále vysokoškolské (3), vyučen (3) základní (2) a gymnázium (1). Rozveden v průběhu života byl pouze jeden dotazovaný muž (Aleš).

Ve zkoumaném souboru figurují dva bratři (Drahošlav a Emil), a matka s dcerou (Františka s Julií).

Jednotlivce ze zkoumaného souboru budeme nadále nazývat manžel/manželka nebo partner/partnerka. Při interpretaci dat respondentů užíváme změněná jména osob, z důvodu zachování jejich anonymity. Vzhledem ke snazší orientaci v následujícím v textu jsme pro manželské páry zvolili jména se stejným počátečním písmenem.

7. Výsledky a interpretace dat

V následující části předkládáme získané odpovědi respondentů z kvalitativního výzkumu, následně jejich interpretaci. Převážná většina odpovědí je, jak stanovuje projekt výzkumu, vyhodnocena v rámci kvalitativního zpracování materiálu. U některých odpovědí, resp. interpretací se však výjimečně setkáme s jejich kvantitativním výčtem, a to zejména u odpovědí, které byly jednoslovné a objevovaly se více než pětkrát. Některé otázky k takovýmto odpovědím směřovaly (např. otázka č. 1, 4, 5). U každé odpovědi a její následné interpretace postupujeme tak, že na první místa klademe odpovědi, které se vyskytly nejčastěji, na následující místa odpovědi s menším počtem shodujících se respondentů apod. V částech Výsledky a interpretace je za každou položenou otázkou uvedeno číslo otázky - pořadí, ve kterém byla otázka respondentovi většinou položena.

Výzkumné otázky byly koncipovány do tří oblastí a pěti suboblastí:

Výběr partnera - suboblast Co je důležité při výběru životního partnera?

Manželství - suboblast Jaký má dnešní člověk žijící alespoň 10 let
v manželství názor na tuto instituci?

- suboblast Co pomáhá manželství správně fungovat?

- suboblast Co nepomáhá manželství správně fungovat?

Rozvod - suboblast Čím to je, že se lidé dnes tak často rozvádějí?

Všechny výzkumné otázky jsou uvedeny v příloze č. 1.

Odpovědi všech respondentů na jednotlivé výzkumné otázky jsou uvedeny v příloze č.

7.

Součástí příloh č. 3, 4, 5 a 6 jsou kazuistiky některých respondentů.

7.1 Suboblast Co je důležité při výběru životního partnera?

Kde jste se s partnerem seznámil/a? (3.)

Většina našich respondentů se se svým, nyní již manželským, partnerem seznámila na některé ze společenských akcí - v restauraci, na taneční zábavě či na disco, nebo na výletě. Jeden pár se znal již od dětství, seznámili se na společné dovolené rodičů. Jeden pár se seznámil v pracovním prostředí.

V **restauraci** se poprvé potkal Emil s Eliškou, Jakub s Julií, Karel s Karolínou.

Na **taneční zábavě či disco** se seznámila Beáta s Bohumilem, Dorota s Drahoslavem a Lucie se svým manželem.

Na **výletě či dovolené** se seznámila Andrea s Alešem, Cecílie s Cyrilem.

V **práci** se seznámila Františka s Filipem.

Jaké vlastnosti byly pro Vás při výběru partnera důležité? (4.)

a

Jaká jiná kritéria byla pro Vás při výběru partnera rozhodující? (5.)

Většinu respondentů v prvních chvílích seznámení zaujal fakt, že protějšek je veselý a zábavný, dovede být dobrým společníkem. To koresponduje s faktem, že většina respondentů se seznámila na společenské akci. Asi u poloviny respondentů byla důležitou komponentou při celkovém hodnocení potencionálního životního partnera fyzická přitažlivost. Že byl partner vhodný pro společný rozhovor, bylo také pro některé respondenty důležité, stejně jako fakt, že při rozhovoru působil přátelsky a čestně. Inteligence byla oceňována podobně často jako fyzická přitažlivost či komunikativnost. Další důležitým aspektem při prvotním setkání s potencionálním partnerem byla přítomnost chemických (humorálních) procesů vedoucích k tzv. zamilování. Toto bylo pro pět respondentů znakem správného výběru partnera. Vzhledem k tomu, že tito respondenti vstoupili v manželství, a jsou v tomto svazku dodnes, vedlo to u nich k prohloubení vztahu a vzniku lásky partnerské. Některé oslovila originalita partnera a pro jednu respondentku byla důležitá víra jejího partnera.

Nejvíce respondentů (9) zpočátku zaujala jakási **zábavnost**, veselost, vtip partnera, což koresponduje s tím, že se většina párů seznámila na společenské akci.

Poté hodnotili **vzhled** (7) a **komunikativnost** (5).

Pro některé (7) z nich byla důležitá **upřímnost** partnera a také **intelekt** (5).

Jiní (5) si vybrali právě tohoto partnera z důvodu, že po sobě zkrátka **toužili**, přitahovali se, fungovala mezi nimi „ta chemie“.

3 z respondentů partner okouznil něčím zvláštním, **ojedinělým**, byl „jiný než ostatní“.

Pro Lucii bylo důležité, aby partner pocházel z **věřící rodiny**.

Na co je třeba klást větší důraz při výběru partnera – na emoce nebo na racionální stránku vztahu? Mění se toto v průběhu vztahu či věku? (6.)

Všichni respondenti se shodli, že při výběru jejich partnera hrály roli emoce. Rozumové zhodnocení přišlo později. Někteří respondenti však dodávají, že by to mělo být jinak. Kladou důraz na tradiční způsob výběru partnera, který v sobě nese prvky jak emocionální, tak racionální. Otázkou však zůstává, jestli to tito respondenti nevidí dnes jinak, než jak tomu bylo doopravdy při jejich seznámení.

Na počátku hrály roli emoce, racionální zhodnocení se dostavilo později.
„...vzájemná přitažlivost musí být. Přestože jsem prožívala intenzivní lásku, dokázala jsem rozumově hodnotit svého partnera. Myslím, že bez chemie není láska, bez lásky bych se nevdala, rozum jde do pozadí, pak musí nastoupit tolerance. U sebe mám pocit, že je to i po 15-letém manželství pořád stejné...“ (Andrea), „...vše začíná zamilovaností a končí pádem na hubu, je rozhodující, jak to partneri ustojí, je třeba problémy řešit kompromisem...“ (Cyril), „...prostě tam musí přeskočit ta správná jiskra mezi dvěma partnery. Časem musí být jistota, že se mohou na sebe ve všem spolehnout a vše řešit spolu...“ (Františka), „...to je složité, nejprve na emoce a potom na racionalitu, ale mělo by to být obráceně...“ (Filip), „...asi emoce, protože zamilovaný člověk, když se cítí dobře, tak jak se říká, má růžové brýle a nic negativního na tom druhém mu nevádí...“ (Julie), „...emoce jsou na počátku nejpodstatnější, v průběhu přichází racionalita...“ (Karel).

Tito říkají: „...na obojí, ale hlavně na rozum. V materiálním světě člověk musí někde bydlet, mít práci, něco jíst.... Láska nebo zamilovanost pomine...“ (Cecílie), „...na tuto otázku nelze jednoznačně odpovědět. Oba dva způsoby mohou mít kladné i záporné výsledky, vše závisí na morálních vlastnostech zúčastněných, nejen těch dvou, ale celých jejich rodin. Tyto okolnosti se v průběhu života mění...“ (Lucie).

Má na výběr partnera vliv rodičovský model? (7.)

a

Ovlivnil Vás Váš rodičovský model? (8.)

Dle výpovědí 15 respondentů má na výběr partnera vliv rodičovský model. Někteří respondenti alespoň částečně přejali role od svých rodičů stejného pohlaví. Ve svém dětství jim byl rodič stejného pohlaví přijatelným vzorem. Někoho kladně ovlivnil rodič opačného pohlaví a v dospělosti si vybral partnera tomuto rodiči podobného. Někomu naopak rodič stejného pohlaví v dětství neimponoval, a proto se snaží v dospělosti chování tohoto rodiče vyhnout, nenapodobovat jej. Někteří respondenti přiznávají, že některé vlastnosti a chování od svých rodičů zřejmě přejali, ale nedovedou je vhodně pojmenovat. Toto může značit o jejich přesunutí do nevědomé části psychiky.

Kromě Františky a Jakuba na otázku č. 7 všichni odpověděli **kladně. Na výběr partnera má vliv rodičovský model.** „...v naší rodině určitě. Mnohokrát jsem si vzpomněla na svou maminku, když něco prožívala či hodnotila.....a já teď zažívám to samé...“ (Andrea), „...snad ano. Můj otec umřel, když mi bylo 6 let, tak jsem toho moc nepochytil, ale všichni říkají, že jsem po svém otci...“ (Bohumil), „...ano, ale v počátku vztahu to není patrné. Žena si najde svého otce a naopak...“ (Beáta), „...určitě, partner hledá partnerku, která je podobná jeho matce a naopak...“ (Cecílie), „...má, každý se opičí a napodobuje své rodiče, jenom nelenoši se učí...“ (Filip), „...ano, dle rodičů si vytváříme názor na manželství, kladné stránky chceme dosáhnout a špatných se vyvarovat...“ (Karolína).

Jak konkrétně dotazované ovlivnil jejich rodičovský model, nastiňuje následující souhrn: Dorota, Emil, Eliška, Filip, Karolína a Lucie se shodují v tom, že **je jejich rodiče natolik ovlivnili chováním vůči svému manželskému partnerovi, že některé tyto vzorce od nich převzali a chovají se podobně ve svém manželství.** „...ano, fungovali jsme jako

rodina, byla pohoda, jezdívali jsme na výlety, neomezovali jsme se...to jsem přenesla do své...“ (Dorota), „...ovlivnil, ve slušnosti k partnerovi a v čestnosti...“ (Filip).

Cyril, Drahoslav a Karel se **ponaučili z chyb svých rodičů, snaží se vyhnout podobným chybám.** „...vzor mého otce nebyl moc dobrý...dnes bych hodně věcí řešil jinak než on...“ (Cyril), „...ze zjištěných chyb jsem si vzal ponaučení...“ (Drahoslav), „...snažím se neopakovat jejich chyby...“ (Karel).

Andrea a Cecílie říkají, že si **vzaly podobného partnera, jako byl jejich otec.** „...vzala jsem si muže, stejně jako maminka, z vesnice, který stále rodičům (mamince) pomáhá, i svým sourozencům, rodině...můj otec byl v tomhle úplně stejný, na ženách pak zůstává domácnost, děti,.....hodně věcí musí řešit samy...“ (Andrea), „...ano, partner nebyl nouma, stejně jako můj tatínek...“ (Cecílie).

Manželé Beáta a Bohumil se shodují, že **byli ovlivněni, nedovedou však pojmenovat, co přesně si od svých rodičů do manželství přenesli.** Něco to však určitě je: „...snad ano. Můj otec umřel, když mi bylo 6 let, tak jsem toho moc nepochytil, ale všichni říkají, že jsem po svém otci...“ (Bohumil), „...tehdy určitě ne a dnes si to nechci připustit...“ (Beáta).

Změnila se u Vás kritéria pro výběr partnera během života nebo byste volil/a partnera dnes dle stejných kritérií? (11.)

Většina respondentů svá kritéria pro výběr partnera během života nezměnila, jsou s partnerem spokojeni a nelitují této volby partnera dodnes. U čtyř se kritérium pro volbu partnera pozměnilo, ovšem partnera by nezměnili. Změnila se zejména kritéria týkající se fyzické přitažlivosti. Dnes už to vidí tak, že fyzická přitažlivost není pro vztah tolik důležitá jako jiné parametry. Jiní ze svých požadavků slevili, nejsou již tak nároční a kritičtí. Jedna respondentka svá kritéria výběru partnera během života pozměnila, zejména v tom, co se materiální stránky vztahu týká. Ráda by změnila i stávajícího partnera, a to za movitějšího.

Většina dotazovaných (Bohumil a Beáta, Cyril a Cecílie, Emil a Eliška, Filip a Františka, Karel, Karolína) odpověděla, že se jejich **kritéria pro výběr partnera nezměnila a volili by stejného partnera i dnes.** „...dodneška jsem neměl potřebu o tom přemýšlet, asi

bych volil stejně...“ (Bohumil), „...vždy jsou to stejná kritéria, pokud jde o lásku a ne o vychytralost...“ (Beáta), „...moc ne, není nic zásadního, co bych u nového partnera měnil...“ (Cyril).

Aleš, Jakub, Julie a Lucie svá **kritéria pro výběr partnera během života změnili, ale partnera by neměnili.** „...nevím, životem obroušený jsem v kritériích čím dál méně náročný...“ (Aleš), „...možná bych nekladl důraz na krásu ale na rozum...“ (Jakub), „...určitě změnil, nevolila bych dle stejných kritérií jako dříve, ale určitě podle jiných, ale to je tou zkušeností ze života...“ (Julie), „...jak se mění společnost, tak se mění i kritéria...“ (Lucie).

Dorota by dnes volila jiného partnera. „...změnily, volila bych jinak. Dávala bych se více na materiální stránku, ale není to nejdůležitější...“ (Dorota).

Její manžel Drahoslav říká: „...kritéria by se nezměnila, ale dnes to vidím jinak, je to hodně o kompromisech...“ (Drahoslav).

Podle čeho si vybírá partnera mladý člověk dnes? Mění se to v průběhu doby? (na začátku 20. století či ještě dříve a dnes) (12.)

Asi třetina respondentů odpověděla, že kritéria pro výběr partnera se během několika posledních staletí změnila. Dříve dětem vybíraly partnera rodiče. Později je v tomto výběru rodiče alespoň ovlivňovali. Dnešní mladí lidé mají rozmanitější možnosti výběru partnera. Mají volnější a rozsáhlejší přístup k informačním technologiím, což také přispívá k tomu, že se jim nabízí širší spektrum informací, ale i potencionálních partnerů. Dnešním trendem je vstupovat do manželství v pozdějším věku, než tomu bylo např. ve druhé polovině 20. století., tudíž mladí lidé mají dnes více času na poznávání více partnerů, mají více času na důkladnější seznámení. I když podle jednoho respondenta mají naopak mladí lidé dnes méně času na důkladné poznání se. Jak se mění doba, mění se i kritéria pro volbu životního partnera.

Druhá třetina respondentů odpověděla, že některá kritéria výběru partnera se mění, některá zůstávají stejná. Někteří doufají, že se mladí lidé seznamují a následně vstupují do manželství pořád na základě láskyplného vztahu. Co se dále nezměnilo, je podle některých fakt, že i dnes vznikají partnerství po zhodnocení materiálního zabezpečení druhého partnera nebo jeho rodiny.

Dle poslední třetiny se kritéria pro výběr partnera nemění. Schéma je podle nich pořád stejné. Na prvním místě je důležitá citová náklonnost vůči partnerovi. Materiální hodnocení či hodnocení praktických stránek vztahu se vyskytuje dnes i dříve.

Aleš, Beáta, Drahoslav, Emil, Filip a Julie tvrdí, že **kritéria pro výběr partnera se v průběhu dob mění**. „...dnes si mohou mladí lidé vybírat, pokud je to opětované...dříve toto bylo těžší...“ (Aleš), „...dříve vybírali rodiče, potom ovlivňovali rodiče a dnes jde o „pokus a omyl“...“ (Beáta), „...mění se to. Doba hraje roli, dříve rodiče vybírali partnera, dnes mladí mají tendenci se brát později. Dnes jsou více informováni, důkladněji si partnera vybírají, láska také hraje roli, vzdělání...“ (Emil), „...myslím si, že dnes nemají moc času na vzájemné poznání...“ (Filip), „...dnes podle mě si vybírají napřed podle vzhledu, potom peníze a další movité věci a ostatní důležité je až někde na posledních místech...“ (Julie).

Andrea, Bohumil, Cyril, Cecílie, Jakub a Lucie se shodují, že **některé oblasti výběru partnera se mění a některé zůstávají stejné**. „...pořád věřím, že se vybírají z lásky, i když možná se u některých vkrádají do hlav kalkulace. Dříve se sňatky více domlouvaly, hodně domluvených dvojic se pak snažilo mít sebe rádo...“ (Andrea), „...podle zabezpečení, ale v podstatě je to pořád stejné, přeskočí jiskra, dnes možná i číslo konta...“ (Bohumil), „...mladí mají větší přehled a větší možnosti poznat svět, nejsou do manželství „tlačení“ společenskými konvencemi, hodně lidí si partnera vybírá podle postavení, vzdělání, bohatství, to se asi moc nemění...“ (Cyril), „...podle majetku dříve i dnes, podle postavení dříve i dnes, podle koníčků dnes, podle přání rodičů dříve...“ (Cecílie), „...myslím, že nemění. Mladí lidé mají stejné myšlení ve svém věku, možná se teď klade větší důraz na peníze...“ (Jakub), „...prvotní impulsy zamilovanosti zůstávají ve většině případů stejné. Další vývoj je určitě ovlivněn stavem rodiny a společnosti...“ (Lucie).

Dorota, Eliška, Františka, Karel a Karolína tvrdí, že **kritéria pro výběr partnera se v průběhu dob nemění**. „...nemění se to, před sto lety se také jednalo o majetku, i dnes, pokud se člověk zamiluje, tak je to jedno...“ (Dorota), „...mladí se někdy nechávají ovlivnit okolím, médii a jinými způsoby, i když to se asi dělo i dříve...“ (Karel).

Podle čeho si vybírá partnera člověk, který se již jednou nebo vícekrát rozvedl? (13.)

Jednou nebo vícekrát rozvedený člověk si většinou najde takový typ partnera, se kterým se rozvedl. Podobnost se týká zejména stránky fyzické, ovšem někteří uvádějí, že se může jednat např. o podobnost v oblasti nežádoucích osobnostních charakteristik (závislosti apod.). Zde bychom mohli spekulovat o jakémsi přednastavení výběru partnera (34). Z našich respondentů je rozvedený pouze jeden muž (Aleš). Ostatní se nikdy se svým partnerem nerozvedli, o to je tento názor překvapivější.

Rozvedený člověk si může vybírat dalšího partnera podle toho, v čem byl zklamán tím předchozím, snaží se této charakteristice u následujícího partnera vyhnout.

Většina dotázaných odpověděla, že **by si rozvedený člověk vybral podobný typ člověka, tudíž by výrazné změny nedosáhl.** „...v naší rodině se rozvedl bratranec. Myslím, že si vzal ženu podobného typu, za jejich rozvod však mohli rodiče...“ (Andrea), „...vždy si myslí, že už tu chybu neudělá, ale většinou si najde to samé, co měl před tím...“ (Bohumil), „...vždy dle něčeho jiného a posléze člověk zjistí, že má doma opět to samé...“ (Beáta), „...nemám tuto zkušenost, ale říká se, že žena, která se rozvedla s opilcem, si zase najde opilce...“ (Cyril), „...zase si vybere stejného, tedy takového, s kterým se rozvedl...“ (Cecílie), „...nevím, jestli je to jiné, co znám, tak si ženy najdou většinou podobného partnera...“ (Dorota), „...vybírá pořád stejně, vzhledově určitě...“ (Emil), „...nevím. Je to individuální. Stává se, že si vybere podobného...“ (Eliška), „...myslím, že je to vždy stejné, je to v člověku zakódované...“ (Karel).

Drahošlav, Jakub a Lucie mají podobný názor, říkají, že **člověk je ovlivňován zkušeností z předchozích vztahů a snaží se vyhnout podobnému nezdaru.** „...nevím, nejsem rozvedený, vybírá si podle zkušeností z předchozích vztahů...“ (Drahošlav), „...podle toho, v čem se zklamal v předchozím vztahu...“ (Jakub), „...myslím si, že jeho prvotní zkušenost ovlivňuje výběr dalšího partnera a že neustále srovnává minulost s přítomností...“ (Lucie).

7.1.1 Souhrn Suboblast Co je důležité při výběru životního partnera?

Na základě získaných skutečností jsme zjistili, že většina respondentů se se svým partnerem seznámila na společenské akci - v restauraci, na taneční zábavě, disco nebo na výletě. Jeden pár se seznámil na společné dovolené rodičů v dětství (partnerský vztah navázali až v adolescenci) a jeden pár v zaměstnání.

Většinu respondentů partner v prvních chvílích zaujal svým vtipem, schopností druhého bavit. Vzájemný rozhovor byl pro oba příjemný, rozuměli si, partner při něm působil přátelsky a čestně. Důležitá byla pro polovinu respondentů fyzická přitažlivost partnera, stejně tak jako inteligence. Pro pět respondentů hrála důležitou roli „chemie“. Jiné zaujala partnerova originalita a jednu respondentku fakt, že partner je věřící.

Většina respondentů svá kritéria pro výběr partnera během života nezměnila, je se svým nynějším partnerem spokojena a nechtěli by jej vyměnit. U čtyř respondentů se kritéria pro volbu partnera změnila, ale partnera by nezměnili. Změna proběhla zejména u fyzické přitažlivosti. Jiní změnili svá kritéria obecně, nejsou již tolik nároční a kritičtí vůči druhým. Jedna respondentka svá kritéria změnila a chtěla by změnit i partnera, za movitějšího.

Dle třetiny respondentů se kritéria pro volbu partnera během posledních staletí změnila, dle další třetiny se v něčem změnila a v něčem zůstala stejná a dle poslední třetiny se kritéria pro volbu partnera nezměnila.

Všichni respondenti při výběru partnera byli ovlivněni emocemi, racionální hodnocení přicházelo až s bližším vzájemným poznáváním.

Rodičovský model, dle většiny, ovlivňuje výběr partnera u svého potomka. Třetina respondentů přejala část chování svých rodičů vůči manželskému partnerovi a užívá jej podobně ve svém manželství. Někteří se snaží vyhnout ve svém chování tomu, co se jim na rodičích nelíbilo. Některé ženy uvádějí, že si vzaly podobného partnera, jako byl jejich otec. Jiní se také přiklánějí k ovlivnění svými rodiči, ovšem nedovedou specifikovat, co konkrétně od nich převzali.

Člověk, který se v životě rozvede, si najde buď podobný typ partnera (např. podobný vzhledově, ale možno i povahově), se kterým se rozvedl nebo se snaží najít partnera s kontrastními vlastnostmi tomu, se kterým se rozvedl.

7.2 Suboblast Jaký má člověk žijící alespoň 10 let v manželství názor na tuto instituci?

Když vyslovím slovo *manželství*, co se Vám vybaví? (1.)

Každý respondent odpovídal na tuto otázku v průměru 5 odpověďmi. U této otázky, která byla respondentům položena jako první, si dovolíme, pro jejich větší přehlednost, předložit výsledky v jejich výčtu.

Pro téměř všechny respondenty manželství znamená založení rodiny, ať již se vyjádřili s důrazem na potomstvo či na trvalý vztah mezi mužem a ženou. Toto jejich vyjádření v zásadě koresponduje se zněním vyplývajícím ze zákona o rodině a jeho definici manželství, tudíž je můžeme pro další užití považovat za validní.

Kladný citový vztah je pro polovinu respondentů nedílnou součástí trvalého partnerského vztahu, resp. manželství. Vzájemná snášenlivost či tolerance je pro podobný počet z nich taktéž velmi důležitým aspektem.

Manželství má stránky též negativní, člověk v něm musí čelit různorodým, někdy každodenním povinnostem, těžkostem, starostem.

Ovšem aby vztah fungoval, ze strany partnera by se měl člověk v manželství dočkat podpory, pomoci, opory. Partner v manželství by měl vykazovat známky zodpovědnosti vůči vztahu, druhému člověku, dětem a ostatním dílčím aspektům ze vztahu vyplývajícím.

Manželství je také pro menšinu z dotázaných znakem bezpečí, jistoty, úcty, pocitu, že někam patří. Pro jednu z nich je manželství zdrojem důvěry, víry.

Manželství naplňuje spoustu lidských potřeb, od základních až po potřeby nejvyšší.

Pro 14 ze 17 respondentů znamená manželství **děti** a zároveň různým způsobem vyjádřený **vztah muže a ženy**.

Pro 7 ze 17 respondentů je manželství vyjádřením **lásky**.

Pro 6 ze 17 manželství znamená nutnost **tolerance**

Pro 5 z nich manželství znamená jakési **těžkosti, starosti** či **povinnosti**.

Po čtyřech se vyskytovala **zodpovědnost**, dále **pomoc** (podpora, opora).

Dvakrát jsme zaznamenali odpověď **domov, jistota a bezpečí, úcta, základ státu**.

Pro jednu respondentku manželství znamená **svatbu v kostele a důvěru**.

Jaký je Váš názor na manželství? (2.)

Manželství je běžnou a přirozenou součástí života lidského druhu, která se objevovala v minulosti, přítomnosti a doufejme, že i v budoucnosti. Manželství je expresí přání, touhy či rozhodnutí dvou lidí žít společně nejlépe celý život, ve společné domácnosti, zplodit společné potomky, a navzájem o ně a o sebe pečovat.

Manželství je vyjádřením povinnosti či závazku vůči partnerovi. Rádi svazkem manželským vyjádřili svůj zájem o partnera. Bez svazku manželského by pro ně spokojenost ve vztahu vůči partnerovi nebyla dostatečně potvrzena.

Jiní, zejména muži, při definování manželství kladou důraz na právní či legislativní stránku věci a považují manželství za instituci hodnou především právního stvrzení, v případě, pokud se tak dvojice rozhodla.

Jedna z věřících respondentek považuje manželství za svátost a požehnaný dar.

Manželství je také vlastní život omezující opatření, kdy člověku nastávají povinnosti a zodpovědnost za druhého či za druhé, ostatní členy rodiny.

Většina dotázaných odpověděla, že **manželství je přirozenou součástí lidského života, jedná se o vyjádření ochoty a přání dvou lidí žít společný život.** „...způsob společného soužití, projev ochoty dvou lidí zavázat se ke společnému životu, sdílení hodnot, ideálů, cílů...“ (Karolína), „...je to vztah na celý život...“ (Karel), „...už nejsem v životě sama, mám o koho se starat a myslet i na jiné věci a ne jen na sebe. A mám i zodpovědnost nejen sama za sebe...“ (Julie), „...je to společný život dvou lidí...“ (Františka), „...patří to k životu...“ (Drahošlav), „...rozhodl jsem se tak, a tak v něm žiju...“ (Bohumil), „...manželství ano, pokud v něm panuje rovnoprávnost a manželé jsou si oporou...“ (Cecílie).

Jako **povinnost či závazek vůči partnerovi** považuje manželství Cyril, Dorota a Eliška. „...je to pevnější svazek než soužití „na volno“ (Cyril), „...je to závazek, souhlasím s ním...“ (Dorota), „...souhlasím s manželstvím, je to určitá povinnost, je to lepší než být nesezdáni...“ (Eliška).

Někteří manželství **pojímají jako právní závazek páru.** „...stav, kdy dva lidé si navzájem rozumí a cítí potřebu to nechat potvrdit a dosvědčit úřady...“ (Filip), „...je to právní závazek páru...“ (Drahošlav).

Lucie považuje manželství **za svátost** ...“manželství je svátost, je to soužití dvou svobodných lidí, kde svoboda jednoho končí tam, kde začíná svoboda druhého. Manželé by měli stavět potřeby a přání toho druhého před svými, a nebát se obětovat pro toho druhého...“

Jakub považuje **manželství za určité omezení** ve svém životě. „...nemůžu žít už jen svůj život, ale mám zodpovědnost i za partnera...“

Myslíte si, že je rozdíl mezi nesezdaným a sezdaným partnerským vztahem? Jaký? (15.)

Pro většinu respondentů neznamena nesezdaný partnerský vztah to, co sezdaný.

Nesezdaný partnerský vztah pro naše dlouhodobě sezdané respondenty není opravdivý, úplný. Považují jej za neustálou zkoušku s možností kdykoli vztah opustit a už se nevrátit. Je vztahem s vyšší mírou svobody, ale zase není naplněním partnerství a pro některé dokonce není známkou normality. Někteří to však vidí z jiného úhlu pohledu a považují nesezdaný vztah za nevýhodný v tom, že dvojice se musí neustále ubezpečovat o svém vzájemném zájmu, jelikož si nejsou jisti, jestli je ten druhý ze dne na den neopustí.

Sezdaný vztah se vyznačuje vyšší mírou zodpovědnosti, jistoty, soudržnosti, nutnosti přemýšlet. Je v něm nutno akceptovat danou legislativu.

Menšina respondentů nevidí rozdíl v tom, jestli je někdo sezdaný či nesezdaný.

Většina respondentů odpovídala, že **je rozdíl mezi nesezdaným a sezdaným partnerským vztahem**. „...když nejsou sezdaní, není to jakoby naostro, doopravdy. Jako by to pořád byla jen hra nebo zkouška...“ (Andrea), „...jo, jeden na to má papír a společné jméno, a druhý papír nemá a dělá v tom bordel děckám a okolí...“ (Bohumil), „...myslím, že je lepší sezdaný pár. Případně mi, že když nejsou sezdaní, že to je tak, jako když může jeden kdykoliv odejít jako z návštěvy...“ (Františka), její manžel říká „...pro mě to není normální, žít v nesezdaném vztahu...“ (Filip), „...ano, já jsem názoru, že pokud chtějí partneři žít spolu a vychovávat děti, měli by se vzít a tvořit manželský pár. Je rozdíl, podle mě jo, protože když se něco stane, tak ten druhý vezme kufr a jde, ale v manželském svazku musí trochu přemýšlet, protože to jde o rozvod a kolikrát se vše urovná...“ (Julie), „...ano je, nesezdaný pár nic netlačí, vše je z jejich vlastní vůle, musí se domluvit...sezdaný pár akceptuje určitý zákon, který si lidé vymysleli a musí se jím řídit...jako právní závazky, mohou toho zneužívat i využívat...“ (Drahošlav), „...moc velký rozdíl, u sezdaných je většinou větší soudržnost a větší zodpovědnost k rodině, rodina buduje své „hnízdo“ společně a má větší soudržnost...“ (Cyril), jeho žena říká „...určitě je, nesezdaný pár si sebe navzájem víc váží – nemají nic jistého...“ (Cecilie).

Ostatní se vyjádřili, že **na tom vesměs nezáleží, jsou-li partneři oddáni či ne**. „...jak postupuje doba a čas, vztahy jsou volnější, někdo svatbu nepotřebuje...“ (Aleš), „...nesezdaný

vztah si vytváří iluzi snazšího úniku, ve skutečnosti to však nehraje roli...“ (Karolína), „...není v tom rozdíl, jen na to nemají papír...“ (Karel).

Poslední respondentka (Lucie) odpověděla takto: *„...na tohle není jednoznačná odpověď, vždy záleží na odpovědnosti a partnerském vztahu...“*

Přistoupil/a byste na dlouhodobý vztah tzv. „na psí knížku“? Proč ano/ne? (16.)

Třetina respondentů by ve svém životě nevolila nesezdané soužití jako možnost partnerského svazku, ani to nepovažují za vhodné u ostatních spoluobčanů. Kromě jednoho muže se jedná o lidi vyznávající křesťanskou víru. Považovali by takový svazek za neúplný, nenaplněný, měli by pocit, že si partner nechává tzv. zadní vrátka.

Další třetina respondentů by na nesezdaný vztah teoreticky přistoupila, ovšem až v pozdějším věku, kdy by ve vztahu nefigurovaly nezletilé děti.

Někteří, i když v předchozí otázce (č. 15) odpověděli kladně, a tudíž nevidí rozdíl mezi sezdaným a nesezdaným soužitím, by na toto soužití osobně nepřistoupili. Pouze dva z nich by na nesezdané soužití přistoupili, ale jen dočasně – do té doby, než by se dostatečně s partnerem poznali.

Někteří respondenti s možností nesezdaného soužití nesouhlasí **u jiných, ani by na to sami nepřistoupili. Zastávají instituci manželství jako jedinou možnost soužití dospělého člověka** (Andrea, Drahoslav, Filip, Františka, Jakub, Lucie). Kromě Jakuba se jedná o jedince vyznávající křesťanskou víru. *„...ne, připadala bych si, že ta druhá strana o mě nestojí. Ne, nedokážu si to představit...“ (Andrea), „...ne, forma právního vztahu mi více vyhovuje...“ (Drahoslav), „...ne, to by pro mě nebyl úplný vztah...“ (Františka), „...ne, nevidím v tom nějakou budoucnost...“ (Jakub), „...ne, nepřipadá v úvahu, manželství je svátost, je to soužití dvou svobodných lidí, kde svoboda jednoho končí tam, kde začíná svoboda druhého. Manželé by měli stavět potřeby a přání toho druhého před svými a nebát se obětovat pro toho druhého...“ (Lucie).*

U několika respondentů by **hrálo důležitou roli to, jestli by ve vztahu figurovaly děti** (Bohumil, Beáta, Cyril, Cecílie, Dorota, Julie). *„...mladá asi ne, dnes ano. Protože už jsem jednou vdaná byla, děti mám, další bych nechtěla, ...nepotřebovala bych to k životu...“ (Dorota), „...pouze pokud by to byl vztah bez dětí a s jasně vymezenými mantinely...“ (Cyril), „...ano, já jsem názoru, že pokud chtějí partneři žít spolu a vychovávat děti, měli by se vzít a tvořit manželský pár...“ (Julie)*

Pouze dva respondenti odpovídající na otázku č. 15 takto: „Na tom vesměs nezáleží, jsou-li partneři oddáni či ne.“, **by na nesezdané partnerství přistoupili** (Emil a Karolína) „...asi ano. Člověk si to vyzkouší na pár let, více ho pozná, později se mohou vzít nebo ne...“ (Emil).

Další tři podobně odpovídající v otázce č. 15 **by osobně na nesezdané soužití nepřistoupili**, i když v předchozí otázce odpovídali, že je to jedno (Aleš, Eliška a Karel) „...asi ne, partner může kdykoliv odejít a nic ho neváže. Sezdaný má ke mně povinnosti...“ (Eliška), „...já bych na to nepřistoupil, jsem pro manželství...“ (Karel).

Splnily se Vám představy o manželství? Co to znamená? (20.)

Z počátku bylo pro většinu respondentů obtížné si uvědomit, co měli v mládí za představy o manželství, jestli vůbec nějaké měli. Mnohdy se brali hodně mladí (kolem 20 let i dříve). Nakonec z rozhovoru vyplynulo, že pro většinu respondentů znamená manželství založení rodiny. S pomocí vhodného partnera zplodí zdravé děti, vzájemnými silami jim naplní potřeby, vychovají je, a to ve společném obydlí. Toto se většině respondentů splnilo, a tudíž se jim naplnily představy o manželství. Někteří k tomuto zmiňují radost z hmotných statků, které během manželství nabyli vlastními silami a jsou na ně hrdí. Hrdí jsou také na své potomstvo, které společnými silami dovedli vychovat a zabezpečit.

Všem respondentům se představy o manželství splnily. Pro Bohumila, Drahoslava, Emila, Elišku, Karolínu a Lucii hraje společnou roli v naplnění představ o manželství **potomstvo a utvoření šťastné rodiny v samostatném domově**. „...asi jo. Mám rodinu, dům, auto, zasadil jsem strom...“ (Bohumil), „...neměl jsem představy, pouze jsem chtěl žít s vybraným partnerem, mít s ním zdravé děti, dům, být soběstačný...“ (Drahoslav), „...ano, ženu a děti máme, předáváme jim zkušenosti, jsme hrdí na syna...“ (Emil), „...ano, mám rodinu, byt, zvířata...myslela jsem, že budeme mít více peněz, ale stačí to...“ (Eliška), „...ano, mám dvě slušně vychované děti...vztah mezi dvěma lidmi není nikdy idylický, nám se ale daří překonávat všechny obtížné životní situace společně...“ (Karolína), „...ano, mám milujícího manžela, 4 syny a šťastnou rodinu...“ (Lucie).

Andrea odpovídá „...ano, nechtěla jsem zůstat sama, a to se mi vyplnilo...“. Beáta tvrdí: „...neměla jsem žádné představy, tu úlohu jsem přijala...“, podobně jako Dorota „...nevím, jestli jsem nějaké měla, ale asi se mi splnily...“. Cyril „...jak v čem, mnohokrát jsme dokázali podržet jeden druhého...“ a Cecílie „...splnily, vydrželi jsme spolu 27 let...“. Filip: „ano, cítím se šťastný“ a jeho žena Františka odpovídá: „...jako mladý má každý názor

a představy úplně jiné, ale můžu říct, že se mně splnily...“. Jakub říká: „...ano i ne, manželství je docela složitá záležitost, pokud má být vše na 100%...“, jeho žena odpovídá: „...splnily, jsem šťastná, i když to někdy skřípe, ale o tom ten život je, jinak by to bylo moc jednoduché...“.

Myslíte si, že je manželství znakem moderního či naopak zastaralého životního stylu? (29.)

Manželství není výhradně známkou ani moderního, ani zastaralého životního stylu. Manželství je tradice společnosti. Lidé jej přijímali v minulosti, dnes, a snad jej přijmou i v budoucnosti. Věřící respondenti navíc zdůrazňují, že manželství je posvátné a na tom se nemůže v kontextu měnících se dob nic měnit. Dnes je moderní žít společně nesezdaným způsobem.

Většina respondentů odpověděla, že **manželství je tradice společnosti**. „...je to tradice společnosti...“ (Bohumil), „...je to známka zastaralého a dnes opět moderního životního stylu. Dříve to byla povinnost, potom se životní styl zvolnil a bylo moderní jen tak spolu žít a teď jde opět do módy manželství...“ (Beáta), „...neumím dát jednoznačnou odpověď, jsme „pároví“ tvorové, nežijeme ani ve stádě či v hejnu, prostě je nám to dáno...“ (Cyril), „...manželství bylo, je a snad bude vždycky...“ (Cecilie), „...není to zastaralé, bylo to tak, je, a bude. Moderní je spíše žít bez svazku...“ (Dorota), „...zastaralé to není, moderní také ne. Patří to k životu pořád...“ (Emil), „...moderní je spíše žít se smlouvami, ty předmanželské..., je to individuální...“ (Eliška), „...nemyslím si ani jedno, bylo to tak, je a myslím, že bude...“ (Františka), „...nemyslím si ani jedno. Prostě když spolu dva chtějí žít v jedné domácnosti, vychovávat děti, měli by být manželé...“ (Jakub), „...ani jednoho. Byli a jsou lidé, kteří tíhnou k manželství, a nebo k volnosti...“ (Karolína).

Aleš a Lucie souhlasí s ostatními, **manželství je tradice společnosti, a navíc zdůrazňují, že manželství je požehnaný vztah**. „...manželství je odedávna požehnaný vztah, na tom se nic nemění...“ (Aleš), „...manželství je základ rodiny, rodina je základ státu. Nejde o minulost, přítomnost nebo budoucnost. Rodina je vše a manželství je posvátné...“ (Lucie).

Karel dodává: „...když to člověk s manželstvím myslí poctivě, tak je pro něj moderní...“

Jak je to s láskou během manželství? (30.)

Láska, citový vztah se v průběhu času, jak se vztah rozvíjí, mění. Může vymizet, avšak u většiny našich respondentů se tomu tak nestalo. Láska v průběhu vztahu nabírá kvalitnější,

hlubší a širší spektra. Přechází od počáteční zamilovanosti a romantické lásky v lásku partnerskou, věrnou. Vyrůstá zodpovědnost za partnera, důvěra, znalost vzájemných předností i nedostatků. Přes toto všechno pár spolu chce zůstat. Vše koresponduje s rozmanitými výzkumy zmíněnými v teoretické části práce. U některých láska přešla do podoby, jakou si nepředstavovali, již není tak živá a uspokojující.

Většina respondentů odpověděla, že **láska se rozvíjí, přechází do kvalitnějších a hlubších podob.** „...láska zraje, čím je starší, tím je kvalitnější...“ (Aleš), „...láska přechází v domov, v bezpečí...“ (Andrea), „...bud' je, a nebo není, zraje...“ (Bohumil), „...bez ní to nejde, její forma se však vyvíjí...“ (Cyril), „...mění se, zamilovanost je na začátku, později se prohlubuje, vyprchává, ale nesmí vymizet úplně...“ (Dorota), „...na začátku je více lásky, po letech méně, ale zase důvěra, znalost partnera, neobavy vzrůstají...“ (Emil), „...pochopitelně se mění od okouzlení k vzájemné důvěře...“ (Karel), „...časem může vyprchat, u nás se tak nestalo...“ (Karolína), „...láska kvete v každém věku, jen zamilovanost je pomíjivá...“ (Lucie).

Naopak, že **láska mizí**, zmínil Jakub. „...trochu klesá, ale bez ní by to nešlo...“

Ostatní odpovídali následovně: „...je to doména, chemie, pro manželství dobrá věc, avšak bez záruky na fungování...“ (Drahoslav), „...tak jak si to každý udělá s ní sám. Myslím si, že se dá přirovnat k ročnímu období...“ (Julie).

Je něco, co jste pro své manželství převzali od rodičů? (26.)

Někdo si myslí, že od svých rodičů převzal pro funkční vztah to, jak se k sobě rodiče vzájemně chovali, např. schopnost překonávat překážky v partnerství, umět se dohodnout, účelně spolu komunikovat. Někteří převzali způsoby péče o děti, o partnera, o rodinné finance. Jedná se vesměs o funkční převzetí akceptovaných aspektů genderových rolí svých rodičů, zažitých (našimi respondenty) v dětství i během pozdějšího života.

Na tuto otázku jsme dostali rozmanité odpovědi. „...snažíme se vše spolu překonat...“ (Andrea), „...toleranci...“ (Beáta), „...těžko říct, oni viděli svět jinak...“ (Cyril), „...ano, uvařit dobré jídlo, také „vzpupnost“ - koření vztahu...“ (Drahoslav), „...určitě, ale hrají roli i geny, jsem tolerantní, spoustu věcí neřeším, nehádám se, uklízím, vařím, starám se o rodinu...“ (Dorota), „...společné finance...“ (Emil), „...držíme hodně při sobě, žijeme pohodový život...“ (Eliška), „...pracovitost a péče o děti...“ (Filip), „...zodpovědnost, mít rád jeden druhého a být tolerantní...“ (Julie), „...neřešit věci s horkou hlavou...“ (Karolína). Ostatní odpověděli, že nic nepřevzali od svých rodičů, nebo nevěděli, jak odpovědět.

Co říkáte na možnost zavedení předmanželských kurzů? (37.)

Předmanželské kurzy, coby možná prevence rozvodovosti, jsou dle poloviny respondentů zbytečnou investicí energie a času mladých dospělých. V kurzu se dle respondentů nedají nacvičit situace, které teprve reálný život přinese.

Druhé polovině respondentů se myšlenka předmanželských kurzů líbí, vzhledem k tomu, že dnešní mládež má málo praktických zkušeností a často se rozvádí. Pokud by se v kurzu probírala témata praktická, jako je hospodaření s financemi, výchova dětí, některé oblasti psychologie, možnosti komunikace mezi partnery apod., přínosné by to pro některé být mohlo. Někteří se však obávají, že by kurz navštěvovali ti mladí lidé, kteří si chtějí rozšiřovat již široké obzory, a příliš přínosné by jim to nebylo. Naopak ti, kterým by kurz mohl prospět, by jej nenavštívili.

Většina respondentů si myslí, že **předmanželské kurzy jsou nesmysl nebo zbytečnost**. „...*To nevím. Když mám někoho rád, tak to na základě nepovedeného kurzu skončím?...*“ (Aleš), „...*blbost, manželství se nedá naučit – pouze život tě naučí...*“ (Bohumil), „...*až opravdový život je naučí. Jak budou reagovat v kurzu, a v životě, je rozdíl...*“ (Beáta), „...*je to blbost, teprve život člověka naučí, partnerské vztahy se nedají srovnávat s řízením auta, každý vztah si buduje pravidla, na silnici jsou daná vyhláškou...*“ (Cyril), „...*nevím, asi zbytečné...*“ (Cecilie), „...*situace si vyzkouší až v reálním životě...*“ (Františka), „...*nesmysl...*“ (Jakub), „...*nevím, ale myslím si, že to není až tak dobré, nemůžete tam vyzkoušet to, co se kolikrát stane a také ani nevíte, co se kolikrát stane. Možná ve skutečnosti by se oba zachovali úplně jinak než na nějakém předmanželském kurzu...*“ (Julie), „...*nedovedu si to představit, nemuseli by projevit pravé emoce, styděli by se, hráli by...*“ (Karolína).

Některým se však tato **myšlenka předmanželských kurzů líbí**. „...*nevím, zda se dá manželství nazkoušet. Realita je zpravidla úplně jiná. Asi bych je nezaváděla. I když v současnosti je hodně mladých mimo realitu...kdyby se tam učili i o financích, výchově, psychologii.....možná...*“ (Andrea), „...*velice dobrá věc, může dojít k obeznámení obou partnerů o úskalích manželství, příprava páru pro harmonické soužití...*“ (Drahošlav), „...*souhlasím. Pokud je vztah pevný, tak je toto nerozhází...*“ (Dorota), „...*ať si to mladý člověk vyzkouší, proč ne...*“ (Emil), „...*pro hodně mladé, nezkušené to může být zajímavé, starší už mají nějaké zkušenosti...*“ (Eliška), „...*mělo by se to vyzkoušet...*“ (Filip), „...*možná*

by to bylo dobré i u nás, ale myslím si, že lidé, kterým by to něco přineslo, by je nenavštěvovali...“ (Karel).

7.2.1 Souhrn Suboblast Jaký má člověk žijící alespoň 10 let v manželství

názor na tuto instituci?

Manželství je pro většinu respondentů znakem pro založení rodiny. Jedná se o instituci, kde figuruje především partner, s ním zplozené děti, a ty jsou vychovávány ve společné domácnosti. Měl by v něm fungovat kladný citový vztah, tolerance, pomoc, podpora. V manželství má mít člověk zodpovědnost za sebe i druhé, prožívat pocit bezpečí, jistoty, úcty, sounáležitosti, víry, důvěry. Manželství je také institucí, ve které musí člověk čelit těžkostem, starostem a plnit povinnosti.

Manželství je přirozenou součástí života člověka, která fungovala, funguje a snad bude fungovat i nadále. Je vyjádřením přání dvou lidí žít společný život ve společné domácnosti, spojený s plozením a výchovou společných potomků. Manželství je závazek vůči partnerovi i vůči státu, je to svátost.

Manželství není známkou ani moderního ani zastaralého životního stylu, je to tradice společnosti, která fungovala v minulosti, funguje v přítomnosti a snad bude nadále fungovat i v budoucnu. Známkou moderního životního stylu je nesezdané soužití.

Pro většinu respondentů je rozdíl mezi sezdaným a nesezdaným partnerským vztahem. Nesezdaný vztah není úplný, opravdivý, není naplněním partnerství. Je možnost z něj snáze odejít a vymanit se z povinností. Není známkou normality. Sezdaný vztah se vyznačuje vyšší mírou zodpovědnosti, soudržnosti, povinnosti, jistoty. Menšina v sezdaném a nesezdaném vztahu rozdíl nevidí.

Třetina respondentů by nesezdané soužití ve svém životě nevolila jako možnost partnerství. Třetina by nesezdané soužití volila, až by ve vztahu nefigurovaly děti (již by byly zletilé). Třetina nevidí rozdíl mezi sezdaným a nesezdaným partnerským vztahem, ovšem jen dva z této třetiny by na nesezdaný vztah přistoupili, a to jen dočasně.

Většina respondentů si zpočátku nemohla uvědomit, co měla v mládí za představy o manželství. Z rozhovoru vyplynulo, že manželství pro většinu z nich představuje založení rodiny s vhodným partnerem a dětmi, což se všem splnilo. Vybudovali společnou domácnost a jsou hmotně zabezpečeni.

Od svých rodičů do manželského vztahu respondenti převzali něco ze vzájemného chování rodičů mezi sebou, schopnost překonávat překážky v manželství, způsoby péče o dítě, o partnera, o rodinné finance.

Láska se během manželství rozvíjí v hlubší a širokospektrálnější citový vztah. Ze zamilovanosti a romantické lásky se mění v lásku partnerskou, věrnou. Mění se v zodpovědnost vůči partnerovi, důvěru, znalost pozitivních i negativních vlastností partnera. Přes to všechno pár spolu chce zůstat.

Existence předmanželských kurzů by mohla být, dle poloviny respondentů, pro dnešní mladé lidi přínosem. Dle druhé poloviny jsou předmanželské kurzy zbytečností.

7.3 Suboblast Co pomáhá manželství správně fungovat?

Co je žádoucími osobnostními charakteristikami, vlastnostmi, pro člověka v manželství? (9.)

Člověk vstupující do manželství by měl být spolehlivý, partner potřebuje mít především pocit, že mu takový člověk poskytne podporu. Měl by být člověkem důvěryhodným a upřímným, neměl by druhého zklamat či obelhat. Člověk vhodný pro manželství by měl být vůči svému partnerovi tolerantní, velkorysý, neměl by druhého omezovat v jeho zájmech, názorech, postojích, měl by být otevřený. Měl by také mít zájem o plození a výchovu potomků, což je dle některých definic primárním úkolem manželství. S tímto se pojí důležitost vyjadřování zájmu o partnera a kladných citů vůči partnerovi, a ne vůči jinému. Člověk vstupující do manželství by měl být osobnostně zralý, měl by se umět postarat o sebe, o rodinu a být schopen obstarat potřebné prostředky.

Nejdůležitější vlastností člověka figurujícího v manželství je důvěra, spolehlivost, upřímnost. Na tom se shodli Cecílie, Dorota, Emil, Filip, Františka, Jakub, Julie, Karel, Karolína a Lucie.

K **toleranci** se přiklání Aleš s Andreou, Bohumil s Beátou, Karolína a Lucie.

Následuje **smysl pro rodinu**, který zastává Bohumil, Cecílie, Drahoslav a Eliška. „...*důležitý je postoj k mateřství...schopnost slušně fungovat v rodině - navařit, starat se o děti...*“ (Drahoslav).

Láska či umění milovat je důležité podle Cecílie, Františky, Jakuba a Julie.

Nesobeckost či **velkorysost** zmiňuje Cyril a Julie. „...*končí JÁ, začíná MY...*“ (Cyril), „...*myslet nejen na sebe, nebýt sobecký...*“ (Julie).

Ani **obětavost** by neměla chybět (Andrea, Cyril).

Dle Emila, Karolíny a Elišky je podstatné zachování **věrnosti** a též umění druhému **odpustit** (Aleš a Filip).

Dorota zmiňuje, že by neměla chybět „...**zralost**, měl by vědět, do čeho jde, být připraven na soužití, a **zajištěn finančně**...“. K dobrému **zaměstnání** a **pracovitosti** se přiklání i Dorotin manžel Drahoslav a jeho bratr Emil. Člověk by měl „...mít dobré zaměstnání, být odborník v oboru, oblíbený v kolektivu, měl by být schopný bavit se tam, nebýt puška...“ (Drahoslav).

Myslíte si, že je ve vztahu vhodnější podobnost nebo odlišnost? (14.)

Většina respondentů vyhovuje podobnost ve vztahu, a to zejména ve společném životním stylu, postojích, názorech. Přibližně shodný by měl být i věk a inteligence. Pokud je dvojice v těchto aspektech podobná, snáze se dohodne při nastalých těžkostech a životních krizích. Pokud by alespoň tato základní shoda ve vztahu neexistovala, jeden by musel ustoupit a přizpůsobit se. Odlišnost je tolerována zejména v zájmech či ve trávení volného času.

Většina dotázaných se shodla, že **ve vztahu je vhodnější podobnost**. „...podobné názory jsou hodně důležité, životní styl také, postoje, i věk, IQ nemůže být moc rozdílné, je vhodnější podobnost...“ (Andrea), „...asi podobnost, ale dnes si chlapi berou – čím vyšší IQ má chlap, tím nižší ho má žena a musí tím hrozně trpět. Proto asi hledá další...“ (Bohumil), „...vždy je lepší podobnost, alespoň podle mých zkušeností, v opačném případě se musí jeden přizpůsobit...“ (Cyril), „...podobnost z větší části...manželé žijí spolu, a měli by se umět dohodnout... ale i odlišnost, například v koničkách...“ (Cecílie), „...podobní si lezou na nervy, podobnost je sice žádoucí, ale měl by mít každý své zájmy. Pokud je každý jiný, tak to nefunguje...“ (Drahoslav), „...podobnost ve všem, hlavně v názorech, je to o domluvě, věk by měl být také podobný...“ (Dorota), „...podobnost. Protiklady se sice přitahují, ale společný zájem je důležitý...“ (Emil), spíše podobnost. Partner by měl být teda starší. Odlišnost by měla být, alespoň trochu...“ (Eliška), „...rozdílnost může být v tom, že alespoň jeden by měl být tolerantní, jinak podobnost...“ (Filip), „...myslím, že je lepší podobnost. Lépe lidé dokážou překonávat problémy, které nastanou...“ (Františka), „...určitě podobnost, jinak by to moc neklapalo...(Jakub), „...podle mě je vhodnější podobnost, ale jak říká pořekadlo: protiklady se přitahují, ale podle mého nemají šanci uspět v trvalém vztahu...“ (Lucie).

Julie, Karel a Karolína se přiklání ke zlaté středné cestě, tedy **vztah dvou lidí by měl být vyvážený a měl by obsahovat jak prvky podobnosti, tak odlišnosti**. „...určitě je

lepší, když je jistá odlišnost, protože ne nadarmo se říká, že protiklady se přitahují. Ale zase by to nemělo být ve všem, třeba názory, postoje, iq, věk by mohly být odlišné, volný čas a životní styl – alespoň v 80% by to mělo být shodné...“ (Julie), „...každému vyhovuje něco jiného, někdy se přitahují protiklady, najednou to může přerůst v rozvod...“ (Karel), „...pokud možné spory nedojdou do extrému, je to jedno, někomu vyhovují odlišnosti a jsou ochotni si společné zájmy a názory najít nebo vytvořit, někdo raději sdílí vše hned od začátku společně...“ (Karolína).

Co je důležité pro Váš partnerský život? (17.)

a

Bez čeho byste se ve vztahu neobešel/neobešla? (18.)

Pro většinu respondentů je ve vztahu důležitá především pozitivní citová náklonnost ze strany partnera i vůči partnerovi. Vztah by nemohl fungovat přirozeně bez partnera. Také by nebyl zcela funkční, chyběla-li by vzájemná tolerance, podpora a důvěra. Také pocit sounáležitosti a vzájemného pochopení je v manželství důležitý. Všichni naši respondenti mají v průměru 2 děti. Pětina z nich by si funkční vztah nedovedla představit bez dětí. Nejmladší pár se neobejde bez sexu, jiní bez přátel a jiní bez času, který má každý jen sám pro sebe.

Aleš, Andrea, Bohumil, Beáta, Cecílie, Emil, Filip, Františka, Jakub, Julie a Lucie odpověděli, že by se ve vztahu neobešli bez **lásky**. „...abychom se vždy nějak dohodli, abychom si vzájemně mohli předávat lásku, sílu, klid, bezpečí...“ (Andrea), „...teplá náruč...“ (Cecílie).

Tolerance je důležitá pro Beátu, Bohumila, Cyrila, Emila, Karolínu a Lucii.

Dle Andrey, Elišky, Františky, Julie a Karla je důležité myslet na vzájemnou **podporu**. „...když je jeden v krizi, aby ho druhý podržel...“ (Andrea), „...manžel má být pomáhající, spolehlivý, postará se o domácnost, o děti...“ (Eliška), „...aby partner byl vždy na blízku pro mě a abych pro něho hodně znamenala a měl mě samozřejmě rád...“ (Františka), „...abychom si byli navzájem oporou, měli se rádi, mysleli jeden na druhého a ne každý sám na sebe. A hlavně děti, vlastně jak je člověk má, tak už se snaží žít jen pro ně...“ (Julie).

Bohumil, Cyril a Cecílie se shodli, že by se neobešli bez **partnera**.

Andrea, Cyril, Emil, Filip a Karel dodávají, že chybět by neměla **důvěra**.

Drahoslav, Eliška a Julie zmiňují jako velmi důležitý aspekt manželství **děti**. „...A hlavně děti, vlastně jak je člověk má, tak už se snaží žít jen pro ně...“ (Julie).

Aleš a Františka by se neobešli bez **zájmu partnera**. „...pokud bych věděl, že pro partnera nic neznamenanám a pokud by ke mně nic necítil...“ (Aleš), „...bez pocitu potřeby, že někomu na mně záleží a má mě rád, a že se mnou chce zestárnout...“ (Františka).

Julie a Jakub by se neobešli bez **sexu, společné zájmy** vyžadují Cecílie a Dorota.

Drahošlav by nerad přišel o své „...**nedělní obědy a teplou polévku**...“, pro Filipa je důležitý **humor**, Dorota by se neobešla bez „...**porozumění, bez komunikativního partnera, přátel a zajištění**...“ a Karolína „...**bez volných chvil, které mám sama pro sebe**...“. Lucie klade důraz na vzájemnou **úctu**. A „...partnera bychom měli **respektovat**...“, dodává Cyril.

Je něco, co jste si v mládí představoval/a pro vztah jako nezbytné, a časem jste zjistil/a, že to tak důležité není? Co to je a jak si to vysvětlujete? (19.)

Mladý člověk, který si vybírá partnera na celý život, přirozeně klade důraz na jeho vzhled, resp. fyzickou přitažlivost. Toto souvisí nejen s evoluční teorií výběru partnera. S věkem tato podmínka z mládí ubývá na váze a přibývají podmínky jiné. Souvisí to s realističtější pohledem na svět, s přehodnocením životních hodnot díky životním zkušenostem, i s pochopením rčení, že „krása je pomíjivá“, zralostí.

Mladý člověk si také může představovat, že pokud si vybere svého životního partnera, budou společně trávit většinu času a budou si věčně oddáni. Tato představa opět souvisí s počáteční fází láskyplného vztahu – zamilovaností, romantickou láskou. Časem však člověk ve vztahu zjistí, že toto není reálně možné napořád a dokonce někdy je člověk rád, že si může od svého partnera odpočinout, aby se na sebe zase mohli těšit. Zamilovanost či romantická láska přechází v plnohodnotnější partnerský vztah – nastupuje partnerská láska, kdy je potřeba ze vztahu nejen těžit a těšit se z něj, ale i do něj nemálo své energie vkládat a usilovně na vztahu pracovat.

Mladý člověk si také může představovat, že si svého partnera přetvoří tzv. „k obrazu svému“, ovšem není tomu tak. Dvojice se může navzájem ve vztahu přizpůsobit. Mladý člověk má někdy nereálné představy o životě, o partnerství atd. Přirozeně s přicházejícími životními zkušenostmi se na věci začíná dívat jinak.

Fyzický vzhled či přitažlivost partnera/partnerky byl v mládí důležitější více než dnes pro Bohumila, Emila, Jakuba a Julii. „...**chtěl jsem modelku, kterou jsem si bral**...časem se to změnilo, ale i já jsem přibral po dětech...“ (Bohumil), „...**určitě, člověk vidí v osmnácti svět jinak než dnes, dříve chtěl modelku, dnes je to jinak – stačí průměr**....postupem času jsem

zjistil, že některé věci nejsou tak důležité...“ (Emil), „...dříve to byl vzhled, ale časem člověk zjistí, že je druhý často krásnější pod povrchem....to srdce...“ (Jakub).

Cecílie, Dorota, Karel a Karolína si v mládí představovali, že budou s partnerem trávit **většinu, a nejlépe všechen čas svého života**. Tato představa oddanosti a romantiky se léty změnila. „...myslela jsem, že budeme pořád spolu. Člověk si ale časem potřebuje od druhého odpočinout a dát mu volnost...“ (Cecílie), „...ano, představovala jsem si nekonečnou romantiku, kytky...není to ale tak důležité...“ (Dorota), „...abychom dělali všechno spolu, ale na některé věci člověk stačí sám, nebo se to musí naučit...poradit si sám...“ (Karolína).

Ostatní odpovídali buď ve smyslu **přirozenosti měnicích se představ** (Andrea a Aleš) „...myslela jsem si, že si nikdy nevezmu rozvedeného muže, natož s dítětem. A když jsme se seznámili, vůbec mi to nevadilo...“ (Andrea), „...časem se představy mění, to je přirozené...“ (Aleš), **a nebo úplně odlišně** (Cyril, Drahoslav, Eliška, Františka, Lucie). „...změnil se mi žebříček hodnot...začal jsem více přemýšlet nad duchovnem, materiální věci jsou pomíjivé...“ (Cyril), „...ano, myslel jsem, že žena kompletně obstará chod celé rodiny a není to tak...“ (Drahoslav), „...v mládí jsem nad představami nepřemýšlela, nebyl na to čas, bylo mi 18...“ (Eliška), „...myslela jsem si, že manžela zpracuji podle sebe, aby byl jako já, ale potom člověk zjistí, že musí mít každý svůj názor a musí tolerovat jeden druhého...“ (Františka), „...v mládí jsem si stavěla nereálné vzdušné zámky, ale manžel mě vždy postavil do reality...“ (Lucie).

Co Vás v manželství mile překvapilo? (21.)

Skoro všechny respondenty v manželství překvapil manžel či manželka, a nebo fakt, že vztah tak dlouho s jedním člověkem může fungovat. Překvapením je např. to, že člověk i po minimálně desetiletém manželství může stále příjemně komunikovat se svým protějškem, stále nacházejí společnou řeč. Někoho mile překvapilo, že partneři dovedli překonat společnými silami vzniklé krize, mohli se a mohou se na sebe vzájemně spolehnout, mají v sobě oporu, dovedou se ocenit. Děti jsou pro mnohé také milým překvapením vzniklým díky manželství.

Většinou zazněla odpověď **manžel či manželka, fungující vztah**. Cituji: „...že se i po tolika letech spolu dokážeme hodně nasmát...“ (Andrea), „...že se mnou moje žena vydržela až dodnes (Bohumil), „...že tak dlouho vydrželo, máme stále hodně společné názory...“ (Cyril), „...že jsme to tak dlouho spolu vydrželi, všichni tvrdili, že se rozejdeme...“ (Cecílie), „...že to funguje, jde to, ale je to vždy o domluvě...a že mám spokojenou rodinu...“ (Dorota), „...manželka...občas má dobré nápady, což je přínos do vztahu...“ (Emil), „...manžel...postaral se o 2 měsíčního syna, když jsem onemocněla...“ (Eliška), „...manželka, její tolerance, starostlivost...vždy mám čisto a vypráno a ještě s úsměvem. Je to skoro dennodenní jev...“ (Filip), „...že se manžel dokázal na jedničku postarat o rodinu...“ (Františka), „...jak je manžel kolikrát pozorný, že bych to do něj neřekla...“ (Julie), „...spousta prožitých malých radostí se ženou...“ (Karel), „...že jsme zvládli nástrahy a nerozvedli se...“ (Karolína), „...že se dá dobře žít i s chlapem, jsem vdaná už 37 roků...“ (Lucie).

Pro Beátu, Elišku a Jakuba byly milým překvapením **děti**. Ať už radost z jejich narození či radost provázející rodiče celý život.

Co je důležité pro udržení funkčního vztahu? (23.)

Pro to, aby manželství dlouhodobě vydrželo, aby v něm člověk prožíval pocit spokojenosti, a aby si i po spoustě let mohl říct, že k něčemu bylo, je podle většiny respondentů potřeba naučit se druhého tolerovat takového, jaký opravdu je, nesnažit se partnera přetvořit v to, čím není, je potřeba respektovat se navzájem, akceptovat přání a potřeby druhého a zároveň být akceptován. K tomu je důležitá otevřená komunikace, na které by měl každý pár pracovat. Je vhodné umět nalézt pro všechny strany přijatelné kompromisy. K tomu všemu má fungovat citový vztah, který by neměl být jednotvárný, naopak každý z partnerů by měl do vztahu vkládat a přinášet své nápady, obohacovat jej. Zároveň by dvojice měla společně vytvářet vlastní budoucnost, plánovat, předjímat, vyjadřovat přání. Člověk by v manželství měl zažívat pocit sounáležitosti, soudržnosti. Jeden druhému by měli umět odpustit chybu a na místě je též duševní hygiena všech členů rodiny.

Beáta, Bohumil, Cyril, Drahoslav, Dorota, Františka, Julie, Karolína, Karel se shodují, že pro udržení fungujícího vztahu je nejdůležitější **tolerance**.

Neměla by chybět **láska** – Aleš, Beáta, Eliška, Františka, Jakub, Julie.

Také je to **komunikace** a dovednost nalézat **kompromisy** – Bohumil, Cecílie, Eliška, Emil, Jakub.

Důležité je manželský vztah **chtít** udržet – Andrea, Bohumil, Drahoslav, Karolína.

Někteří zmínili pro funkční vztah důležitost **porozumění** si – Eliška, Filip, Karel.

Dále se vyskytly odpovědi, že by vztah **neměl zůstat stereotypní** (Andrea), partneři by měli jeden druhému vyjadřovat **úctu** a **neměli by se snažit „předělat“ partnera dle svých představ** (Cyril), měla by se ve vztahu pěstovat **empatie** a pár by měl mít **společné plány do budoucna** (Drahoslav), fungovat by měla jakási **soudržnost** (Eliška), partneři by si měli umět **odpouštět** (Františka), vzájemně si **důvěřovat** (Karolína) a občas by měli **vyčistit atmosféru** (Lucie).

Co pro funkční vztah děláte Vy? Jak se konkrétně zasazujete o to, aby byl vztah funkční? (24.)

Aby manželský vztah správně a dlouhodobě fungoval, je vhodné, aby mezi partnery probíhala funkční, otevřená komunikace s co nejnižším počtem neshod či sporů, ale naopak s více aspekty pozitivními jako je např. pochvala, ocenění, aktivní naslouchání apod. K individualitě partnera by měl být ten druhý velkorysý a tolerantní. Každý z partnerů by měl realizovat své i společné dohodnuté plány, povinnosti, popřípadě pomáhat druhému v plnění těch jeho a tím druhému ulehčovat. Partneři by se vzájemně podporovali, pomáhali s. Čas od času je přínosné druhého mile překvapit a co nejčastěji uspokojovat přání a touhy druhých tak, aby se cítili v rodině šťastně, pociťovali a pěstovali mezi sebou pocit sounáležitosti, patřičnosti. Také je na místě průběžná duševní hygiena všech členů rodiny.

Dle některých je důležité **plnit si své povinnosti** nebo **ulehčovat partnerovi v jeho povinnostech**. „...plním dohodnuté úkoly vyplývající ze vztahu...“ (Drahoslav), „...ulehčuji manželce v povinnostech...“ (Emil), „...plním své povinnosti v domácnosti, starám se o děti a o manžela...“ (Eliška), „...vydělávám peníze a zkouším ženu, kolik toho vydrží...“ (Bohumil).

Andrea, Beáta, Cecílie a Františka se snaží být vůči manželovi **tolerantní**.

Aleš, Cecílie, Cyril a Filip se snaží **účelně komunikovat a nehádat se**. „...komunikuji s partnerem a řešíme problémy společně...“ (Aleš), „...komunikuji, opečovávám, chválím, dávám mu volnost, nežárlím, ...to snad stačí, občas řvu a vyžaduji komínky ve skříni, vyžaduji pořádek...“ (Cecílie), „...zásadně se nehádám, raději si myslím svoje, pravda je jen jedna...“ (Filip).

Julie s Jakubem mají podobný názor: „...snažím se **dělat ostatní v rodině šťastné**...“ (Jakub), „...nedělám nic jen pro sebe, ale pro další členy rodiny, což jsou děti a manžel...“ (Julie).

Drahoslav a Emil, což jsou bratři, se shodují, že občas je na místě **překvapení**.

Eliška a c Karolína se snaží **přizpůsobit** manželovi, ustupují, hledají kompromisy.

Lucie říká: „...**atmosféru čistíme alespoň dvakrát týdně. Uvařím dobré jídlo, prostřu stůl, a manžel je spokojený...**“ Na dobré jídlo či **společné stolování rodiny** si potrpí i Drahoslav.

Karlova strategie zní: „...**kličkují vztahem, aby byl co nejvíce funkční a nejméně konfliktní...**“

Máte nějakou svou osvědčenou strategii, která napomáhá spokojenosti ve vztahu? (25.)

Na tuto otázku jsme získali odpovědi týkající se především komunikace. Nyní bychom si dovolili předložit vlastní členění strategií napomáhajících spokojenosti ve vztahu, které nám z výzkumu mezi respondenty vyplynuly.

Jedná se o strategii „ústup od vlastních pravd“, „máš pravdu“ a „já mám pravdu“.

První z těchto strategií se vyznačuje tím, že velkorysý partner pro to, aby se nemusel hádat, raději uzná pravdu svého partnera. Někdy člověk věří, že pravdu má on sám, ovšem pro klid v domácnosti si toto raději nechá pro sebe či pro vhodnější okamžik. Partnerovi pravdu nepotvrzuje.

Druhá strategie je podobná první strategii, ale liší se v tom, že partner uzná pravdu svého partnera a toto mu oznámí.

Ve třetí strategii člověk očekává, a komunikuje tak dlouho, dokud partner neuzná jeho pravdu. Tento způsob komunikace je dobře komplementární se způsoby předchozími. Ovšem je méně efektivní, i méně užívaný.

Jiní respondenti zmiňovali jiné strategie, a to např. že vypjaté situace řeší vtípem či humorem, odreagováním. Další předcházejí krizovým situacím tím, že se věnují společným zájmům, prožívají společné zážitky, snaží se vztah zpříjemňovat.

Pro některé napomáhají funkčnímu vztahu společné hmotné statky, za které si mohou pořídit, co si přejí nebo za ně mohou obdarovat partnera.

Nejčastější strategií, která se nám ve výzkumu objevila, byla **strategie „ústupu od vlastních pravd“**. Zastává ji Dorota, Drahoslav, Filip a Karel. „...*ustupuji, i když si myslím, že jsem v právu, nebýt tvrdohlavá, usuzuji, jestli je hádka na místě, důležitá..., .a taky abych nedělala z partnera blbce...*“ (Dorota), „...*někdy je potřeba si za svým stát, někdy naopak ustoupit...*“ (Emil).

Druhou nejčastější byla té první možná podobná, a jedná se o **strategii „máš pravdu“**. Tato se osvědčuje Bohumilovi, Františce a Jakubovi. „...*manželovi nejdřív něco odsouhlasím a stejně to uděláme tak, že to bude i po jeho i po mém...*“ (Františka), „...*žena má vždy pravdu...*“ (Jakub).

Julie naopak čeká, až „**manžel uzná její pravdu**“, v čemž si vyhovují a komplementárně se tak doplňují. „...*když manžel řekne, že jsem měla pravdu, nebo když to dělá tak jako po mojim...*“

Andrea užívá tuto: „...*když je napjatější situace, snažím se ji odlehčit **humorem**...*“

Cyril uvádí: „...*dřív to byly růže, teď když je přinesu, tak jsem podezříván, že si chci něco žehlit, tak asi nemám...*“

Jeho žena Cecílie používá tyto metody: „...*snažím se chválit a cestovat, dát si při tom dobré víno a trávit společný čas...*“

Drahoslav se snaží pro spokojenost manželky dodávat trvalý přísun **peněz**.

A Eliška „*dělá své **povinnosti** v domácnosti*“.

7.3.1 Souhrn Suboblast Co pomáhá manželství správně fungovat?

Člověk vstupující do manželství by se měl vyznačovat těmito vlastnostmi a schopnostmi: spolehlivý, upřímný, důvěryhodný, láskyplný, velkorysý, obětavý, věrný, odpouštění schopný, zralý, schopný zabezpečit rodinu a mít dobré zaměstnání.

Pro správně fungující manželství jsou důležité tyto aspekty: láska, přítomnost partnera, tolerance, podpora, důvěra, pocit sounáležitosti a pochopení, děti, sex, přátelé, čas, který má každý sám pro sebe.

Pro funkční vztah je obecně nejdůležitější vzájemná tolerance, láskyplný vztah, účelná komunikace s porozuměním, schopnost najít kompromis, zájem obou partnerů na udržení vztahu, originalita, respektování partnera, empatie, společné plány do budoucna, soudržnost, umění odpouštět, důvěra a duševní hygiena.

Naši respondenti se snaží výše uvedené dodržovat a zároveň je podle nich důležité pro fungující manželství to, co dělají ve svém vztahu: plní vlastní povinnosti či ulehčují v povinnostech partnerovi, jsou tolerantní, snaží se účelně komunikovat a nehádat se, dělají ostatní v rodině šťastné, občas partnera překvapí, přizpůsobují se, dbají na duševní hygienu.

Mezi manželi by měla fungovat shoda, a to zejména v životním stylu, postojích, názorech. Alespoň přibližná shoda by měla být u věku a míry inteligence. Odlišnost je tolerována v zájmech.

V mládí klade člověk větší důraz na fyzickou přitažlivost partnera než člověk starší. Mladý člověk si na počátku vztahu představuje, že s partnerem bude trávit většinu společného času. Mladý člověk více než starší a zkušený si může představovat, že si svého partnera přetvoří k obrazu svému.

Mile překvapena v manželství byla většina respondentů svým partnerem a faktem, že vztah tak dlouho vydržel. Někoho mile překvapily děti.

Pokud nastane v manželství krizová situace, většinou se jedná o komunikační nesoulad. Ten naši respondenti řeší třemi různými strategiemi. První z nich je strategie „ústup od svých pravd“, druhá nese pracovní název „máš pravdu“ a poslední, nejméně často užívaná „já mám pravdu“. Dále je možno komunikační nesoulad řešit vtipem, odreagováním, předcházením takových situací pomocí např. společných výletů, zážitků, zpříjemňováním vztahu. Pokud byla komunikace s partnerem neúspěšná, většinou se toto snaží respondenti překonat časovým odstupem, následnou další komunikací, ústupem, modlitbou, humorem, tolerancí, nebo přehlížením.

7.4 Suboblast Co nepomáhá manželství správně fungovat?

Co je nežádoucími osobnostními charakteristikami, vlastnostmi, pro člověka v manželství? (10.)

Člověk, který má zájem vstoupit do svazku manželského, by neměl být osobou závislou na jakémkoli typu drogy, ani by neměl vykazovat sklony k projevům fyzického násilí či explozivním projevům zuřivosti. Neměl by být chorobně žárlivý či chorobně zaměřený na vlastní osobu. Neměl by být ve svazku promiskuitní či uzavřený a nekomunikativní.

Nejméně populární pro manželství jsou lidé s určitým typem **závislosti** (Andrea, Karolína). Nejčastěji na **alkoholu** (Eliška, Františka, Karel, Lucie) či **drogách** (Karel).

Nežádoucí je také přehnaná **žárlivost** (Bohumil, Beáta, Cecílie, Jakub, Lucie).

Dle Beáty, Cecílie, Jakuba, Julie, Lucie jsou nepřipustné přehnané projevy agresivity, **fyzického násilí**.

Cecílie, Emil, Filip, Jakub a Julie by nechtěli partnera nespolehlivého, a kterému by **nedůvěřovali**.

Překážkou je také **egoismus** (Cyril, Cecílie, Drahoslav, Eliška, Františka).

Následuje **nevěra** či **promiskuita** (Cecílie, Emil, Karel, Karolína).

Také partner **nekomunikativní** či nepřístupný kompromisům je nežádoucí (Andrea,

Cyрил).

Pro Karolínu a Lucii je též překážkou, kdyby byl partner **cholerik**.

Co Vás v manželství nemile překvapilo? (22.)

Nemilým překvapením v manželství může být fakt, pokud je partner ještě v dospělosti silně citově vázaný na své rodiče, se kterými do té doby vyrůstal a toto citové pouto nedovede vytvořit vůči svému partnerovi.

Problematickou může být s tímto související nedostatečná časová angažovanost partnera vůči druhému, ten poté citově strádá a může vznikat napětí mezi partnery.

Nemilým překvapením je také situace, kdy jeden partner druhému nesdělí informace pro vztah důležité, není dostatečně otevřený, necítí k sobě dostatečnou důvěru. Nemilé situace či překvapení jsou přirozenou součástí každého vztahu, je na každém páru, jak toto dovede vykomunikovat, druhému odpustit a hledat společně přijatelné řešení.

Některé respondenty nemile překvapily děti. Většinou tato překvapení souvisí s vývojovými stadii, nutností překonávat překážky každého z nich.

Někdo v manželství překvapil sebe sama.

Stejně jako u předchozí otázky zazněla nejčastěji odpověď, že překvapením, tentokrát ovšem nemilým, byl manžel, děti nebo respondent samotný. **Manžel nebo manželka** nemile překvapila nejednoho z respondentů. „...překvapila mě nepřetrhnutá manželova pupeční šňůra s rodiči. I když v poslední době už i jeho dostihuje únava, takže se doma s námi častěji potkává...“ (Andrea), „...částečná pohodlnost partnera, postupem času její kalkulace, neřekla mi některé důležité věci ohledně majetku, vztah se tak nějak časem ochladil...“ (Drahošlav), „...pochopit někdy manželku je dost náročné...“ (Jakub), „...mě v minulosti manžel několikrát zklamal...vsázel v sázkových kancelářích a prohrál celkem dost peněz...dnes už je to našťěstí pryč...“ (Julie), „...že musím dát partnerovi volnost, nevlastnit ho, ať si užívá, ale odsud potud, pak už ne...“ (Cecilie), „...musel jsem se vzdát hodně koníčků, chybí mi čas a volnost...“ (Cyрил).

Beátu, Elišku a Karla nemile překvapily **děti**. Beátě vadila „...jejich puberta a opakování chyb, které jsme dělali my sami...“, Elišku děti „...někdy zlobí, ale žádná hrůza...“, Karla nemile překvapily děti v tom že, „...mají vlastní názory a představy o životě...“.

A někteří jsou v manželství nemile překvapeni **sami sebou**. „...*pořád se mi líbí jiní chlapi...ale to mě asi nepřekvapilo...*“ (Dorota), „...*zjistila jsem, že bez něho by to bylo ještě horší. Když je delší dobu nepřítomen, tak nám všem moc chybí...*“ (Lucie).

Je něco, co Vám na partnerovi vadí? Co to je a jak to překonáváte? (28.)

a

Je něco, co podle Vás Vašemu vztahu neprospívá? (27.)

Na tuto otázku jsme získali převážně odpovědi týkající se komunikace. Za překážku v manželství považujeme to, pokud se partner v komunikaci nesnaží dodržet pravidla rovnocennosti, nad druhým se povyšuje či ponižuje, komunikace není rovnoprávná, je nezralá. Nevýhodou je také to, pokud spolu partneři komunikují nedostatečně, či málo otevřeně. Je-li partner ve vztahu s něčím nespokojen, je důležité toto druhému sdělit a pokusit se najít vhodné řešení či kompromis. Je potřeba komunikovat i o méně příjemných tématech, která život přináší. Komunikace by měla probíhat v klidu a v bezpečném prostředí. Všechny zmíněné nedostatky v komunikaci působí zbytečné škody a trhliny vztahu. V manželství je důležitá schopnost partnerů být si dobrými a aktivními posluchači, v klidu projednat navržené možnosti a zvolit řešení, které bude vyhovovat všem zúčastněným stranám.

Další oblastí, kterou respondenti uvedli coby překážku vztahu, jsou závislosti. Respondentům vadí přístup jejich partnera ke zdraví škodlivým látkám, jako je alkohol či nikotin.

Dorotě, Filipovi, Františce, Jakubovi a Karlovi vadí na manželovi/manželce jeho/její jistá forma **nadřazeného chování, snahy získat moc nad druhým** - tvrdohlavost, neústupnost, povyšování se. „...*vadí mi jeho tvrdohlavost, panovačnost..., překonávám to tak, že si řeknu, že to není tak důležité a nebudu se hádat...*“ (Dorota), „...*když si postavíme oba hlavu a ani jeden nechce ustoupit. Proto je nejlepší právě ta tolerantnost. A vědět kdy můj názor je správný a kdy ne...*“ (Františka), „...*to její věčné povyšování se a rozkazování, je jako velitelka..., snažím se to nevnímat...*“ (Jakub), „...*vadí mi jeho nervozita, a nedokáže řešit nic v klidu. A hlavně si nenechá poradit, má svou hlavu...*“ (Julie), „...*ráda rozhoduje sama, tak jí občas připomínám, že jsme dva...*“ (Karel).

Na **nedostatek komunikace** či uzavřenost manžela si stěžuje Andrea, Bohumil, Drahoslav, Dorota a Karel. „...*vadí mi pohodlnost partnerky, neinformovanost v závažných věcech, nechává je určitou dobu pod pokličkou a pak to řekne..., po zjištění problému vše zhodnotím a vyčtu partnerce vše v klidu, pobavíme se o tom...*“

Na manželovi Beáty a Františky a na manželce Drahoslava je jim překážkou určitá forma **závislosti**. „...vadí mi jeho přístup k alkoholu. Ted' to už tak neřeším, vím, že to není tak hrozný...“ (Františka), „...vadí mi to jeho kouření, ale toleruji to...“ (Beáta), „...vadí mi její hráčství počítačových her...“ (Drahoslav).

Bohumilovi a Cecílii vadí, že manželka či manžel pořád na něco **nadávají, stěžují si**. „...žena mi pořád nadává kvůli cigaretám..., nechám ji vymluvit se...“ (Bohumil), „...pořád na všechno nadává..., odejdu nebo položím telefon“ (Cecílie).

Cecílie a Emil považují za překážku partnerovu **časovou zaneprázdněnost**. „...vadí mi manželčiny noční směny...“ (Emil).

Andree vadí **váhavost** manžela. „...velká váhavost, je schopný během hodiny 4x změnit názor, co bude dělat například odpoledne..., zvykla jsem si, již vím, že to tak bude. Spíš se tomu směji...“

Cyriilovi na své manželce neimponuje nastolování **komunikace na neshodná či nepříjemná témata**. „...ráda navozuje rozhovory na témata, ve kterých nemáme stejný názor a nikdy mít asi nebudeme a potom se hádáme..., jdu to rozdýchat...“ Cyriilovi vadí také nedostatek **sexu**.

Lucii vadí „...manželův **silný hlas**..., řeším to modlitbou“.

Jak tyto nedostatky překonáváte?

Pokud byla komunikace s partnerem neúspěšná, respondenti se shodli na tom, že nastane časový odstup, při kterém své myšlenky zrevidují a vyloží je partnerovi tehdy, až pocítují, že je pro ně správná chvíle a mohly by být partnerem přijaty. V tomto časovém odstupu se oba partneři mohou zklidnit, odreagovat, promyslet následující postup, věnovat se jiné činnosti. Následuje nová komunikační cesta, ve které doufají, že bude úspěšnější. Někdy se vyplatí rigidně nestát za svými nároky, názory. Pomoci může při překonávání partnerových nedostatků i humor, vtip či modlitba, víra. Důležitou součástí veškeré komunikace mezi partnery je již mnohokrát zmíněná tolerance, velkorysost, respekt druhého. Někdy se může podařit nepříjemné vlastnosti partnera nevnímat, nevšímat si jich a nesnažit se je vyřešit.

Nejčastější strategií při překonávání nějaké překážky na partnerovi našich respondentů jsou tyto:

Časový odstup, mlčení - Cyril, Cecílie, Bohumil, Eliška

Diskuze, pohovor, **komunikace**, konfrontace - Drahoslav, Karel, Karolína

Ustoupení - Dorota, Filip

Modlitba - Aleš, Lucie

Humor - Andrea, Emil

Tolerance Beáta

Nevnímám to - Jakub

Neřeším - Františka

7.4.1 Souhrn Suboblast Co nepomáhá manželství správně fungovat?

Člověk vstupující do manželství by neměl disponovat následujícími vlastnostmi či dispozicemi: závislost, žárlivost, fyzické násilí, nedůvěryhodnost, egoismus, promiskuita, nekomunikativnost, cholerický typ osobnosti.

Manželskému vztahu neprospívá, pokud při komunikaci partneri nedodrží pravidla rovnocennosti, komunikují nedostatečně či jeden z nich nadměrně rezonérsky. Překážkou je také závislost partnera nebo jeho časová zaneprázdněnost.

Nemile překvapena v manželství byla většina respondentů také partnerem, někdy svými dětmi. Někdo byl v manželství překvapen sám sebou.

7.5 Suboblast Co si myslíte o dnešní vysoké míře rozvodovosti?

Pomýšlel/a jste někdy na rozvod? Pokud ano, co Vás k tomu vedlo? (31.)

Sedm našich respondentů nikdy rozvod neplánovalo, ani na něj nepomyslelo.

Zbýlých deset tato myšlenka během společného soužití s partnerem napadla. Většinou u našich respondentů možnost rozvodu nebyla slovně vyjádřena. K rozvodu je nejčastěji vedl rozdíl ve společných názorech a postojích. Dalšími důvody, které vedly naše respondenty k myšlence na rozvod, byly příbuzenské spory, zklamání ze strany partnera a nevěra.

Bohumil, Eliška, Filip a Františka, Karel a Karolína, Lucie odpověděli jednoznačně **NE. Nikdy neuvažovali o rozvodu.**

Ostatní, což je většina, odpověděli na tuto otázku kladně. Aleše, Cecílii, Drahoslava, Dorotu, Emila, Jakuba a Julii k pomýšlení na rozvod vedla **rozdílnost názorů s partnerem**. „...možná v prvních letech, po nějaké hádce, ale záhy to přešlo...“ (Aleš), „...ano, jeho

soustavná nespokojenost...“ (Cecílie), „...ano, hypoteticky. K rozvodu by mě dovedl naprostý rozdíl zájmů, výchovných postojů, hluboké odcizení, nezájem partnera...“ (Drahoslav), „...ano, ale nikdy to nebylo tak vážné, nevyslovili jsme to. Někdy si řeknu, že bych byla raději sama, pomyslím si. Naštvaní mě k tomu vedlo, hádka...“ (Dorota), „...někdy ano, ale trvalo to tak půl dne a pak to vypršelo. Neshody. Z mraku se vyhoupane slunce...“ (Emil), „...ve vypjatých situacích ano, ale není to určité řešení, vše se dá vyřešit...“ (Jakub).

V případě Andrey a Cyrila se zrodila myšlenka na rozvod v návaznosti na **příbuzenské neshody**. „...nějaké krize byly, když byly dcery malé a já na mateřské, manžel věnoval hodně sil svým rodičům, byl dokonce jeden měsíc, kdy spal doma (tedy u nás) jen jednou. Ted' už to tak nevnímám. Pracuji, děti jsou starší...“ (Andrea), „...ano, některé ataky manželčinych příbuzných, hlavně tchýně, bývaly neúnosné...“ (Cyril).

U Julie bylo impulsem k možnému rozvodu **zklamání** ze strany manžela. „...ano, zklamání ze strany partnera. To, co udělal, aniž by mě o tom řekl a zkusil to se mnou nějak řešit. Ale asi bych se nerozvedla, mám svého manžela hodně ráda, to by v tom musela být jediné nevěra, tu bych mu nikdy neodpustila...“

Cecílie také uvažovala o rozvodu kvůli manželovým **nevěrám**.

Jak se Vám podařilo toto období překonat? (32.)

Na tuto otázku odpovídali pouze ti respondenti, kteří na předchozí otázku, „Pomýšleli jste někdy na rozvod?“, odpověděli kladně.

Tři respondenti krizové období vedoucí až k myšlence na rozvod vyřešili díky časové prodlevě, odstupu, kdy si mohli vše v klidu promyslet, utřídit myšlenky, následně znovu komunikovat se svým partnerem a dohodnout se s ním na vhodném řešení. Všimněme si podobných výroků dvou bratrů (Emil, Drahoslav). Jiní tři respondenti myšlenku na rozvod překonali díky láskyplnému přístupu svých příbuzných, jejich podpoře a rodinné soudržnosti. Jeden pár nelehkou situaci vyřešil tak, že si vzájemně vyměnili své role, úkoly a povinnosti. Jiní návrh na rozvod vyslovili, což vedlo k následnému usmíření a zklidnění situace.

Drahoslav a Dorota, a také Emil, (což je bratr Drahoslava) vypjaté období vztahu překonali mimo jiné **díky časovému odstupu**. „...po dlouhé noci vždy přijde ráno, postupem let člověk nabírá zkušenosti a sčítá plusy a minusy...“ (Drahoslav), „...přešlo to časem...“ (Dorota), „...trvalo to tak půl dne a pak to vypršelo. Z mraku se vyhoupne slunce...“ (Emil).

Emil, Jakub a Julie krizové období překonali **díky vzájemné lásce nebo lásce rodiny**. „...náklonností k sobě, dlouho nevydržíme být rozhádaní, vzájemnou láskou...“ (Emil), „...láskou k dětem...“ (Jakub), „...pomocí rodičů, dětí a posléze i manžela...“ (Julie).

Andrea situaci, kdy manžel věnoval většinu času svým rodičům a to ji natolik tížilo, že by to mohlo vést k rozvodu, vyřešila tak, že **si s manželem vyměnili úkoly, role**. „...vyměnili jsme si úkoly, já nastoupila do práce a on zůstal s dětmi. K rodičům i s dětmi jezdil pořád, ale já už to nevnímala, protože jsem měla i pracovní starosti...“

Cecílie neustálou nespokojenost a nevěru manžela řešila **návrhem, že vztah ukončí**. Nikdy se tak však nestalo a nejen díky vzájemné **komunikaci** krizi překonali.

Cyril, manžel Cecílie, viděl hlavní krizi jejich vztahu v tom, když do manželství zasahovali manželčini rodiče. Manželství však zachránilo to, že **se manželka postavila na stranu manžela**.

Co si myslíte o lidech, kteří se rozvedou? (33.)

Dle našich respondentů, lidé, kteří se uchýlí ke krajnímu řešení svých neshod, k rozvodu, zřejmě společně nedovedou najít východisko ze své krize, nemohou překonat nebo vyřešit vážný spor. Vyskytne se mezi oběma z nich kritický aspekt, který je nepřekonatelný. Může se jednat o překážku osobnostní (psychickou), rodinnou, týkající se širšího společenství, zdravotní apod.

Dle jiných si lidé, kteří přistoupí na rozvod, zřejmě nevybrali správného partnera pro život a usoudili, že s ním již nadále nechtějí sdílet další cestu.

Jedna respondentka s rozvody nesouhlasí. Manželství považuje za požehnaný vztah, řídí se heslem „Co Bůh spojil, člověk nerozlučuj“, a tvrdí, že každé manželství a jeho útrapy se dají překonat.

Beáta, Drahoslav, Filip, Jakub, Karel a Karolína odpověděli, že **k rozvodu měli partneři vážný důvod**. „...měli důvod, stává se to, nesedli si může to být vina partnerů, rodiny, okolí, zdravotní stav – nemůže mít děti, psychika...“ (Drahoslav), „...musí mít vážné důvody, takže je neodsuzuji...“ (Jakub), „...asi něco nedokázali překonat, nenašli jiné východisko...“ (Karel), „...záleží na důvodu, někdy jsou vážné, někdy nesmyslné...“ (Karolína).

Andrea, Cyril, Drahoslav, Emil, Eliška, Františka se shodují, že **si nevybrali toho pravého partnera**, proto se rozvedli. „...ne vždy si partneři rozumí celý život, také když dospějí a odejdou děti, se kvalita vztahu mění...“, „...je jich čím dál více, neznám jejich problém. Když nemohou být spolu, tak ať jdou raději od sebe, aby to nevyústilo v něco horšího...“ (Emil), „...je to jejich věc, někdy to stejně nepomůže, někdy se dají dohromady. Někdo musí jít vyloženě od sebe, nesednou si...“ (Eliška), „...nic, když jim to neklape, tak to nemá cenu...“ (Františka), „...je to jen jejich věc, a pokud jim to spolu nevyhovovalo, tak je dobře, že se to udělali. Život se má žít s někým, koho mám ráda a ne s ním být jen proto, že by například trpěly děti, kdybychom spolu nebyli...“ (Julie).

Lucie dodává: „...dle mého názoru, každé manželství by se dalo rozvést, a každé se dá udržet...“

Rozvádějí se, podle Vás, někteří lidé zbytečně? Znáte příklad, máte zkušenost? (34.)

Dle většiny našich respondentů se některé páry rozvádějí zbytečně. Naši zkušení manželští partneři zastávají názor, že spousta rozporů, které během manželství vzniknou, se dá vyřešit a překonat. Zde se nabízí spekulace: Nejsou naši respondenti z těch šťastnějších, kteří našli toho pravého partnera a s takovýmto člověkem se snáze překonává krize a problém než s někým, se kterým si člověk příliš nevyhovuje, ovšem zjistili to až časem, až se poznali ve svých pravých projevech....?

Ovšem může se stát, jak uvádějí někteří respondenti, že někdy za rozvod ani sami manželé nemohou. K radikálnímu řešení mohou přispět jejich příbuzní.

Dle dvou respondentů nikdy nedochází k tak závažné situaci, jako je rozvod, zbytečně. Pokud pár přistoupil k takovémuto řešení, měl vážný důvod, který byl jinak neřešitelný.

Aleš, Andrea, Bohumil, Beáta, Drahoslav, Emil, Jakub, Julie, Karolína a Lucie se shodují, že **některé páry se rozvádějí zbytečně**. „...vím o několika rodinách, kde za rozvod mohli jejich rodiče...“ (Andrea), „...ano, myslím, že se to dá vždy řešit kompromisy, je nutno komunikovat...“ (Drahoslav), „...zkušenosti nemám, ale někdy se to dá řešit třeba i jinak než hned rozvodem...“ (Julie).

Eliška a Filip tvrdí, že **vždy má rozvádějící se pár závažný důvod k rozvodu**. Rozvod zbytečně neprobíhá. „...zbytečně ne, vždy je nějaký důvod...“ (Eliška), „...asi ne, vždy o něco jde, co se nedá překonat...“ (Filip).

Cyril a Cecílie dodávají: „...nikdo nezná pravé důvody, proč se ti dva zrovna rozvedli, záleží na úhlu pohledu...“ (Cyril), „...z jejich pohledu, okamžitého stavu, asi ne, z mého pohledu to nemůžu posuzovat, nevidím do vztahu...“ (Cecílie)

Myslíte si, že rozvod rodičů ovlivňuje vztahy, resp. rozvodovost dětí? Jak? Máte zkušenost?
(35.)

Většina respondentů tvrdí, že pokud se rodiče rozvedou, jejich děti mají četnější sklony k rozvodu. Rodiče takto působí pro své děti jako negativní vzor. Pro děti rozvedených rodičů vlastní rozvod v dospělosti není nic nemyslitelného. Naopak, rozvést se a hledat si dalšího partnera, pokud ten první není vyhovující po všech stránkách, nevidí jako velký problém. Nemožné pro ně také nemusí být žít po rozvodu bez partnera a k tomu samostatně, bez jeho pomoci, vychovávat děti. Vědí, že rodiče to zvládli, tak pro ně je to také možnost.

Menšina respondentů tvrdí, že děti rozvedených rodičů jsou přirozeně rozvodem poznamenáni, ovšem v pozitivním slova smyslu. Takoví se mohou rozvodu naopak striktně vyhýbat, pečlivěji a uvážlivěji vybírat partnera, efektivněji řešit rozpory a neshody apod.

Dle dalších tří respondentů negativní vzor rodičů a jejich rozvod potomky ovlivnit vůbec nemusí.

Většina odpověděla kladně. Rozvod rodičů rozvodovost dětí může, dle respondentů, ovlivňovat, a to v negativním smyslu. Tudíž **děti rozvedených rodičů se mohou častěji rozvádět**. „určitě ovlivňuje, snad někdy i k lepšímu...“ (Aleš), „...ano, myslím si, že to pak

postihuje i děti. Jdou ve šlépějích svých rodičů, vědí, že se můžou rozvést a život půjde dál. Je to dost častý jev...“ (Andrea), „...ano, negativní vzor. Rodičům to nevyšlo, tak nám to taky nemusí, ale může...“ (Bohumil), „...nevím, ale možná nějaké procento tam je, možná ano. Dítě vidí, že funguje rodina i bez otce nebo matky...“ (Dorota), „...vliv to má, půl na půl. Každý vztah je jiný, můj, mých rodičů...“ (Emil), „...zkušenost nemám, ale myslím si, že určitě nějakým způsobem ten dopad na ty děti to má. Rodiče si je navzájem kupují drahými věcmi atd...“ (Julie), „...myslím, že může. Rodiče jsou pro děti vzorem...“ (Karel), „...ano, děti z rozvedených rodin mohou inklinovat k rozvodu, asi záleží na tom, v jakém věku dítěte se rodiče rozvedou, jak moc to dítě poznamená...“ (Karolína).

Filip, Františka a Jakub odpověděli shodně negativně. Podle nich **rozvod rodičů potomky, resp. rozvodovost potomků, neovlivňuje**. „...neovlivňuje, moji rodiče se rozvedli...“ (Filip), „...nemám zkušenost, ale myslím, že to vztahy neovlivňuje...“ (Františka), „...ne, každý si svůj život řídí sám...“ (Jakub).

Někteří respondenti naopak odpověděli, že **rozvod rodičů může děti ovlivnit pozitivně**. „...ano, ale není to stoprocentně vždy negativní vliv...“ (Drahoslav), „...ano, hodně. Někdy ale k lepšímu. Záleží, jaký byl důvod, někdy se dítě může právě vyvarovat, snaží se být jiné, nedělat stejné chyby, nevybírat si podobného partnera...“ (Eliška).

Čím to je, že se lidé dnes oproti dřívějším dobám tak často rozvádějí? (36.)

V minulých stoletích byl rozvod manželství nemyslitelný z toho důvodu, že sňatky byly uzavírány převážně pod patronací církve. Takový rozvod byl mnohem hůře proveditelný, ne-li nemožný. Dnešní církevní sňatky již rozlučitelné jsou. Manželství musí být prohlášeno za neplatné již od svého počátku. Legislativní sňatky jsou rozveditelné, pokud splňují kritéria zákona o rodině, bez obtíží.

Dnešní vysoká míra rozvodovosti může být způsobena změnami legislativních úprav, které jsou oproti dřívějším dobám k rozvodu méně kritické. Pár, který uzavřel manželství, může být rozveden z rozmanitých důvodů.

Také naše demokratická společnost na rozvod nepohlíží tak striktně, jako tomu bylo dříve. Je benevolentnější, otevřenější vůči názorům, postojům a rozhodnutím ostatních. Ženy se více emancipují, staly se rovnoprávnými vůči mužům, mohou rozhodovat o spoustě věcí. Snáze se postarají o rodinu i bez partnera, jsou finančně nezávislé.

Dle některých respondentů se během posledních desetiletí změnilo chování lidí. Lidé se chovají v zájmu režimu, který si zvolili. Demokracie přináší vyšší míru svobody, volnosti, otevřenosti. Dnešní lidé mají otevřenější přístup k čemukoliv, ať v pozitivním či negativním slova smyslu. Hranice jsou otevřenější nejen mezi státy, ale i mezi lidmi navzájem. A to je dle některých respondentů vysvětlením čtenější rozvodovosti.

Roli může hrát i to, že uvolněnější morálka společnosti, volnější a rozmanitější životní styl, dovoluje člověku chovat se méně sebekriticky. Objevuje se více nevěry, existuje snadnější přístup k drogám, hazardním hrám.

Někteří lidé jsou méně pokorní, nehledají smysl svého žití, netíhnou k víře tolik jako dříve, nedovedou druhým odpouštět, ve vztahu se nesnaží pracovat na jeho dílčích aspektech.

Společnost je zaměřena na výkon, výdělečnou činnost, na materiální stránku života. Lidé se méně soustředí na hodnoty duchovní a duševní.

Údajně se v osobnosti dnešních lidí častěji objevují prvky egoismu, což také přispívá k tomu, že rozvodů je více než v dobách minulých. Lidé méně často myslí na druhé.

Hodnota rodiny není pro některé tolik atraktivní. Nevidí ve společném soužití výhody jako v životním stylu, který nese prvky samostatnosti, samostatného užívání si života, ve kterém nejsou k nikomu a ničemu vázáni, svazováni.

Většina respondentů odpověď hledá v **dnešní době, politickém režimu, legislativě, uvolněné morálce společnosti.** „...umožňuje to velice volná doba, rozvod není žádný problém. Pokud ti dva se nesnesou, jak spolu mají žít?...“ (Aleš), „...větší svoboda, dříve to nebylo tak lehké, církevní sňatky to neumožňovaly...“ (Cecilie), „...společností, zákonem, není to v lidech, zákon jim umožňuje vztah bez manželství, je to o společnosti, dříve nemohla mít holka dítě bez manžela...“ (Drahošlav), „...bylo to dáno režimem, měli to zaneseno v kádrovém posudku....“ (Dorota), „...dnes jsou více informováni médii... vliv má doba, na začátku století to neexistovalo, pro pověst rodiny to byla hrůza, dnes to není nic neobvyklého pro člověka...“ (Emil).

Někteří vyšší rozvodovost přisuzují uspěchanému a uvolněnému **životnímu stylu, změně hodnot.** „...je hodně rozšířená nevěra, uvolněné mravy...“ (Bohumil), „...přílišná volnost...“ (Beáta), „...dnes jsou důležité peníze, je zrychlený styl života, rychlé zbohatnutí,

přijde nová žena...“ (Dorota), „...má na to vliv i okolí, větší přístup k alkoholu, automatům...“ (Emil), „...je to životním stylem, peníze, alkohol, dříve drželi více při sobě, byli tolerantnější...“ (Eliška), „...spěchem a nedostatkem času...“ (Filip), „...věčná honba za penězi, náročná doba...“ (Jakub), „...možná nevěra, peníze, asi dnešní doba, kdy bych řekla, že pro spoustu lidí mají peníze větší cenu než láska...“

Dle Cyrila a Cecílie hraje roli ve zvýšené rozvodovosti také **emancipace žen** „...nevím, jestli se rozvádějí více či méně, ženy nejsou tak materiálně závislé na mužích a mají větší možnosti prosadit se i bez manžela...“ (Cyril), „...ženy se dnes po rozvodu dokáží postavit na vlastní nohy, jsou nezávislé, vzdělané...“ (Cecílie).

Andrea klade důraz na **nedostatek víry a pokory**. „...není víra, trpělivost. Lidé si chtějí život užít. Jsou bezbožní a nemají z ničeho strach. Nejsou pokorní, ale pyšní...“

Dle Františky si lidé dnes **nedovedou tolik odpouštět**.

Lucie zastává názor, že lidé dnes **nechtějí ustoupit ze svých nároků**.

Karel míní: „...myslí si, že všechny problémy od sebe rychle odstříhnou a budou mít pokoj...“ a jeho žena Karolína dodává, že „...**předčasně uzavírají vztahy**, berou se, aniž by se lépe poznali, a když se jejich vztah dostane do krize, **nejsou ochotni na vztahu pracovat a krize řešit**. Jediné řešení pak vidí v rozvodu...“

7.5.1 Souhrn Suboblast Co si myslíte o dnešní vysoké míře rozvodovosti?

Deset našich respondentů během manželství na rozvod pomyslelo, většinou toto však nevyjádřili nahlas. Vedl je k tomu z velké části nesoulad názorů a postojů s partnerem. Z menší části byly důvodem příbuzenské spory, nevěra, zklamání. Sedm respondentů, zejména věřících, na rozvod nikdy nepomyslelo.

Krizové období se podařilo respondentům překonat pomocí časového odstupu, vzájemné lásky nebo lásky v rodině, dočasné výměně rolí, návrhem, že manželství ukončí nebo zastáním se manžela v rámci rodiny. Nejdůležitější je v rámci všech postupů komunikace.

Naši respondenti (kromě jednoho) nemají zkušenost s rozvodem. Ti lidé, kteří se rozvedou, mají vážný důvod, který nelze překonat, nebo si nevybrali vhodného partnera, se kterým by tento důvod překonat šel.

Dle většiny respondentů se někteří lidé rozvádějí zbytečně. Spoustu sporů jde překonat a vyřešit, a nemusí být na místě rozvod. Dva respondenti tvrdí, že vždy má pár natolik závažný důvod, že se musí rozvést.

Děti rozvedených rodičů se rozvádějí častěji, toto tvrdí většina našich respondentů. Někoho může rozvod rodičů ovlivnit v tom, že se naopak rozvodu snaží vyhnout, a to pečlivým výběrem partnera a snahou v manželství. Dle tří respondentů rozvod rodičů neovlivňuje vůbec.

Dnešní zvýšená míra rozvodovosti je způsobena snížením vlivu církve, legislativními změnami, kdy rozvod je snadněji proveditelný, otevřenějším postojem společnosti vůči rozvodu, společnosti zaměřenou na výkon, životním stylem dnešního člověka, uvolněnější morálkou společnosti, snadnější přístup k drogám, hazardním hrám atd. V lidech je méně pokory, víry, odpuštění, málo se lidé soustředí na hodnoty duchovní, duševní, více na materiální. Častěji se objevují prvky egoismu a hodnota rodiny není pro některé atraktivní.

8. Diskuze

V první suboblasti výzkumu jsme získali informace týkající se výběru partnera respondentů.

Většina respondentů se seznámila se svým životním partnerem na společenské akci, jeden pár se seznámil v zaměstnání a jeden pár se znal od dětství.

Většinu respondentů v prvních chvílích seznámení zaujal fakt, že protějšek je veselý a zábavný, dovede být dobrým komunikativním společníkem. To mimo jiné souvisí s faktem, že většina respondentů se seznámila na společenské akci. Tento výsledek koresponduje s výzkumy Busse a Barnse (1986) uvedenými v kapitole Očekávání od vztahu (zde s. 35). U poloviny respondentů byla důležitou komponentou při celkovém hodnocení potencionálního životního partnera jeho fyzická přitažlivost, což koresponduje s teoriemi Mursteina uvedenými v kapitole Výběr partnera podle teorie D. Musteina (zde s. 23), ale rozchází se s výzkumy Stroebeho a kol. (1971, in Atkinson, 2003, s. 623) (zde s. 39), které tvrdí, že fyzická přitažlivost je důležitá zejména pro vztahy krátkodobějšího charakteru. Dále je při výběru partnera důležitá jeho upřímnost, intelekt, vzájemná přitažlivost a originalita, což koresponduje s výzkumy teoretické části práce, např. Buss a Barnes (1986) (zde s. 35).

Zmíněná kritéria pro volbu partnera se během života nemění nebo se vůči nim stávají lidé méně kritickými. Mění se však kritérium pro fyzickou přitažlivost, které časem ubývá na důležitosti. Rozumíme tomu tak, že fyzická přitažlivost je důležitější zejména pro mladé lidi.

Při prvotním setkání hrály nejdůležitější roli emoce. Rozumové hodnocení přicházelo časem. Dle teorií Plzáka (1973, 1975) (zde s. 27-28), nejčastějším způsobem vzniku partnerství je způsob tzv. tradiční, obsahující vyváženě jak složku emocionální, tak složku racionální. Avšak mezi prvotním setkáním a vznikem partnerství uběhne určitá doba, během které k racionálnímu hodnocení dochází. Prvotní setkání tedy může být hodnoceno zejména po stránce emotivní.

Otázka vlivu rodičovského modelu koresponduje s výzkumy Šíповé (1977, in Kratochvíl, 2005, s. 16-17) uvedenými v kapitole Primární rodina - rodičovský model (zde s. 29-30). Respondenti převzali od svých rodičů stejného pohlaví některé modely chování příslušné dané roli a obraz rodiče opačného pohlaví ovlivnil výběr partnera některých respondentů. Jedná se ve většině případů o funkční převzetí akceptovaných aspektů genderových rolí svých rodičů, zažitých (našimi respondenty) v dětství i během pozdějšího života.

Dle třetiny respondentů si mladí lidé dnes vybírají partnera podle jiných kritérií, než v dřívějších dobách. Dle druhé třetiny si vybírají podle stejných kritérií a podle poslední třetiny si vybírají v něčem stejně a v něčem jinak. Dle našeho názoru, tyto odpovědi korespondují s osobnostním nastavením vůči mládeži každého z respondentů a nevyplývají z nich odpovědi použitelné ke generalizaci či srovnávání s výzkumy jiných.

Rozvedený člověk si nachází podobný typ partnera nebo typ s kontrastními vlastnostmi vůči partnerovi minulému. Zejména první zjištění pro nás bylo překvapením, shodli se na něm skoro všichni respondenti. Může korespondovat s názory, že typ partnera má každý člověk přednastavený. Na tomto místě pro nás vyvstává možnost dalšího výzkumu.

Ve druhé suboblasti výzkumu jsme získali názory respondentů na instituci manželství.

Manželství je trvalým partnerským vztahem, vyznačujícím se plozením a výchovou potomků, to vše ve společné domácnosti a za přiměřeného materiálního zabezpečení. Toto částečně koresponduje se zněním v Zákoně o rodině. Respondenti dále zdůrazňují jako součást manželství láskyplný vztah a další dílčí aspekty.

Manželství je většinou manželských dvojic pozitivně hodnoceno a považováno za přirozenou součást života člověka. Velmi se nám líbí postoje vůči manželství věřících respondentů, které by bylo vhodné blíže prozkoumat. Vzhledem k vysoké míře rozvodovosti by preventivní osvěta pramenící z postojů k manželství věřících spoluobčanů a církve mohla napomoci k jejímu snížení.

Láska, nedílná součást manželství, se v průběhu vztahu rozvíjí. Mění se ze zamilovanosti v širokospektrálnější citový vztah (partnerskou lásku). Prohlubuje se, zahrnuje do sebe komponenty jako je důvěra a zodpovědnost. Pokud by se láska vytratila, vztah by stěží mohl fungovat. Tato zjištění korespondují s teoriemi a výzkumy uvedenými v kapitole Láska (zde s. 54-57). Také potvrdil naši osobní hypotézu o její vnitrovztahové nezbytnosti. Proto jsme jí věnovali celou zvláštní kapitolu vedle dalších pěti komponent vztahu, na které je třeba se zaměřit (komunikace, volný čas, děti, sex, domácnost).

V rámci toho, za co manželství respondenti považují, se jim představy o manželství splnily. I když někteří měli v mládí představy nereálné nebo neměli žádné, během života se toto upravilo. Došlo ke smíření, přiblížení vzájemných představ a možností představy uskutečnit. To většinu respondentů dovedlo k tomu, že se jim představy o manželství splnily.

Většina manželských párů pociťuje rozdíly mezi sezdaným a nesezdaným partnerstvím. Zkušené manželé z výzkumu většinou zastávají jako jedinou pro sebe

přijatelnou formu partnerství instituci manželství. Je to pro ně forma vztah naplňující, vztah završující a bezpečnější.

Třetina respondentů by na nesezdané soužití nepřistoupila nikdy, třetina by přistoupila až tehdy, nefigurovaly-li by ve vztahu nezletilé děti. Třetina sice s nesezdaným soužitím u ostatních souhlasí, ale sami by tuto formu nevolili nebo by ji volili jen dočasně. Rozumíme tomu tak, že u dnešních mladých dospělých nesezdané soužití někteří respondenti respektují, avšak u sebe vy většina váhala, resp. na něj vůbec nepřistoupila.

S tímto zjištěním koresponduje fakt, že respondenti považují nesezdané soužití za moderní formu vztahu. Manželství nepovažují ani za moderní, ani za zastaralé. Je tradicí společnosti.

Předmanželské kurzy by mohly být pro mladé lidi dle poloviny respondentů přínosem, dle druhé poloviny jsou zbytečností. Téma předmanželských kurzu považujeme za málo prozkoumané, naskytuje se zde možnost podrobnějšího probádání.

Ve třetí suboblasti výzkumu jsme zjišťovali zkušenosti manželů, které podle nich vedou ke spokojenému manželství.

Člověk vstupující do manželství by měl být spolehlivý, tolerantní, měl by mít smysl pro rodinu, měl by být láskyplný vůči ostatním členům rodiny, obětavý, velkorysý, osobnostně zralý, věrný, schopen zajistit rodinu. Pojmy jako např. tendence k osobnímu růstu nebo pozitivní přístup k životu se u respondentů neobjevily, i když by dle teorie Mlčáka tímto partner disponovat měl (zde s. 47).

Pro dlouholeté funkční manželství, kromě již zmíněných osobnostních rysů partnerů a jejich schopností, je jednou z nejdůležitějších komponent otevřená a účelná komunikace. Efektivní a pozitivní komunikace napomáhá odstranit značnou část sporů a krizí v manželství vzniklých, a může tak snížit riziko rozvodu. Kromě účelné komunikace je na místě plnění vlastních povinností, obohacování vztahu individuálními nápady, plánování společných cílů, pocit sounáležitosti, a v neposlední řadě duševní hygiena všech členů rodiny. Poslední komponenta se nám velmi líbí a klademe na ni pro budoucí možné výzkumy zvýšený důraz.

Pokud v manželství vznikne krizová situace, je na místě co nejefektivnější komunikace. Z názorů respondentů vyplynulo, že používají několik strategií. Jedná se o pracovní nazvané strategie „máš pravdu“, „ústup od vlastních pravd“ a „já mám pravdu“. Četně užívanou taktikou je mlčení a po promyšlení nová komunikace. Jindy pomáhá humor, modlitba či hmotné statky.

V manželství respondenti vyžadují shodu v životním stylu, názorech, postojích na jednotlivé komponenty vztahu. Přibližně by se měli shodovat ve věku a intelektu. Rozdílnost tolerují v zájmech a trávení volného času.

Mladí lidé si častěji než ti zralejší představují, že budou se svým partnerem trávit většinu času, že je potřeba, aby byl partner fyzicky přitažlivý nebo že si svého partnera přebudují v takového, jaký by jim více vyhovoval. Dle našeho názoru, pokud se člověk v manželství od těchto nereálných představ oprostí, snáze se mu podaří manželství naplnit.

Ve čtvrté suboblasti výzkumu jsme se věnovali otázce aspektů vedoucích k nefunkčnímu manželství.

Člověk, který má zájem vstoupit do svazku manželského, by neměl být osobou závislou na droze, neměl by vykazovat sklony k projevům fyzického násilí či explozivním projevům zuřivosti. Neměl by být chorobně žárlivý či chorobně zaměřený na vlastní osobu. Neměl by být ve svazku promiskuitní či uzavřený a nekomunikativní. Všechny charakteristiky korespondují s nežádoucími charakteristikami člověka pro manželství, kterými se zabývá Plzák, Šmolka, Kratochvíl (zde s. 58-62).

Nemilá překvapení či překážky v manželství vyplývají z kontrastu aspektů či osobnostních charakteristik pro manželství žádoucích, zjištěných během našeho výzkumu. Jedná se o projevy osobnostní nezralosti, nedostatečné otevřenosti a důvěry mezi partnery, nedostatečné a neefektivní komunikace.

V páté suboblasti výzkumu jsme zkoumali, proč se lidé dnes tak často rozvádějí.

Naši respondenti rozvedeni (kromě jednoho) nejsou, tudíž osobně nepotvrzují fakt, že by rozvodovost vysoká byla. Avšak výběr takového vzorku byl záměrný. Ve svých názorech však vysokou míru rozvodovosti respondenti potvrzují.

Téměř polovina (převážně věřících) respondentů na rozvod nikdy nepomyslelo. Ostatní respondenti (většina) o rozvodu během manželství uvažovalo. Vedl je k tomu názorový a postojový nesoulad s partnerem, což koresponduje s průzkumy Českého statistického úřadu. V rámci rozvodovosti je rozdílnost názorů a postojů nejčastěji uváděný důvod rozvodu (cca 50% všech případů). Pokud se člověk rozhodne pro rozvod, zřejmě ve vztahu nastala skutečnost, kterou nešlo společnými silami překonat, nebo si partneři nebyli vhodně zvoleni.

Dle většiny našich respondentů se některé páry rozvádějí zbytečně. Naši zkušení manželští partneři zastávají názor, že spousta rozporů, které během manželství vzniknou, se dá vyřešit a překonat.

Krizové období vedoucí k možnému rozvodu manželé překonali díky časovému odstupu, vzájemnou láskou či láskou rodiny, výměnou rolí a povinností, návrhem na ukončení vztahu, a se všemi propojenou účinnou komunikací.

Rozvodovost rodičů vede k četnější rozvodovosti jejich potomků, tvrdí respondenti. Zde se potvrzují výsledky výzkumů Hoffmanna a Nowotneho (1988, in Vágnerová, 2000) (zde s. 18). Zajímavostí pro nás je tvrzení některých respondentů, že rozvodem rodičů mohou být děti ovlivněny i v pozitivním smyslu. Tito potomci se mohou rozvodu naopak striktně vyhýbat, pečlivěji a uvážlivěji vybírat partnera, snažit se efektivněji řešit rozpory a neshody apod.

Dnešní zvýšená míra rozvodovosti je, dle respondentů, způsobena snížením vlivu církve a legislativními změnami, kdy rozvod je snadněji proveditelný. Dále je způsobena otevřenějším postojem společnosti vůči rozvodu, společností zaměřenou na výkon, životním stylem dnešního člověka, uvolněnější morálkou společnosti. V lidech je méně pokory, víry, odpuštění. Málo se lidé soustředí na hodnoty duchovní a duševní, více na materiální. Častěji se objevují prvky egoismu a hodnota rodiny není pro některé atraktivní.

Díky výzkumu jsme byli obeznámeni s tím, jak si 17 dlouhodobých manželských partnerů v manželství vede a co pro to, aby se jim vedlo uspokojivě, dělají. Jiným lidem, kteří si práci přečtou, může být tato v některých aspektech nápadem pro lepší vztah, který nemusí být pouze manželský, případně může vést k zamyšlení, proč se nerozvádět.

Všechny otázky byly vytvořeny originálně pro daný výzkum, některé nejsou srovnatelné s jinými výzkumy.

Vzhledem k širokému spektru zkoumané problematiky se nám nabízí mnoho odpovědí, a zároveň mnoho podnětů k dalšímu zkoumání.

Z výzkumu vplynuly výsledky, kterým bychom se mohli věnovat ve výzkumech následujících. Jedná se např. o:

- projekt předmanželských kurzů a jeho následný longitudinální průzkum spokojenosti, efektivity apod.;
- partnerská „přednastavenost“, stále se opakující typy partnerů u jednoho člověka;
- srovnání vnímání manželství lidí věřících a nevěřících;

- duševní hygiena jednotlivých členů rodiny.

Na výzkum mohly mít vliv některé proměnné.

Respondenti setrvávají v manželství v rozmezí od 10 do 37 let, což může ovlivňovat názory na některé dílčí aspekty vnímání manželství. Doba trvání manželství, resp. věk respondentů může ovlivňovat vybavování si dávných podrobností, týkajících se např. výběru partnera apod.

Další proměnnou, která mohla výzkum ovlivnit, je možná obava respondentů (i přes jejich ujistění) ze zneužití osobních informací.

Osobnost výzkumnice též mohla ovlivnit výsledky získané ve výzkumu. Konkrétně její věk, styl komunikace, osobnostní charakteristika. Ovlivněno mohlo být čekávání výsledků výzkumu stejně tak jako jejich následná interpretace.

9. Závěry výzkumu

Hlavním cílem výzkumu bylo získat celistvý pohled na možnosti vytvoření a udržení fungujícího manželského vztahu, s důrazem na to, jak si dobře vybrat partnera a nerozvést se.

V první suboblasti výzkumu - Co je důležité při výběru životního partnera? - jsme zjistili že:

- Většina se se svým životním partnerem seznámí na společenské akci.
- V okamžiku prvního seznámení partner zaujme svým vtipem, komunikativností, fyzickou přitažlivostí a přiměřenou inteligencí. „Chemie“ je také v danou dobu důležitá.
- Člověk kritéria pro výběr partnera během života většinou nemění.
- Výběr partnera je většinou ovlivněn emocemi, racionální hodnocení přichází s bližším poznáváním.
- Rodičovský model ovlivňuje výběr partnera u svého potomka.
- Člověk, který se v životě rozvede, si najde buď podobný typ partnera, se kterým se rozvedl, nebo se snaží najít partnera s kontrastními vlastnostmi oproti tomu, se kterým se rozvedl.
- Mladý člověk více než starší klade důraz na fyzickou přitažlivost partnera, představuje si, že s partnerem bude trávit většinu času, a že si svého partnera přetvoří k obrazu svému.

V druhé suboblasti výzkumu - Jaký má dnešní člověk žijící alespoň 10 let v manželství názor na tuto instituci? - jsme zjistili že:

- Manželství znamená založení rodiny. Rodina je tvořena partnerem a společnými dětmi ve společné domácnosti. Manželství je považováno za přirozenou součást života, je naplněním touhy dvou lidí sdílet společný život. Manželství je tradice společnosti.
- Manželství by se mělo vyznačovat láskou, tolerancí, podporou, zodpovědností za sebe i za druhé, pocitem bezpečí, jistotou, vzájemnou úctou, sounáležitostí, důvěrou a vírou.
- Tato představa o manželství se většině lidí vyplní.
- Manželství není známkou ani moderního ani zastaralého životního stylu.
- Známkou moderního životního stylu je nesezdané soužití.

· Je rozdíl mezi sezdáním a nesezdáním partnerským vztahem. Nesezdaný vztah není naplněním partnerství. Sezdaný vztah se vyznačuje vyšší mírou zodpovědnosti, soudržnosti, povinnosti, jistoty.

· Třetina respondentů by na nesezdané soužití nepřistoupila, ani s touto možností nesouhlasí u jiných lidí. Třetina by na nesezdané soužití přistoupila, pokud by ve vztahu už nefigurovaly děti. Dle poslední třetiny je jedno, jsou-li partneři oddáni či ne.

· Od svých rodičů do manželského vztahu člověk přebírá část ze vzájemného chování rodičů mezi sebou, schopnost překonávat překážky v manželství, způsoby péče o dítě, o partnera, o rodinné finance.

· Láska se během manželství rozvíjí v hlubší a širokospektrálnější citový vztah.

· Existence předmanželských kurzů je, dle poloviny respondentů, pro dnešní mladé lidi přínosem. Dle druhé poloviny jsou předmanželské kurzy zbytečnosti.

Ve třetí suboblasti výzkumu - Co pomáhá manželství správně fungovat? - jsme zjistili že:

· Člověk vstupující do manželství by měl disponovat těmito vlastnostmi a schopnostmi: spolehlivý, upřímný, důvěryhodný, láskyplný, velkorysý, obětavý, věrný, odpouštění schopný, zralý, schopný zabezpečit rodinu a mít dobré zaměstnání.

· Pro správně fungující manželství jsou obecně důležité tyto aspekty: láska, přítomnost partnera, tolerance, účelná komunikace, společné plány do budoucna, podpora, důvěra, pocit sounáležitosti a pochopení, zájem obou partnerů na udržení vztahu, umění odpustit, děti, přátelé, čas, který má každý sám pro sebe, duševní hygiena.

· Mezi manželi by měla fungovat shoda v životním stylu, postojích, názorech. Přibližná shoda by měla existovat u věku a míry inteligence. Odlišnost může být v zájmech.

· Mile překvapena v manželství byla většina respondentů svým partnerem a faktem, že vztah tak dlouho vydržel. Někoho mile překvapily děti.

· Konkrétní zkušenosti napomáhající funkčnímu vztahu respondentů jsou tyto: plnění vlastních povinností či ulehčování v povinnostech partnerovi, tolerance, snaha účelně komunikovat a nehádat se, dělat ostatní v rodině šťastné, občas partnera překvapit, přizpůsobovat se, dbát na duševní hygienu.

· Krizová situace v manželství se vyznačuje komunikačním nesouladem. Ten je možno řešit třemi různými strategiemi, které napomáhají funkčnímu manželství. 1. „ústup od svých pravd“, 2. „máš pravdu“ a 3. „já mám pravdu“. Také je možno komunikační nesoulad řešit vtipem, odreagováním, předcházením takových situací pomocí např. společných výletů, zážitků, zpříjemňováním vztahu.

Ve čtvrté suboblasti výzkumu - Co nepomáhá manželství správně fungovat? - jsme zjistili že:

- Člověk vstupující do manželství by neměl disponovat následujícími vlastnostmi či dispozicemi: závislost, fyzické násilí, nedůvěryhodnost, nadměrná žárlivost, egoismus, promiskuita, nekomunikativnost, cholerický typ osobnosti.
- Manželskému vztahu neprospívá, pokud při komunikaci partneři nedodržují pravidla rovnocennosti či komunikují nedostatečně.
- Neúspěšnou komunikaci je možno překonat časovým odstupem a následnou další komunikací, ústupem, tolerancí, humorem nebo přehlížením.
- Nemile překvapena v manželství byla většina respondentů partnerem, někdy svými dětmi. Někdo byl v manželství nemile překvapen sám sebou.

V páté suboblasti výzkumu - Čím to je, že se lidé dnes tak často rozvádějí? - jsme zjistili že:

- Respondenti (kromě jednoho) nemají osobní zkušenost s rozvodem.
- Ti lidé, kteří se rozvedou, měli vážný důvod, který nešel překonat, nebo si nevybrali vhodného partnera.
- Většina respondentů během manželství na rozvod pomyslelo, většinou to však nevyjádřili nahlas. Vedl je k tomu z velké části nesoulad názorů s partnerem. Z menší části byly důvodem příbuzenské spory, nevěra, zklamání.
- Menšina respondentů, zejména věřících, na rozvod nikdy nepomyslelo.
- Krizové období se podařilo respondentům překonat pomocí časového odstupu, vzájemné lásky, podpory rodiny, dočasné výměně rolí, návrhem manželství ukončit.
- Nejdůležitější je v rámci řešení sporů v manželství efektivní komunikace.
- Někteří lidé se rozvádějí zbytečně.
- Děti rozvedených rodičů se rozvádějí častěji. Někoho může rozvod rodičů ovlivnit v tom, že se naopak rozvodu snaží vyhnout, a to pečlivým výběrem partnera a snahou v manželství.
- Dnešní zvýšená míra rozvodovosti je způsobena snížením vlivu církve, legislativními změnami, změnou společnosti a jejích postojů vůči problematice, změnou osobnostních charakteristik jednotlivců.

Souhrn

Cílem naší práce bylo zaměřit se na fakt zvyšující se míry rozvodovosti v České republice a následně se pokusit odpovědět na otázku, jaké by mohlo být řešení, popř. prevence rozvodovosti. Proto jsme se ve třech hlavních oblastech teoretické části práce zabývali jednak rozvodovostí v ČR, výběrem partnera a následně manželstvím. V empirické části práce jsme zkoumali subjektivní názory, postoje a zkušenosti manželských párů s výběrem partnera, dílčími aspekty manželství a rozvodem.

Z první oblasti teoretické části práce se dozvíme, že z údajů Českého statistického úřadu vyplývá, že míra rozvodovosti má, v průběhu 20. a počátku 21. století, stoupající trend. Jednak je to zjednodušující se legislativou, jednak zvyšující se společenskou tolerancí k rozvodům. V posledních letech se v ČR rozvádí okolo 30 tisíc manželství ročně.

Navrhovatelkami rozvodu jsou častěji ženy, což souvisí s jejich odlišným očekáváním od vztahu, vyšší investicí do vztahu, a také tím, že mají větší jistotu, že jim zůstanou po rozvodu děti. Role muže a ženy je dnes rovnocennější. Těžiště rodinného života se posouvá od ekonomických a biologických aspektů k funkcím psychologickým.

Mezi nejčastějšími příčinami rozvodu bývá uváděna vzájemná rozdílnost povah. Nejvíce manželství se rozvádí po patnáctiletém soužití.

Rozpad vztahu, stejně jako proces rozvodu, má své etapy. Důležitý je zejména proces hojení.

Druhá oblast teoretické části práce je věnovaná výběru partnera, kde jsme vycházeli zejména z prací Kratochvíla, Plzáka a Šmolky. Dle Eriksona je nejdůležitějším vývojovým aspektem mladé dospělosti intimita. Člověk je k hledání partnera motivován svými potřebami, jakými jsou např. potřeba citové jistoty, potřeba sounáležitosti, orientace a účelu apod.

Princip volby partnera se může odehrávat dle teorie Mursteina, který tento výběr fází do etapy podnětu, etapy hodnot a etapy kompatibility rolí. Uplatňuje se též, ač nevědomě, výběr partnera na základě homogamie či naopak heterogamie.

Partnerství vzniká buď na základě výběru racionálního, emocionálního nebo smíšeného. V posledním figuruje jak složka emocionální, tak racionální. Z jiného pohledu vzniká partnerství buď nahodile nebo na základě aktivního vyhledávání, nebo na základě sociometrického výběru.

Při výběru partnera člověka ovlivňuje primární rodina, zejména rodičovské modely a sourozenecké konstelace, předchozí partnerství atd. Při výběru partnera je důležité očekávání

od vztahu, které je u mužů a žen rozdílné. Ženy preferují muže pracovité, schopné zajistit rodinu, na vzhledu příliš nezáleží. Očekávají od partnera citovou angažovanost, což vychází z podstaty ženské role. Muži preferují ženy krásné, mladé, schopné plodit zdravé děti. Od žen očekávají spíše uspokojení potřeb materiálních.

Manželstvím, coby jedním ze zásadních kroků pro utvoření rodiny, tedy základní společenské jednotky, se věnujeme ve třetí oblasti teoretické části práce.

Předpokladem funkčního manželství je výběr partnera s žádoucími osobnostními charakteristikami, jako je např. tendence k osobnímu růstu, emocionální otevřenost, poctivost a čestnost, zdravá sebeúcta, pozitivní přístup k životu apod. Důležitá je také osobnostní zralost obou jedinců a osobní přičinlivost na budování vztahu.

Důležitými aspekty manželství, o které je třeba zvýšeně dbát, jsou vzájemná komunikace, přístup k dětem, trávení volného času, sexuální soulad a shoda v názoru na finanční hospodaření a práci v domácnosti. Nezbytnou součástí vztahu je partnerská láska.

Při výběru partnera do manželství je vhodné vyvarovat se jedincům s nežádoucími osobnostními charakteristikami. Problematické je soužití s osobou závislou, explozivní, hypersenzitivní, rezonérskou, pedantní, asociální, hysterickou, výrazně žárlivou apod.

Kombinace partnerů tvoří rozmanité profily vztahů, z nichž některé vedou k problematickým manželstvím.

Každý vztah se potýká s jeho vlastním vývojem. Nelze se vyhnout krizím, které jsou součástí každého vztahu. Nejedná se o patologický jev. Je vhodné být na krize připraven. Při nedostatku některé komponenty důležité pro vztah, může partner začít hledat její uspokojení jinde, v mimomanželském vztahu. Záleží na tom, která z potřeb není uspokojována. Prevencí vysoké míry rozvodovosti mohou být předmanželské kurzy.

Empirická část práce zahrnuje kvalitativní výzkum. Cílem práce bylo zkoumat tři oblasti života respondentů, které vyplynuly z teoretické části práce, a to výběr partnera, manželství a rozvod, z pohledu jejich subjektivních názorů, postojů a zkušeností. Tyto poznatky by mohly vést k další práci s vysokou mírou rozvodovosti, popř. k její prevenci.

Vzhledem k jedinečnosti a konkrétnosti zkoumaných témat byl zvolen přístup kvalitativní. Pomocí polostrukturovaného rozhovoru, tvořeného 37 otázkami, byla získána výzkumná data pro tři oblasti výzkumu. Respondentům byl předložen i screeningový dotazník pro zajištění osobních dat. Před započítáním všech interview bylo provedeno pilotní ověření.

Výzkumný soubor byl tvořen 17 manželskými partnery, tedy 8 manželskými páry a jednou samostatnou manželkou, setrvávající v manželství minimálně 10 let. Respondenti byli získáni prostým záměrným výběrem.

Výzkumná data byla zaznamenána na diktafon a následně transkribována. Poté proběhla redukce dat prvního řádu a kódování dat.

Výsledky s interpretací dat rozdělených do pěti suboblastí přinesly tato zjištění:

1. Co je důležité při výběru životního partnera?

V okamžiku prvního seznámení (většinou na společenské akci) partner zaujme svým vtipem, komunikativností, fyzickou přitažlivostí a intelektem. Člověk kritéria pro výběr partnera během života z větší části nemění. Výběr partnera je ovlivněn emocemi, racionální hodnocení přichází s bližším poznáváním. Rodičovský model ovlivňuje výběr partnera u svého potomka. Mladý člověk více než starší klade důraz na fyzickou přitažlivost partnera, představuje si, že s partnerem bude trávit většinu času, a že si svého partnera přetvoří k obrazu svému. Člověk, který se v životě rozvede, si najde buď podobný typ partnera, se kterým se rozvedl, nebo se snaží najít partnera s kontrastními vlastnostmi oproti tomu, se kterým se rozvedl.

2. Jaký má dnešní člověk žijící alespoň 10 let v manželství názor na tuto instituci?

Manželství značí založení rodiny. Rodina je tvořena partnerem a společnými dětmi ve společné domácnosti. Manželství je považováno za přirozenou součást života, je naplněním touhy dvou lidí sdílet společný život. Je tradicí společnosti, není ani moderní, ani zastaralé. Mělo by se vyznačovat láskou, tolerancí, podporou, zodpovědností za sebe i za druhé, pocitem bezpečí, jistotou, vzájemnou úctou, sounáležitostí, důvěrou a vírou. Moderní je nesezdané soužití, které je pro manželské páry nepřijatelné pro jeho „nenaplněnímšopnost“ vztahu. Třetina respondentů by na nesezdané soužití nepřistoupila, ani s touto možností nesouhlasí u jiných lidí. Třetina by na nesezdané soužití přistoupila, pokud by ve vztahu již nefigurovaly děti. Dle poslední třetiny je jedno, jsou-li partneři oddáni či ne. Láska se během manželství rozvíjí v hlubší a širokospektrálnější citový vztah. Existence předmanželských kurzů je, dle poloviny respondentů, pro dnešní mladé lidi přínosem. Dle druhé poloviny jsou předmanželské kurzy zbytečností.

3. Co pomáhá manželství správně fungovat?

Člověk vstupující do manželství by měl disponovat těmito vlastnostmi a schopnostmi: spolehlivost, upřímnost, důvěryhodnost, umění milovat, velkorysost, obětavost, věrnost, schopnost odpuštění, zralost, schopnost zabezpečit rodinu a mít dobré zaměstnání. Pro funkční průběh manželství jsou obecně důležité tyto aspekty: láska, přítomnost partnera, tolerance, účelná komunikace, společné plány do budoucna, podpora, důvěra, pocit sounáležitosti a pochopení, zájem obou partnerů na udržení vztahu, umění odpustit, děti, přátelé, čas, který má každý sám pro sebe, duševní hygiena. Mezi manželi by měla fungovat

shoda v životním stylu, postojích, názorech. Přibližná shoda by měla existovat u věku a intelektu. Odlišnost je možná v zájmech. Konkrétní zkušenosti napomáhající funkčnímu vztahu respondentů jsou tyto: plnění vlastních povinností či ulehčování v povinnostech partnerovi, tolerance, snaha účelně komunikovat a nehádat se, dělat ostatní v rodině šťastné, občas partnera překvapit, přizpůsobovat se, dbát na duševní hygienu. Krizová situace v manželství se vyznačuje komunikačním nesouladem. Ten je možno řešit třemi různými strategiemi, které napomáhají funkčnímu manželství. 1. „ústup od svých pravd“, 2. „máš pravdu“ a 3. „já mám pravdu“. Také je možno komunikační nesoulad řešit vtípem, odreagováním, předcházením takových situací pomocí např. společných výletů, zážitků, zpříjemňováním vztahu.

4. Co nepomáhá manželství správně fungovat?

Člověk vstupující do manželství by neměl disponovat následujícími vlastnostmi či dispozicemi: závislost, fyzické násilí, nedůvěryhodnost, nadměrná žárlivost, egoismus, promiskuita, nekomunikativnost, cholerický typ osobnosti. Manželskému vztahu neprospívá, pokud při komunikaci partneři nedodržují pravidla rovnocennosti či komunikují nedostatečně. Neúspěšnou komunikaci je možno překonat časovým odstupem a následnou další komunikací, ústupem, tolerancí, humorem nebo přehlížením.

5. Čím to je, že se lidé dnes tak často rozvádějí?

Deset respondentů během manželství na rozvod pomyslelo. Vedl je k tomu z velké části nesoulad názorů s partnerem. Z menší části byly důvodem příbuzenské spory, nevěra, zklamání. Sedm respondentů, zejména věřících, na rozvod nikdy nepomyslelo. Krizové období se podařilo respondentům překonat pomocí časového odstupu, vzájemné lásky, podpory rodiny, dočasné výměně rolí, návrhem manželství ukončit. Nejdůležitější je v rámci řešení sporů v manželství efektivní komunikace. Ti lidé, kteří se rozvedli, měli vážný důvod, který nešel překonat, nebo si nevybrali vhodného partnera. Někteří lidé se rozvádějí zbytečně. Děti rozvedených rodičů se rozvádějí častěji. Někdy může rozvod rodičů děti ovlivnit pozitivně, a to tak, že se naopak rozvodu snaží vyhnout pečlivým výběrem partnera a větší snahou v manželství. Dnešní zvýšená míra rozvodovosti je způsobena snížením vlivu církve, legislativními změnami, změnou společnosti a jejich postoji vůči problematice, změnou osobnostních charakteristik jednotlivců.

Použitá literatura

Odborná literatura

- Atkinson, R. (2003). Psychologie. Praha: Portál.
- Biddulph, S. & S. (2006). Deset tajemství lásky. Praha: Portál.
- De Angelis, B. (1995). Tajemství partnerství. Praha: Talpress.
- Fromm, E. (1966). Umění milovat. Praha: Orbis.
- Hall, C. S. & Lindzey, G. (2002). Psychológia osobnosti. Bratislava: Slovenské pedagogické nakladateľstvo.
- Hayes, N. (2003). Základy sociální psychologie. Praha: Portál.
- Hellinger, B. (2000). Skrytá symetrie lásky. Praha: Pragma.
- Hrušáková, M. (2003). Rozvod a paragrafy. Brno: Computer Press.
- Jellouschek, H. (2003). Pravidla lásky. Praha: Portál.
- Klimeš, J. (2005). Partneři a rozchody. Praha: Portál.
- Kratochvíl, S. (1988). Jak žít s neurózou. Praha: Avicenum.
- Kratochvíl, S. (2005). Manželská terapie. Praha: Portál.
- Krejčířová, D. & Langmeier J. (1998). Vývojová psychologie. Praha: Grada.
- Lidské tělo (3. vydání). (1993). Bratislava: Gemini.
- Matějček, Z. (1989). Rodiče a děti. Praha: Avicenum.
- Matoušek O. (2003). Rodina jako instituce a vztahová síť. Praha: Sociologické nakladatelství.
- Miovský, M. (2006). Kvalitativní přístup a metody v psychologickém výzkumu. Praha: Grada.
- Mlčák, Z. (1996). Vybrané kapitoly z psychologie manželství a rodiny. Ostrava: Ostravská univerzita.
- Novák, T. (2003). Jak loví ženy? Jak loví muži? Praha: Víkend.
- Novák, T. (2006). Manželské a rodinné poradenství. Praha: Grada.
- Pavlík, Z. & Kučera M. (2002). Populační vývoj České Republiky 2001. Praha: PŘF UK.
- Plaňava, I. (2000). Manželství a rodiny. Brno: Doplněk.
- Plháková, A (2003): Obecná psychologie. Praha: Academia.
- Plzák, M. (1975). Klíč k výběru partnera pro manželství. Praha: Avicenum.

- Plzák, M. (1988). Poruchy manželského soužití: Úvod do matrimoniopatologie. Praha: SPN.
- Plzák, M. (1973). Poznání a léčba poruch manželského soužití. Praha: Avicenum.
- Repáň, L. (1980). Psycholog bez čekárny. Bratislava: Obzor.
- Vágnerová, M. (2000). Vývojová psychologie. Praha: Portál.
- Satirová, V. (1994). Kniha o rodině. Praha: Práh.
- Šmolka, P. (2004). Muž a žena - návod k použití. Praha: Portál.
- Šmolka, P. (2005). Výběr partnera. Praha: Grada.
- Šmolka, P. (2006). 100+1 návodů jak přežít manželství aneb manželská poradna s.r.o.. Praha: Mladá fronta.
- Ulrich, T. (1999). Harmonický rozvoj osobnosti. Olomouc: Matice cyrilometodějská.
- Wlli, J. (2006). Psychologie lásky. Praha: Portál.

Odborné časopisy

- Bartušková, J., Vítěčková, M. (2010, únor). Láska bez prstýnku. Psychologie Dnes, 20.
- Knoblochová, J. (2006, říjen). Když už jsme spolu tak dlouho, tak proč bychom si to kazili. Psychologie Dnes, 4-5.
- Kramulová, D. (2007, duben). Výchova dětí v Čechách: Jaké názory ovlivňují dnešní rodiče. Psychologie Dnes, 12-18.
- Šťastní rodiče - šťastné páry? (2006, leden). Psychologie Dnes, 7.
- Kurzy manželství. (2007, 20). 100+1 zajímavosti z celého světa, 17.

Internetové zdroje

- Buss, D. M., Barnes, M. (1986). Preferences in human mate selection. Journal of Personality and Social Psychology, 559-570. Retrieved from http://homepage.psy.utexas.edu/homePage/Group/BussLAB/pdffiles/prefs_mate_selection_1986_jpsp.pdf
- Buss, D. M. (1988). The evolution of human intrasexual competition: Tactics of mate attraction. Journal of Personality and Social Psychology, 616-628. Retrieved from http://homepage.psy.utexas.edu/homePage/Group/BussLAB/pdffiles/evolution_intrasexual_competition_1988_jpsp.pdf

Buss, D. M., Shackelford, T. K. (2008). Attractive women want it all: good genes, economic investment, parenting proclivities and emotional commitment. *Evolutionary Psychology*, 134-146. Retrieved from <http://www.epjournal.net/filestore/EP06134146.pdf>

Fisman, R., Iyengar, S., Kamenica, E., Simonson, I. (2005). Searching for a mate: Evidence from speed dating Experiment (Research paper). Retrieved from <http://www.gsb.stanford.edu>.

Murstein, B. I. (1988). A taxonomy of love. [Electronic version]. Connecticut U.S.A., New London: Connecticut College. Retrieved from http://www.eric.ed.gov/ERICDocs/data/ericdocs2sql/content_storage_01/0000019b/80/35/8c/57.pdf

<http://cpr.apha.cz/priprava-na-manzelstvi-zakladni-material/> ze dne 20. 12. 2009

<http://www.czso.cz/csu/csu.nsf/informace/coby031510.doc> ze dne 17. 3. 2010

<http://www.czso.cz/csu/redakce.nsf/i/rozvodovost> ze dne 6. 3. 2010

<http://www.czso.cz/csu/redakce.nsf/i/rozvodovost> ze dne 7. 3. 2010

http://www.demografie.info/?cz_rozvodhistorie ze dne 22. 10. 2009

http://www.demografie.info/?cz_rozvodhistorie ze dne 14. 3. 2010

<http://www.law.muni.cz/edicni/dp08/files/pdf/historie/vesela.pdf>, n.d.

<http://www.profam.cz/index.html?a=5&id=638> ze dne 16. 4. 2007

http://www.tydenmanzelstvi.cz/data/ke_stazeni/ke_stazeni_show.php? ze dne 15. 2. 2010

http://www.tydenmanzelstvi.cz/data/ke_stazeni/ke_stazeni_show.php? ze dne 15. 2. 2010

http://www.tydenmanzelstvi.cz/data/clanky/clanky_index.php?id_kategorie=5 ze dne 17. 4. 2007

<http://www.zakonik.wz.cz/0169.htm> ze dne 20.3. 2007

<http://www.zakonik.wz.cz/0175.htm> ze dne 15. 3. 2007).

Příloha č. 1 Výzkumné otázky členěné dle 5 suboblastí výzkumu

1. Suboblast Co je důležité při výběru životního partnera?

Kde jste se s partnerem seznámil/a? (3.)

Jaké vlastnosti byly pro Vás při výběru partnera důležité? (4.)

Jaká jiná kritéria byla pro Vás při výběru partnera rozhodující? (5.)

Na co je třeba klást větší důraz při výběru partnera – na emoce nebo na racionální stránku vztahu? Mění se toto v průběhu vztahu či věku? (6.)

Má na výběr partnera vliv rodičovský model? (7.)

Ovlivnil Vás Váš rodičovský model? (8.)

Změnila se u Vás kritéria pro výběr partnera během života nebo byste volil/a partnera dnes dle stejných kritérií? (11.)

Podle čeho si vybírá partnera mladý člověk dnes? Mění se to v průběhu doby? (na začátku 20. století či ještě dříve a dnes) (12.)

Podle čeho si vybírá partnera člověk, který se již jednou nebo vícekrát rozvedl? (13.)

2. Suboblast Jaký má dnešní člověk žijící alespoň 10 let v manželství názor na tuto instituci?

Když vyslovím slovo *manželství*, co se Vám vybaví? (1.)

Jaký je Váš názor na manželství? (2.)

Myslíte si, že je rozdíl mezi nesezdaným a sezdaným partnerským vztahem? Jaký? (15.)

Přistoupil/a byste na dlouhodobý vztah tzv. „na psí knížku“? Proč ano/ne? (16.)

Splnily se Vám představy o manželství? Co to znamená? (20.)

Je něco, co jste pro své manželství vztah převzali od rodičů? (26.)

Myslíte si, že je manželství znakem moderního či naopak zastaralého životního stylu? (29.)

Jak je to s láskou během manželství? (30.)

Co říkáte na možnost zavedení předmanželských kurzů? (37.)

3. Suboblast Co pomáhá manželství správně fungovat?

Co je žádoucími osobnostními charakteristikami, vlastnostmi, pro člověka v manželství? (9.)

Myslíte si, že je ve vztahu vhodnější podobnost nebo odlišnost? (14.)

Co je důležité pro Váš partnerský život? (17.)

Bez čeho byste se ve vztahu neobešel/neobešla? (18.)

Je něco, co jste si v mládí představoval/a pro vztah jako nezbytné, a časem jste zjistil/a, že to tak důležité není? Co to je a jak si to vysvětlujete? (19.)

Co Vás v manželství mile překvapilo? (21.)

Co je důležité pro udržení funkčního vztahu? (23.)

Co pro funkční vztah děláte Vy? Jak se konkrétně zasazujete o to, aby byl vztah funkční? (24.)

Máte nějakou svou osvědčenou strategii, která napomáhá spokojenosti ve vztahu? (25.)

4. Suboblast Co nepomáhá manželství správně fungovat?

Co je nežádoucími osobnostními charakteristikami, vlastnostmi, pro člověka v manželství? (10.)

Co Vás v manželství nemile překvapilo? (22.)

Je něco, co podle Vás Vašemu vztahu neprospívá? (27.)

Je něco, co Vám na partnerovi vadí? Co to je a jak to překonáváte? (28.)

5. Suboblast Čím to je, že se lidé dnes tak často rozvádějí?

Pomýšlel/a jste někdy na rozvod? Pokud ano, co Vás k tomu vedlo? (31.)

Jak se Vám podařilo toto období překonat? (32.)

Co si myslíte o lidech, kteří se rozvedou? (33.)

Rozvádějí se, podle Vás, někteří lidé zbytečně? Znáte příklad, máte zkušenost? (34.)

Myslíte si, že rozvod rodičů ovlivňuje vztahy, resp. rozvodovost dětí? Jak? Máte zkušenost? (35.)

Čím to je, že se lidé dnes oproti dřívějším dobám tak často rozvádějí? (36.)

Příloha č. 2 Screeningový dotazník

Věk:

Pohlaví: muž - žena

Vzdělání: základní - vyučen - střední - střední odborné - vyšší odborné - VŠ

Jste vdaná/ženatý: ano - ne kolikrát

Délka vztahu před sňatkem:

Trvání nynějšího manželství:

Jste rozvedená/ý: ano - ne kolikrát

Trvání předchozích manželství:

Počet dětí:

- z nynějšího manželství

- z předchozích manželství

Rodiče: nesezdáni - spolu do konce života - rozvedeni

Příloha č. 3 Kazuistika Lucie

Lucie je 58letá ošetrovatelka mentálně postižených osob, její vzdělání je základní. S manželem je vdaná 37 let a mají 4 syny.

Když vyslovíme slovo manželství, Lucii se vybaví *„svatba v kostele, rodina, děti, tolerance, úcta, láska.“* Manželství Lucie pojímá za svátost: *„manželství je svátost, je to soužití dvou svobodných lidí, kde svoboda jednoho končí tam, kde začíná svoboda druhého. Manželé by měli stavět potřeby a přání toho druhého před svými a nebát se obětovat pro toho druhého.“* Se svým manželem se seznámila v roce 1969 na Kateřinské zábavě ve vesnici. *„V té době jsem nad vlastnostmi nepřemýšlela, líbil se mi jako celek, ale čím víc jsem ho poznávala, tak jsem ho měla raději a to pokračuje dodnes...přála jsem si, aby byl věřící nebo pocházel z věřící rodiny...“* Na otázku, zda při výběru partnera rozhodují emoce nebo rozum odpověděla: *„...na tuto otázku nelze jednoznačně odpovědět. Oba dva způsoby mohou mít kladné i záporné výsledky, vše závisí na morálních vlastnostech zúčastněných, nejen těch dvou, ale celých jejich rodin, tyto okolnosti se v průběhu života mění.“* Podle Lucie *„dění v rodině vždy ovlivní její příslušníky“*, tudíž rodičovský model hraje důležitou roli i při výběru partnera. Ji samotnou rodičovský model ovlivnil *„tím jak se k sobě vzájemně chovali.“* Partner vhodný pro manželství by měl být *„tolerantní, odpovědný, upřímný....sto lidí, sto názorů.“* Pro manželství je nevhodný člověk, který disponuje charakteristikami jako je *„opilství, žárlivost, hněv, prchlivost...“* Kritéria pro výběr partnera se mění s tím, jak se mění společnost. *„Prvotní impulsy zamilovanosti zůstávají ve většině případů stejné. Další vývoj je určitě ovlivněn stavem rodiny a společnosti.“* *„Podle čeho si, podle Vás, vybírá partnera člověk, který se již jednou nebo vícekrát rozvedl?“* *„Myslím si, že jeho prvotní zkušenost ovlivňuje výběr dalšího partnera a že neustále srovnává minulost s přítomností.“* Podle Lucie je ve vztahu *„vhodnější podobnost, ale jak říká pořekadlo: protiklady se přitahují, ale podle mého nemají šanci uspět v trvalém vztahu.“* Na to, jestli je rozdíl mezi sezdaným a nesezdaným partnerstvím Lucie říká, že *„není jednoznačná odpověď, vždy záleží na odpovědnosti a partnerském vztahu.“* Na vztah *„na psí knížku“* by nepřistoupila, *„nepřipadá v úvahu.“* Pro partnerský život je důležitá *„láska, tolerance, vzájemná úcta.“* *„V mládí jsem si stavěla nereálné vzdušné zámky, ale manžel mě vždy postavil do reality“* odpovídá na otázku, co si představovala v mládí jako nezbytné pro vztah. Představy o manželství se Lucii splnily: *„mám manžela –*

milujícího, 4 syny a šťastnou rodinu.“ Mile překvapena byla v manželství tím, „*že se dá dobře žít i s chlapem, jsem vdaná už 37 roků.*“ Nemile překvapena byla tím, že „*zjistila, že bez něho by to bylo ještě horší. Když je delší dobu nepřítomen, tak nám všem moc chybí.*“ Pro udržení funkčního vztahu je důležité občas vyčistit atmosféru. „*Atmosféru čistíme alespoň 2x týdně. Uvařím dobré jídlo, prostřu stůl, a manžel je spokojený...*“ Konkrétnější strategie pomáhající funkčnímu vztahu považuje Lucie za své tajemství. Pro manželství Lucie od svých rodičů určitě něco převzala, ale neví, co to je. Vztahu s manželem dle Lucie neprospívá manželův silný hlas, překonává jej modlitbou. Manželství není ani zastaralé, ani moderní. „*Manželství je základ rodiny, rodina je základ státu. Nejde o minulost, přítomnost nebo budoucnost. Rodina je vše a manželství je posvátné.*“ „*Láska kvete v každém věku, jen zamilovanost je pomíjivá.*“ Lucie nikdy nepomýšlela na rozvod. O lidech, kteří se rozvedou, si Lucie myslí: „*dle mého názoru, každé manželství by se dalo rozvést, a každé se dá udržet.*“ Někteří lidé se dle Lucie rozvádějí zbytečně, ale vlastní zkušenost nemá, nikoho takového nezná. Také si myslí, že rozvod rodičů ovlivňuje potomky, nezná však konkrétní případ. Dnes se lidé tak často rozvádějí, protože „*nechtějí ustoupit ze svých nároků.*“

Příloha č. 4 Kazuistika Cecílie

Cecílie je 48letá vysokoškolačka, učitelka zeměpisu a němčiny na učilišti. S manželem je vdaná 27 let, mají jednu dceru.

Když vyslovíme slovo manželství, Cecílii se vybaví „*svazek, povinnosti vůči partnerovi, partnerství, odpovědnost, děti.*“ S manželstvím jako takovým Cecílie souhlasí, „*pokud v něm panuje rovnoprávnost a manželé jsou si oporou.*“ Se svým manželem se seznámila již ve 12 letech na společné dovolené jejich a jeho rodičů. Časem, když přátelství vyústilo ve vztah, „*pro mě bylo rozhodující, že mi byl sympatický, byl společenský, měli jsme společné zájmy. Prostě jsme se chtěli.*“ Podle Cecílie je třeba klást při výběru partnera důraz „*na rozum i na emoce, ale hlavně na rozum. V materiálním světě člověk musí někde bydlet, mít práci, něco jíst...lásky, zamilovanost, pomine.*“ Podle Cecílie má také svůj podíl na výběru partnera rodičovský model, který člověka ovlivňuje po celý život. „*Partner hledá partnerku, která je podobná jeho matce a naopak.*“ U ní se to projevilo tak, že si našla partnera, který „*nebyl ňouma, stejně jako můj tatínek.*“ Podle Cecílie jsou pro ostatní lidi při výběru partnera důležité peníze a majetek, zamilovanost, fakt, že nechtějí být sami nebo chtějí utéct z domu, chtějí mít s určitou osobou dítě. Ideální manžel by měl být „*spolehlivý, empatický, ohleduplný, schopný pomáhat, sdílet, měl by mít smysl pro rodinu a mít mě rád.*“ Nežádoucí osobnostní charakteristikou protějšku v manželství je „*hrubost, vulgarita, sobeckost, podpantofláctví, nízké sebevědomí, urážlivost, lakota, přelétavost, nespolehlivost a žárlivost.*“ Tato kritéria se u Cecílie během života nezměnila. Dnešní mladý člověk si vybírá partnera podle podobných kritérií jako v dřívějších dobách – roli hraje jak majetek, tak i postavení, i přání rodičů. Dnes možná hrají roli i koníčky. Člověk, který se již jednou rozvedl, „*si zase vybere toho stejného, tedy takového, se kterým se rozvedl.*“ Sama s tímto zkušenost však nemá. Dle Cecílie je ve vztahu vhodnější podobnost, a to z větší části, ale je potřeba i odlišnost, například u koníčků. Podobnost se týká toho, že by se měli umět manželé dohodnout. Rozdíl mezi sezdaným a nesezdaným partnerským vztahem určitě je. „*Nesezdaný pár si sebe navzájem více váží, nemají nic jistého.*“ Sama by na dlouhodobý vztah tzv. na psí knížku nepřistoupila, pokud by ve vztahu hrály roli děti, tedy v mládí. Dnes však asi ano, když už je dítě odrostlé. Pro Cecíliin partnerský život je důležitá „*pomoc partnera, pochopení, dělení se o radosti i starosti, teplá náruč...také je potřeba mít komu vynadat. Důležité jsou též*

společné zájmy, jako např. cestování, jakási životní cesta.....“ Ve vztahu by se neobešla bez manžela. V mládí si představovala, že *„budou s manželem pořád spolu, ale člověk si potřebuje časem od druhého odpočinout a dát mu volnost.*“ Představy o manželství se Jarce splnily, důkazem je pro ni to, že spolu vydrželi 27 let. To ji zároveň mile překvapilo, jelikož *„všichni tvrdili, že se rozejdeme.“* Nemile Cecílii překvapila skutečnost, že musela dát manželovi v průběhu života *„volnost, dopřát mu, ať si užívá, nevlastnit ho, ale odtud potud, pak už ne!!“* Pro udržení funkčního vztahu je důležitá komunikace a to ve všech situacích. Sama se snažím *„komunikovat, opečovávat, chválit, dát manželovi volnost, nežárlit...to snad stačí. Občas i řvu a vyžaduji komínky ve skříni.“* Osvědčenou strategií Cecílie pro lepší vztah je časté chválení manžela a cestování, také dobré víno a společně strávený čas. Jejich vztahu neprospívá časová zaneprázdněnost manžela a odlišný pohled na to, jak řešit problémy. Na partnerovi jí vadí, že *„pořád na všechno nadává. Pokud to jde, tak odejdu nebo položím telefon.“* Na rozvod Cecílie někdy pomýšlela, a to zejména v době *„jeho záletů a soustavné nespokojenosti. Byla doba, kdy měl i delší dobu milenku.“* Překonat se jim to podařilo *„otevřenou komunikací a návrhem toho, že vztah ukončíme. Nakonec jsme se vždy domluvili.“* Lidé, kteří se rozvádějí, se k tomu svobodně rozhodli. To, že se lidé v dnešní době častěji rozvádějí, je dle Cecílie důsledkem větší svobody. *„Dříve to nebylo tak lehké, církevní sňatky to neumožňovaly. Ženy se dnes po rozvodu dokáží postavit na vlastní nohy, jsou nezávislé a vzdělané.“* Dle Cecílie je zavedení předmanželských kurzů v ČR zbytečné.

Příloha č. 5 Kazuistika Drahoslav

Drahoslav je 42 letý skladník, vyučen. S manželkou je sezdán 17 let, mají 2 dcery.

Když vyslovíme slovo manželství, Drahoslavovi se vybaví *„vztah, základ státu, rodina, děti.“* Manželství považuje za *„právní závazek páru.“* S manželkou se seznámil v roce 1991 na diskotéce ve vesnici. Při výběru partnerky byla pro Drahoslava důležitá její *„samostatnost, vlastní názor, intelekt“*, dále také *„vzhled, symbol ženskosti, genetika, postava, vlasy.“* „Na co je, podle Vás, potřeba klást větší důraz při výběru partnera – na emoce nebo na racionální stránku vztahu?“ *„Záleží na věku – tenkrát to byly emoce, paušální kalkulace – nebyla z rozvedené rodiny, mohla by být nekonfliktní atd., vzor jejich rodičů byl OK, nebyly tam rodinné konflikty, fungující rodina, u delšího vztahu pak nastupuje i rozum.“* Rodičovský model má na partnera vliv, Drahoslava ovlivnil takto: *„ze zjištěných chyb jsem si vzal ponaučení.“* Pro člověka, který chce vstoupit do manželství je *„důležitý postoj k mateřství, schopnost slušně fungovat v rodině (navářit, starat se o děti...), mít dobré zaměstnání, odborník v oboru, oblíbenost v kolektivu, schopnost bavit se tam, ne puťka.“* Naopak, na otázku, co je nežádoucí pro člověka vstupujícího do manželství, Drahoslav odpověděl: *„záleží na individualitě, mohou vyplynout z dějů života, někdy vadí to, jindy to. Nežádoucí jsou defektní či zvrácené pohledy a postoje, prosazování vlastních zájmů v neprospěch rodiny či manželství.“* Kritéria pro výběr partnera *„by se nezměnila, ale dnes to vidím jinak, je to hodně o kompromisech.“* „Podle čeho si vybírá partnera mladý člověk dnes? Mění se to, podle Vás, v průběhu doby?“ *„Mění se to, mění se módní trendy, společnost, státy ...“* Podle čeho si vybírá partnera rozvedený člověk, Drahoslav neví. *„Nejsem rozvedený, vybírá si podle zkušeností z předchozích vztahů.“* Je vhodnější ve vztahu podobnost nebo odlišnost? *„Podobní si lezou na nervy, podobnost je sice žádoucí, ale měl by mít každý své zájmy. Pokud je každý jiný, tak to nefunguje.“* „Je rozdíl mezi sezdáním a nesezdáním partnerským vztahem?“ *„Ano je, nesezdaný pár nic netlačí, vše je z jejich vlastní vůle, musí se domluvit, sezdáný pár akceptuje určitý zákon, který si lidé vymysleli a musí se jím řídit – právní závazky – mohou toho zneužívat i využívat.“* Na nesezdané partnerství by Drahoslav nepřistoupil. *„Forma právního vztahu mi více vyhovuje.“* Pro Drahoslavův partnerský život je důležitá: *„klidná výchova dětí, slušné děti, dále méně důležité – dobré renomé ve vesnici – děti,*

partner. “ Neobešel by se ve vztahu *„bez kontaktu s dětmi, bez společných nedělních obědů a teplé polévky.*“ Drahoslav si v mládí představoval, že *„žena kompletně obstará chod celé rodiny a není to tak.*“ Na otázku o splněných představách Drahoslav odpověděl: *„neměl jsem představy, pouze jsem chtěl žít s vybraným partnerem, mít s ním zdravé děti, dům, být soběstačný.*“ V manželství ho nic nepřekvapilo mile, nemile ho překvapila *„částečná pohodlnost partnera, postupem času její kalkulace, ochlazení vztahu.*“ Pro udržení funkčního vztahu je důležitý *„zájem obou stran na udržení vztahu, tolerance, empatie, společné plány do budoucna.*“ Pro to, aby vztah fungoval, Drahoslav dodržuje *„dohodnuté úkoly vyplývající ze vztahu, dále společné večere, oslavy, překvapení pro partnera...“* Za osvědčenou strategii, která napomáhá spokojenosti ve vztahu, Drahoslav považuje *„trvalý přísun peněz.*“ Od rodičů do manželství Drahoslav převzal *“uvaření dobrého jídla, také „vzpupnost“ - koření vztahu.*“ Manželskému vztahu neprospívají *„kamarádky partnerky – probírají se ženou věci, to pak ovlivňuje subjektivní názor manželky, a to pak neprospívá manželství. Také je to doba, která negativně ovlivňuje vztahy – zrychlená frekvence požadavků, lidé chtějí vše rychle, jsou povrchní.*“ Na partnerce *„mi dříve vadily věci, které dnes už ne, a naopak. Je to například pohodlnost, neinformovanost v závažných věcech, nechá to určitou dobu pod pokličkou a pak to řekne, hráčství počítačových her. Překonávám to těžko, po zjištění problému vše zhodnotím a vyčtu to partnerce v klidu, pohovorem.*“ „Je manželství moderní nebo zastaralou záležitostí?“ *„Záleží na přesvědčení, také na sněmovně a parlamentu, když je člověk v manželství, nedělá si tolik, co chce.*“ Láska je *„doména, chemie, pro manželství dobrá věc, avšak bez záruky na fungování.*“ Drahoslav na rozvod pomýšlel: *„ano, hypoteticky. K rozvodu by mě dovedl naprostý rozdíl zájmů, výchovných postojů, hluboké odcizení, nezájem partnera.*“ Na to, jak se mu podařilo krizové období překonat, odpovídá: *„po dlouhé noci vždy přijde ráno, postupem let člověk nabírá zkušenosti a sčítá plusy a minusy.*“ Lidé, kteří se rozvedou *„měli důvod, stává se to, nesedli si, může to být vina partnerů, rodiny, okolí, zdravotní stav – nemůže mít děti, psychika atd.*“ Někteří lidé se rozvádějí zbytečně, *„myslím, že se to dá vždy řešit kompromisy, je nutno komunikovat.*“ Rozvod rodičů ovlivňuje rozvodovost dětí, *„ale není to stoprocentně vždy negativní vliv.*“ To, že se lidé dnes často rozvádějí, je způsobeno *„společností, zákonem, není to v lidech, zákon jim umožňuje vztah bez manželství, je to o společnosti – dříve nemohla mít holka dítě bez manžela...“* Předmanželské kurzy jsou *„velice dobrá věc, může dojít k obeznámení obou partnerů o úskalích manželství, příprava páru pro harmonické soužití.*“

Příloha č. 6 Kazuistika Filip

Filip je 54letý elektrotechnik, vystudoval střední odbornou školu elektrotechnickou. S manželkou je sezdán 33 let, mají spolu syna a dceru.

Když vyslovíme slovo manželství, Filipovi se vybaví *„důvěra, láska, cit, opora, porozumění.“* Názor na manželství má takový, že je to *„stav, kdy dva lidé si navzájem rozumí a cítí potřebu to nechat potvrdit a dosvědčit úřady.“* S manželkou se seznámil v práci, byli kolegové. Při výběru manželky byla pro Filipa důležitá *„důvěra, spolehlivost, porozumění, pravdomluvnost.“* Také jej zaujal její smysl pro humor, čestnost. *„Na co jste kladl důraz při výběru partnerky, na emoce nebo na racionalitu?“* *„To je složité, nejprve na emoce a potom na racionalitu, ale mělo by to být obráceně.“* *„Má na výběr partnera rodičovský model?“* *„Má, každý se opičí a napodobuje své rodiče, jenom nelenoši se učí.“* *„Ovlivnil Vás Váš rodičovský model?“* *„Ovlivnil, ve slušnosti k partnerovi a v čestnosti.“* Pro člověka vstupujícího do manželství je důležitá *„důvěra, porozumění, schopnost odpouštět.“* Neměl by být nedůvěřivý, nedůvěryhodný a neměl by lhát. U Filipa se kritéria pro volbu partnera nezměnila, volil by stejně. Dnešní mladí lidé nemají moc času na vzájemné poznávání. *„Je ve vztahu vhodnější podobnost nebo rozdílnost?“* *„Rozdílnost může být v tom, že alespoň jeden by měl být tolerantní, jinak podobnost.“* *„Je rozdíl mezi sezdáním a nesezdáním vztahem?“* *„Pro mě to není normální, žít v nesezdáném vztahu.“* Na soužití na „psí knížku“ by Filip přistoupil *„jen v případě nevyhnutelnosti.“* Pro jeho partnerský život je důležitá *„vzájemná důvěra, láska, porozumění.“* Neobešel by se ani bez humoru. Neví o ničem, co by si v mládí představoval jako nezbytné pro vztah a později by zjistil, že to tak důležité není. Filip se cítí v manželství šťastný, a z toho pro něj vyplývá, že se mu představy o manželství splnily. V manželství ho mile překvapila *„tolerance, starostlivost, vždy mám čisto a vypráno a ještě s úsměvem. Je to skoro dennodenní jev.“* Neví o ničem, ho by ho v manželství překvapilo nemile. Pro funkční vztah je nejdůležitější porozumění. Filip se *„zásadně se nehádá, raději si myslí svoje, pravda je jen jedna.“* Za svou strategii pro udržení funkčního vztahu považuje *„snahu o ustoupení.“* Od svých rodičů do manželství převzal *„pracovitost a péči o děti.“* Neví, co by jejich vztahu s manželkou neprospívalo. Na manželce Filipovi vadí její tvrdohlavost, Filip musí ustupovat. *„Je manželství znakem moderního nebo zastaralého životního stylu?“* *„To nevím, je to ekonomická věc.“*

S láskou v manželství je to složité. Filip nikdy během manželství nepomýšlel na rozvod. Ti lidé, kteří se rozvedli, měli vážný důvod. Nerozvádějí se však nikdy zbytečně, *„vždy o něco jde, co se nedá překonat.“* Rozvodovost rodičů děti *„neovlivňuje, moji rodiče se rozvedli.“* Dnes se spousta lidí rozvádí kvůli *„spěchu a nedostatku času.“* Kurzy manželství by se měly, dle Filipa, vyzkoušet.

Příloha č. 7 Odpovědi na výzkumné otázky

1. Když vyslovím slovo manželství – co se Vám vybaví?

Aleš:	vztah muže a ženy, rodina, výchova dětí, problémy a těžkosti
Andrea:	dvojice, tolerance, děti, domov, jistota, bezpečí
Bohumil:	láska, tolerance, pomoc, podpora, děti
Beáta:	rodina, děti, zodpovědnost, jistota, opora, láska tolerance
Cyril:	odchod od rodičů, navázání nového vztahu, děti, soužití s milovanou bytostí, nový domov
Cecílie:	svazek, povinnosti vůči druhému, partnerství, odpovědnost, děti
Drahošlav:	vztah, základ státu, rodina, děti
Dorota:	rodina, instituce manželství, soužití dvou lidí
Emil:	žena a muž, vzájemná tolerance, děti
Eliška:	manžel, starost o manžela
Filip:	důvěra, láska, cit, opora, porozumění
Františka:	láska, úcta, společný život, tolerantnost, děti
Jakub:	rodina, děti, zodpovědnost, starosti, radost
Julie:	už ne JÁ, ale MY, láska, opora u toho druhého, nejsem na vše sama, více názorů a rad
Karel:	zodpovědnost, děti, povinnosti, peníze, práce
Karolína:	láska, společný život, děti, rodina, trpělivost, kompromisy
Lucie:	svatba v kostele, rodina, děti, tolerance, úcta, láska

2. Jaký je Váš názor na manželství?

- Aleš: něco krásného, zvláštního, náročného
- Andrea: je velmi důležité, vdávala jsem se teprve ve 29 letech, ale o manželský vztah jsem stála a stále stojím
- Bohumil: žádný nemám. Rozhodl jsem se tak a tak v něm žiju
- Beáta: velice pozitivní
- Cyril: je to pevnější svazek než soužití „na volno“
- Cedílie: manželství ano, pokud v něm panuje rovnoprávnost a manželé jsou si oporou
- Drahošlav: právní závazek páru
- Dorota: závazek, souhlasím s ním
- Emil: kladný, patří to k životu
- Eliška: souhlasím s manželstvím, je to určitá povinnost, je to lepší než nebýt nesezdáni
- Filip: stav, kdy dva lidé si navzájem rozumí a cítí potřebu to nechat potvrdit a dosvědčit úřady
- Františka: společný život dvou lidí
- Jakub: nemůžu žít už jen svůj život, ale mám zodpovědnost i za partnera
- Julie: už nejsem v životě sama, mám o koho se starat a myslet i na jiné věci a ne jen na sebe. A mám i zodpovědnost nejen sama za sebe.
- Karel: vztah na celý život
- Karolína: způsob společného soužití, projev ochoty dvou lidí zavázat se ke společnému životu, sdílení hodnot, ideálů, cílů....
- Lucie: manželství je svátost, je to soužití dvou svobodných lidí, kde svoboda jednoho končí tam, kde začíná svoboda druhého. Manželé by měli stavět potřeby a přání toho druhého před svými a nebát se obětovat pro toho druhého.

3. Kde a kdy jste se s partnerem seznámil/a?

- Aleš: výlet s přáteli, Sv. Hostýn
Andrea: 91 na jaře, jela nás parta lidí na Hostýn
Bohumil: přes kamaráda, 87, zábava
Beáta: podzim 87, taneční zábava
Cyril: již v dětství, naše rodiny se přátelily
Cecílie: na spol. dovolené ve 12 letech, rodiče se znali - 1973
Drahošlav: 91, diskotéka
Dorota: diskotéka
Emil: restaurace
Eliška: restaurace, léto 91
Filip: v práci, kolegové
Františka: v práci
Jakub: v hospodě, já jsem byl host a partnerka obsluhující
Julie: v hospodě o prázdninách ve Slavkově u Brna, byla jsem tam na brigádě
Karel: před 29 lety na Silvestra, restaurace
Karolína: na Silvestra v restauraci, před 29 lety
Lucie: 69, na kateřinské zábavě

4. Jaké vlastnosti byly pro Vás při výběru partnera důležité?

- Aleš: zaujala mě něčím zvláštním
- Andrea: poctivost, rozvážnost, slušnost, rozmanitost nápadů, spolehlivost
- Bohumil: rozuměli jsme si od začátku, byla veselá, milá
- Beáta: zábavný, zodpovědný, jiný než ostatní
- Cyril: cílevědomost, houževnatost, žádná slepice, praktická
- Cecílie: byl sympatický, společenský, společné zájmy
- Drahošlav: samostatnost, vlastní názor, intelekt
- Dorota: zábavný, nebyl kecka, padl mi do oka, bylo mi 18, kritéria jsem neřešila, byl sympatický, dalo se s ním mluvit, nenudila jsem se, měl zajímavé zájmy-cestování....
- Emil: vzhled, inteligence, pohled na svět, vtip
- Eliška: hodný, slušný, měl o mě zájem, bral mě takovou, jaká jsem
- Filip: důvěra, spolehlivost, porozumění, pravdomluvnost
- Františka: tolerantnost, věrnost, důvěra, veselý, vtipný
- Jakub: příjemný vzhled, zábavná a komunikativní
- Julie: sebevědomí, vzhled, jak a kolik má přátel, komunikativní
- Karel: milá, chytrá
- Karolína: upřímnost, starostlivost, galantnost
- Lucie: v té době jsem nad vlastnostmi nepřemýšlela, líbil se mi jako celek, ale čím víc jsem ho poznávala, tak jsem ho měla raději a to pokračuje dodnes...

5. Jaká jiná kritéria byla pro Vás při výběru partnera rozhodující?

- Aleš: zvláštní kritéria jsem neměl, byla pěkná a inteligentní, setkání byl dar shůry
- Andrea: přitažlivost (nevadilo mi, když se mě dotkl)
- Bohumil: láska, chemie
- Beáta: láska
- Cyril: toužili jsme po sobě
- Cecílie: žádná kritéria nebyla, chtěli jsme se
- Drahošlav: vzhled, symbol ženskosti, genetika, postava, vlasy
- Dorota: pracovitý, koníčky, zábava, „nenuda“
- Emil: asi ne
- Eliška: věděl, že nejsem bohatá, bral mě
- Filip: smysl pro humor, čestnost
- Františka: prostě to tak přišlo
- Jakub: příjemná komunikace a upřímnost
- Julie: asi vzhled
- Karel: upřímná, pracovitá, vstřícná
- Karolína: fyzická přitažlivost, společné zájmy
- Lucie: přála jsem si, aby byl věřící nebo pocházel z věřící rodiny

6. Na co je, podle Vás, potřeba klást větší důraz při výběru partnera – na emoce nebo na racionální stránku vztahu? Mění se toto v průběhu vztahu či věku?

- Aleš: na počátku emoce, později se přidává rozum
- Andrea: vzájemná přitažlivost musí být. Přestože jsem prožívala intenzivní lásku, dokázala jsem rozumově hodnotit svého partnera. Myslím, že bez chemie není láska, bez lásky bych se nevdala, rozum jde do pozadí, pak musí nastoupit tolerance. U sebe mám pocit, že je to i po 15letém manželství pořád stejné.
- Bohumil: na emoce. V mládí nemyslíte racionálně (18-20 let), asi se to změní, dnes se berou mladí v pozdějším věku a možná kladou důraz na racionalitu.
- Beáta: zprvu emoce, posléze racionální stránka, v průběhu věku a vztahu se to mění
- Cyril: vše začíná zamilovaností a končí pádem na hubu, je rozhodující, jak to partneri ustojí, je třeba problémy řešit kompromisem
- Cecílie: na obojí, ale hlavně na rozum, v materiálním světě člověk musí někde bydlet, mít práci, něco jíst... láska (zamilovanost) pomine. Nemění se to.
- Drahoslav: záleží na věku – tenkrát to byly emoce, paušální kalkulace – nebyla z rozvedené rodiny, mohla by být nekonfliktní atd., vzor jejích rodičů byl OK, nebyly tam rodinné konflikty, fungující rodina, u delšího vztahu pak nastupuje i rozum
- Dorota: emoce hrají roli, později na racionální
- Emil: je to individuální, záleží na situaci, spíše rozum
- Eliška: emoce na začátku
- Filip: to je složité, nejprve na emoce a potom na racionalitu, ale mělo by to být obráceně
- Františka: prostě tam musí přeskočit ta správná jiskra mezi dvěma partnery. Časem musí být jistota, že se mohou na sebe ve všem spolehnout a vše řešit spolu.
- Jakub: určitě emoce, když mám partnera rád, tak moc nevnímám negativa, ale spíše emotivní věci

- Julie: asi emoce, protože zamilovaný člověk když se cítí dobře, tak jak se říká, má růžové brýle a nic negativního na tom druhém mu nevadí
- Karel: emoce jsou na počátku nejpodstatnější, v průběhu přichází racionalita
- Karolína: v počátečních fázích vztahu vždy vítězí emoce. Určitě ale existují i racionální typy lidí, pro které emoce znamenají jakousi vedlejší stránku vztahu.
- Lucie: na tuto otázku nelze jednoznačně odpovědět. Oba dva způsoby mohou mít kladné i záporné výsledky, vše závisí na morálních vlastnostech zúčastněných, nejen těch dvou, ale celých jejich rodin, tyto okolnosti se v průběhu života mění.

7. Má na výběr partnera, podle Vás, vliv rodičovský model?

- Aleš: určitě ano
- Andrea: v naší rodině určitě. Mnohokrát jsem si vzpomněla na svou maminku, když něco prožívala či hodnotila. a já teď zažívám to samé.
- Bohumil: snad ano. Můj otec umřel, když mi bylo 6 let, tak jsem toho moc nepochytil, ale všichni říkají, že jsem po svém otci.
- Beáta: ano, ale v počátku vztahu to není patrné. Žena si najde svého otce a naopak.
- Cyril: určitě, je to individuální a hrozně složité
- Cecilie: určitě, partner hledá partnerku, která je podobná jeho matce a naopak
- Drahošlav: má, samozřejmě mě ovlivnil
- Dorota: má vliv
- Emil: ano
- Eliška: ano, v něčem ano
- Filip: má, každý se opičí a napodobuje své rodiče, jenom „nelenoši“ se učí
- Františka nemá
- Jakub: myslím, že ne, aspoň u mě ne, každý člověk je jiný
- Julie: určitě má, protože se snaží o to přirovnávat partnera k rodičům, myslím třeba jako po stránce pracovní.
- Karel: snažím se neopakovat jejich chyby
- Karolína: ano, dle rodičů si vytváříme názor na manželství, kladné stránky chceme dosáhnout a špatných se vyvarovat
- Lucie: dění v rodině vždy ovlivní její příslušníky

8. Ovlivnil Vás Váš rodičovský model, jak?

- Aleš: snažím se o klid po otci, ale někdy jsem výbušný jako matka
- Andrea: vzala jsem si muže, stejně jako maminka, z vesnice, který stále rodičům (mamince) pomáhá, i svým sourozencům, rodině... můj otec byl v tomhle úplně stejný, na ženách pak zůstává domácnost, děti..... hodně věcí musí řešit samy
- Bohumil: viz výše - snad ano. Můj otec umřel, když mi bylo 6 let, tak jsem toho moc nepochytil, ale všichni říkají, že jsem po svém otci.
- Beáta: tehdy určitě ne a dnes si to nechci připustit
- Cyril: vzor mého otce nebyl moc dobrý – dnes bych hodně věcí řešil jinak než on
- Cecílie: ano, partner nebyl ňouma, stejně jako můj tatínek
- Drahošlav: ze zjištěných chyb jsem si vzal ponaučení
- Dorota: ano, fungovali jsme jako rodina, byla pohoda, jezdili jsme na výlety, neomezovali jsme se...to jsem přenesla do své
- Emil: ano, rodiče jsou léta spolu, my také
- Eliška: ano, rodiče měli pěkný vztah
- Filip: ovlivnil, ve slušnosti k partnerovi a v čestnosti
- Františka: ne
- Jakub: mě ne
- Julie: no mě moc ne, protože partner se rodičům v ničem skoro nepodobá, jen v tom, že je po mamce nervózní a zuřivý
- Karel: nemyslím
- Karolína: v mnohém je mé manželství podobné jako mých rodičů
- Lucie: ano, tím jak se k sobě vzájemně chovali

9. Co je žádoucími osobnostními charakteristikami, vlastnostmi, pro člověka v manželství?

- Aleš: trpělivost, tolerance, rozhodnost, odpuštění
- Andrea: tolerance, schopnost kompromisů
- Bohumil: smysl pro rodinu, tolerance, vůle žít ve svazku
- Beáta: tolerance, trpělivost, laskavost
- Cyril: umění žít v kompromisu, dohodnout se s partnerem, končí „já“, začíná „my“, dělit se o povinnosti, radosti, umět druhého „podržet“
- Cecílie: spolehlivost, empatie, ohleduplnost, schopnost pomáhat, sdílet, smysl pro rodinu, mít rád
- Drahošlav: důležitý je postoj k mateřství, schopnost slušně fungovat v rodině (navářit, starat se o děti...), mít dobré zaměstnání, odborník v oboru, oblíbenost v kolektivu, schopnost bavit se tam, ne puťka
- Dorota: spolehlivost, zralost, ví, do čeho jde, připravenost na soužití, zajištěnost finanční...
- Emil: vyváženost, inteligence, pracovitost, věrnost, pravdomluvnost
- Eliška: zájem o ženu, ne o jinou, pomáhající v rodině
- Filip: důvěra, porozumění, schopnost odpouštět
- Františka: 100% důvěra, spolehlivost, láska, úcta
- Jakub: důvěra, láska, obětavost
- Julie: milovat jeden druhého, myslet ne jen na sebe, nebýt sobecký, důvěřovat si, to je asi hodně důležité
- Karel: aby byl solidní se vším všudy
- Karolína: upřímnost, tolerance, důvěra, spolehlivost, věrnost
- Lucie: tolerantní, odpovědný, upřímný....sto lidí, sto názorů

10. Co je nežádoucími osobnostními charakteristikami, vlastnostmi, pro člověka v manželství?

- Aleš: každý má své slabé stránky a bolesti, měl by je umět ukočírovat, jinak je to pak těžké
- Andrea: nechtěla bych osobu na něčem závislou, neschopnou kompromisů, dialogu...
- Bohumil: přehnaná žárlivost
- Beáta: žárlivost, agresivita
- Cyril: sobeckost, neochota naslouchat a spolupracovat
- Cecilie: krutost, vulgarita, sobeckost, „podpantofláctví“, nízké sebevědomí, urážlivost, lakota, přelétavost, nespolehlivost, žárlivost
- Drahoslav: záleží na individualitě, mohou vyplynout z dějů života, někdy vadí to, jindy to. Nežádoucí jsou defektní či zvrácené pohledy a postoje, prosazování vlastních zájmů v neprospěch rodiny či manželství.
- Dorota: neuváženost, nepřipravenost, nezralost, dluhy
- Emil: hysterka, přelétavost, lež
- Eliška: chození za kamarády, alkoholismus, jiné zájmy než rodina
- Filip: nedůvěra, lhaní
- Františka: alkoholik, sobec, líný, netolerantní
- Jakub: nedůvěra, násilí, žárlivost
- Julie: nedůvěra, nejhorší co může být, je násilí ve vztahu, a nejhorší, když se muž dotkne, myslím fyzicky, ženy
- Karel: darebáctví, záletnictví, alkohol, drogy
- Karolína: násilnické sklony, závislosti, prchlivost, promiskuita
- Lucie: opilství, žárlivost, hněv, prchlivost...

11. Změnila se u Vás kritéria pro výběr partnera během života nebo byste volil/a partnera dnes dle stejných kritérií?

- Aleš: nevím, životem obroušený jsem v kritériích čím dál méně náročný
- Andrea: ano
- Bohumil: dodneška jsem neměl potřebu o tom přemýšlet, asi bych volil stejně
- Beáta: vždy jsou to stejná kritéria, pokud jde o lásku a ne o vychytralost
- Cyril: moc ne, není nic zásadního, co bych u nového partnera měnil
- Cecílie: moc se nezměnily
- Drahoslav: kritéria by se nezměnila, ale dnes to vidím jinak, je to hodně o kompromisech
- Dorota: změnily, volila bych jinak. Dívala bych se více na materiální stránku, ale není to nejdůležitější.
- Emil: volil bych stejně
- Eliška: neměnila bych, je to stejné
- Filip: volil bych stejně
- Františka: nezměnily
- Jakub: nezměnily, možná bych nekladl důraz na krásu ale na rozum
- Julie: určitě změnil, nevolila bych dle stejných kritérií jako dříve, ale určitě podle jiných, ale to je tou zkušeností ze života
- Karel: volil bych stejně
- Karolína: volila bych stejně
- Lucie: jak se mění společnost, tak se mění i kritéria

12. Podle čeho si vybírá partnera mladý člověk dnes? Mění se to, podle Vás, v průběhu doby? (na zač. 20. století či ještě dříve vs. dnes)

- Aleš: dnes si mohou mladí lidé vybírat (pokud je to opětované), dříve toto bylo těžší
- Andrea: pořád věřím, že se vybírají z lásky, i když možná se u některých vkrádají do hlav kalkulace. Dříve se sňatky více domlouvaly, hodně domluvených dvojic se pak snažilo mít sebe rádo.
- Bohumil: podle zabezpečení, ale v podstatě je to pořád stejné, přeskočí jiskra, dnes možná i číslo konta
- Beáta: dříve vybírali rodiče, potom ovlivňovali rodiče a dnes jde o „pokus a omyl“
- Cyril: mladí mají větší přehled a větší možnosti poznat svět, nejsou do manželství „tlačení“ společenskými konvencemi, hodně lidí si partnera vybírá podle postavení, vzdělání, bohatství, to se asi moc nemění
- Cecílie: podle majetku – dříve i dnes, podle postavení – dříve i dnes, podle koníčků – dnes, podle přání rodičů - dříve
- Drahoslav: mění se to, mění se módní trendy, společnost, státy
- Dorota: nemění se to, před sto lety se také jednalo o majetku, i dnes, pokud se čl. zamiluje, tak je to jedno
- Emil: mění se to. Doba hraje roli, dříve rodiče vybírali partnera, dnes mladí mají tendenci se brát později. Dnes jsou více informováni, důkladněji si partnera vybírají, láska také hraje roli, vzdělání.
- Eliška: vzhled, peníze, jeho rodina
- Filip: myslím si, že dnes nemají moc času na vzájemné poznání
- Františka: myslím, že se to nemění
- Jakub: myslím, že nemění. Mladí lidé mají stejné myšlení ve svém věku, možná se teď klade větší důraz na peníze.
- Julie: dnes podle mě si vybírají napřed podle vzhledu, potom peníze a další movité věci a ostatní důležité je až někde na posledních místech
- Karel: mladí se někdy nechávají ovlivnit okolím, médii a jinými způsoby, i když to se asi dělo i dříve
- Karolína: nemění
- Lucie: prvotní impulsy zamilovanosti zůstávají ve většině případů stejné. Další

vývoj je určité ovlivněn stavem rodiny a společnosti.

13. Podle čeho si, podle Vás, vybírá partnera člověk, který se již jednou nebo vícekrát rozvedl?

- Aleš: nevím, jestli si vybírá, ale myslím, že hlavní slovo má chemie
- Andrea: v naší rodině se rozvedl bratranec. Myslím, že si vzal ženu podobného typu, za jejich rozvod však mohli rodiče.
- Bohumil: vždy si myslí, že už tu chybu neudělá, ale většinou si najde to samé, co měl před tím
- Beáta: vždy dle něčeho jiného a posléze člověk zjistí, že má doma opět to samé
- Cyril: nemám tuto zkušenost, ale říká se, že žena, která se rozvedla s opilcem, si zase najde opilce
- Cecílie: zase si vybere stejného, tedy takového, s kterým se rozvedl
- Drahošlav: nevím, nejsem rozvedený, vybírá si podle zkušeností z předchozích vztahů
- Dorota: nevím, jestli je to jiné, co znám, tak si ženy najdou většinou podobného partnera
- Emil: vybírá pořád stejně, vzhledově určitě....
- Eliška: nevím. Je to individuální. Stává se, že si vybere podobného
- Filip: nevím
- Františka: nemůžu posoudit
- Jakub: podle toho, v čem se zklamal v předchozím vztahu
- Julie: nevím, nedokážu říct, nemám s tím žádné zkušenosti
- Karel: myslím, že je to vždy stejné, je to v člověku zakódované
- Karolína: vybírá si pořád stejně
- Lucie: myslím si, že jeho prvotní zkušenost ovlivňuje výběr dalšího partnera a že neustále srovnává minulost s přítomností

Máte tuto zkušenost? Jak u Vás tato zkušenost pozměnila výběr dalšího partnera?

Jste znovu ženatý/vdaná?

- Aleš: jsem, tři roky jsem váhal, jsem znamení váha, nakonec ale vše dobře dopadlo a vzali jsme se, byl to „dar shůry“

Andrea: ne
Bohumil: ne, protože bych dostal to samé v bledě modrém
Beáta: ne, neměla jsem potřebu měnit partnera
Cyril: ne
Cecílie: ne
Drahošlav: ne
Dorota: ne
Emil: ne
Eliška: ne
Filip: nejsem, nemám důvod
Františka: ne
Jakub: ne
Julie: nejsem, protože mám toho pravého a nepotřebuju v životě nic měnit, i když není pořád vše růžové, ale o tom to je
Karel: ne
Karolína: ne
Lucie: ne

14. Myslíte si, že je ve vztahu vhodnější podobnost nebo odlišnost?

- Aleš: některé věci vidíme každý úplně jinak, jindy se shodneme
- Andrea: podobné názory jsou hodně důležité, životní styl také, postoje, i věk, IQ nemůže být moc rozdílné, je vhodnější podobnost
- Bohumil: asi podobnost, ale dnes si chlapi berou – čím vyšší IQ má chlap, tím nižší ho má žena a musí tím hrozně trpět. Proto asi hledá další....
- Beáta: podobnost
- Cyril: vždy je lepší podobnost, alespoň podle mých zkušeností, v opačném případě se musí jeden přizpůsobit
- Cecílie: podobnost z větší části...manželé žijí spolu a měli by se umět dohodnout, ale i odlišnost, například v koníčcích
- Drahošlav: podobní si lezou na nervy, podobnost je sice žádoucí, ale měl by mít každý své zájmy. Pokud je každý jiný, tak to nefunguje.
- Dorota: podobnost ve všem, hlavně v názorech, je to o domluvě, věk by měl být také podobný
- Emil: podobnost. Protiklady se sice přitahují, ale společný zájem je důležitý.
- Eliška: spíše podobnost. Partner by měl být teda starší. Odlišnost by měla být, alespoň trochu.
- Filip: rozdílnost může být v tom, že alespoň jeden by měl být tolerantní, jinak podobnost
- Františka: myslím, že je lepší podobnost. Lépe lidé dokážou překonávat problémy, které nastanou.
- Jakub: určitě podobnost, jinak by to moc neklapalo
- Julie: určitě je lepší, když je jistá odlišnost, protože ne nadarmo se říká, že protiklady se přitahují. Ale zase by to nemělo být ve všem, třeba názory, postoje, iq, věk by mohly být odlišné, volný čas a životní styl – alespoň v 80% by to mělo být shodné.
- Karel: každému vyhovuje něco jiného, někdy se přitahují protiklady, najednou to může přerůst v rozvod
- Karolína: pokud možné spory nedojdou do extrému, je to jedno, někomu vyhovují odlišnosti a jsou ochotni si společné zájmy a názory najít nebo vytvořit, někdo raději sdílí vše hned od začátku společně

Lucie: podle mě je vhodnější podobnost, ale jak říká pořekadlo: protiklady se přitahují, ale podle mého nemají šanci uspět v trvalém vztahu

15. Myslíte si, že je rozdíl mezi nesezdaným a sezdaným partnerským vztahem? Jaký?

- Aleš: jak postupuje doba a čas, vztahy jsou volnější, někdo svatbu nepotřebuje
- Andrea: ano myslím, že když nejsou sezdáni, není to naostro-doopravdy. Jako by to pořád byla jen hra nebo zkouška
- Bohumil: jo, jeden na to má papír a společné jméno a druhý papír nemá a dělá v tom bordel děckám a okolí
- Beáta: nesezdaný si myslí, že má různé výhody, ale jinak dělají problémy a chaos okolí a hlavně svým dětem
- Cyril: moc velký rozdíl, u sezdaných je většinou větší soudržnost a větší zodpovědnost k rodině, rodina buduje své „hnízdo“ společně a má větší soudržnost
- Cecílie: určitě je, nesezdaný pár si sebe navzájem víc váží – nemají nic jistého
- Drahošlav: ano je, nesezdaný pár nic netlačí, vše je z jejich vlastní vůle, musí se domluvit, sezdaný pár akceptuje určitý zákon, který si lidé vymysleli a musí se jím řídit – právní závazky – mohou toho zneužívat i využívat
- Dorota: ano je, manželství je závazek, je to těžší, člověk nemůže jen tak odejít, manželství má větší váhu
- Emil: v dnešní době je to myslím vyrovnanější, ani moc ne
- Eliška: moc velký rozdíl ne, sezdaný má papír, nesezdaný ne.
- Filip: pro mě to není normální, žít v nesezdaném vztahu
- Františka: myslím, že je lepší sezdaný pár. Případně mi, že když nejsou sezdáni, že
to je tak, jako když může jeden kdykoliv odejít jako z návštěvy.
- Jakub: nesezdaný pár má volnější vztah, nemají vůči sobě takové závazky
- Julie: ano, já jsem názoru, že pokud chtějí partneři žít spolu a vychovávat děti, měli by se vzít a tvořit manželský pár. Je rozdíl, podle mě jo, protože když se něco stane, tak ten druhý vezme kufr a jde, ale v manželském svazku musí trochu přemýšlet, protože to jde o rozvod a kolikrát se vše urovná
- Karel: není v tom rozdíl, jen na to nemají papír
- Karolína: nesezdaný vztah si vytváří iluzi snazšího úniku, ve skutečnosti to však nehraje roli

Lucie: na to není jednoznačná odpověď, vždy záleží na odpovědnosti a partnerském vztahu

16. Přistoupil/a byste na dlouhodobý vztah tzv. „na psí knížku“? Proč ano/ne?

- Aleš: asi ne
- Andrea: asi ne, připadala bych si, že ta druhá strana o mě nestojí. Ne, nedokážu si to představit.
- Bohumil: jo proč ne, dnes je to normální
- Beáta: ano, protože už mám velké děti
- Cyril: pouze pokud by to byl vztah bez dětí a s jasně vymezenými mantinely
- Cecílie: ne-pokud jsou děti, nyní ve svém věku asi ano
- Drahoslav: ne, forma právního vztahu mi více vyhovuje
- Dorota: mladá asi ne, dnes ano. Protože už jsem jednou vdaná byla, děti mám, další bych nechtěla, nepotřebovala bych to k životu.
- Emil: asi ano. Člověk si to vyzkouší na pár let, více ho pozná, později se mohou vzít nebo ne
- Eliška: asi ne, partner může kdykoliv odejít a nic ho neváže. Sezdaný má ke mně povinnosti atd.
- Filip: jen v případě nevyhnutelnosti
- Františka: ne, to by pro mě nebyl úplný vztah
- Jakub: ne, nevidím v tom nějakou budoucnost
- Julie: ne
- Karel: ne, já jsme pro manželství
- Karolína: ano
- Lucie: ne, nepřipadá v úvahu

17. Co je důležité pro Váš partnerský život?

- Aleš: oboustranně pěkný vztah
- Andrea: abychom se vždy nějak dohodli, abychom si vzájemně mohli předávat lásku, sílu, klid, bezpečí... když je jeden v krizi, aby ho druhý podržel
- Bohumil: tolerance, láska, shoda
- Beáta: tolerance, vstřícnost, láska
- Cyril: tolerance a respektování druhého, každý z partnerů by měl mít určitou volnost, důvěra
- Cecílie: pomoc, pochopení druhého, dělení se o radost i starost, „teplá náruč“, mít komu vynadat, společné zájmy – cestování, životní cesta....
- Drahošlav: klidná výchova dětí, slušné děti, dále méně důležité – dobré renomé ve vesnici – děti, partner
- Dorota: pohoda, klid, stejné zájmy, snaha dohodnout se
- Emil: důvěra, tolerance, společný náhled na svět
- Eliška: manžel má být pomáhající, spolehlivý, postará se o domácnost, o děti
- Filip: vzájemná důvěra, láska, porozumění
- Františka: aby partner byl vždy na blízku pro mě a abych pro něho hodně znamenala a měl mě samozřejmě rád
- Jakub: důvěra, láska
- Julie: abychom si byli navzájem oporou, měli se rádi, mysleli jeden na druhého a ne každý sám na sebe. A hlavně děti, vlastně jak je člověk má, tak už se snaží žít jen pro ně!
- Karel: podpora toho druhého
- Karolína: tolerance
- Lucie: láska, tolerance, vzájemná úcta

18. Bez čeho byste se ve vztahu neobešel/a?

- Aleš: pokud bych věděl, že pro partnera nic neznamenujím a pokud by ke mně nic necítil
- Andrea: bez důvěry
- Bohumil: bez ženy
- Beáta: bez podpory, lásky
- Cyril: bez manželky
- Cecílie: bez manžela
- Drahošlav: bez kontaktu s dětmi, bez společných nedělních obědů a teplé polévky
- Dorota: bez porozumění, bez komunikativního partnera, přátel, zajištění
- Emil: důvěra, láska, kompromis
- Eliška: bez dětí
- Filip: bez humoru
- Františka: bez pocitu potřebnosti, že někomu na mě záleží a má mě rád a že se mnou chce zestárnout
- Jakub: bez sexu
- Julie: bez lásky a bez sexu, ale to až na posledním místě, ale bez toho by to nešlo
- Karel: bez důvěry
- Karolína: bez volných chvil, které mám sama pro sebe
- Lucie: bez lásky

19. Je něco, co jste si v mládí představoval/a pro vztah jako nezbytné, a časem jste zjistil/a, že to tak důležité není? Co to je a jak si to vysvětlujete?

- Aleš: časem se představy mění, je to přirozené
- Andrea: myslela jsem si, že si nikdy nevezmu rozvedeného muže, natož s dítětem. A když jsme se seznámili, vůbec mi to nevadilo.
- Bohumil: chtěl jsem modelku, kterou jsem si bral – časem se to změnilo, ale i já jsem přibral po dětech
- Beáta: nemohu si uvědomit
- Cyril: změnil se mi žebříček hodnot – začal jsem více přemýšlet nad duchovnem, materiální věci jsou pomíjivé
- Cecílie: být pořád spolu, člověk si potřebuje od druhého odpočinout a dát mu volnost
- Drahoslav: ano, myslel jsem, že žena kompletně obstará chod celé rodiny a není to tak
- Dorota: ano, představovala jsem si nekonečnou romantiku, kytky....není to tak důležité
- Emil: určitě, člověk vidí v 18 svět jinak než dnes, dříve chtěl modelku, dnes je to jinak – stačí průměr.... postupem času jsem zjistil, že některé věci nejsou tak důležité
- Eliška: v mládí jsem nad představami nepřemýšlela, nebyl na to čas, bylo mi 18
- Filip: nevím o ničem
- Františka: myslela jsem si, že manžela zpracuji podle sebe, aby byl jako já, ale potom člověk zjistí, že musí mít každý svůj názor a musí tolerovat jeden druhého
- Jakub: vzhled, člověk je často krásnější pod povrchem, „srdce“
- Julie: vzhled, protože k životu a k rodině jsou důležitější věci než vzhled
- Karel: naprostá oddanost, ale každý potřebuje jistou svobodu
- Karolína: abychom dělali všechno spolu, ale některé věci člověk stačí sám, nebo se to musí naučit, poradit si sám
- Lucie: v mládí jsem si stavěla nereálné vzdušné zámky, ale manžel mě vždy postavil do reality

20. Splnily se Vám představy o manželství?

- Aleš: myslím, že ano. Je však nutná tolerance a trpělivost
- Andrea: ano, nechtěla jsem zůstat sama, a to se mi vyplnilo
- Bohumil: asi jo. Mám rodinu, dům, auto, zasadil jsem strom.
- Beáta: neměla jsem žádné, tu úlohu jsem přijala
- Cyril: jak v čem, mnohokrát jsme dokázali podržet jeden druhého
- Cecilie: splnily, vydrželi jsme spolu 27 let
- Drahošlav: neměl jsem představy, pouze jsem chtěl žít s vybraným partnerem, mít s ním zdravé děti, dům, být soběstačný
- Dorota: nevím, jestli jsem nějaké měla, ale asi ano
- Emil: ano, žena, děti máme, předávání zkušeností, hrdost na syna atd.
- Eliška: ano, mám rodinu, byt, zvířata. Myslela jsem, že budeme mít více peněz, ale stačí to.
- Filip: ano, cítím se šťastný
- Františka: jako mladý má každý názor a představy úplně jiné, ale můžu říct, že se mně splnily
- Jakub: ano i ne, manželství je docela složitá záležitost, pokud má být vše na 100%
- Julie: splnily, jsem šťastná, i když to někdy skřípe, ale o tom ten život je, jinak by to bylo moc jednoduché
- Karel: ano, jsem v něm spokojený
- Karolína: ano, mám dvě slušně vychované děti, vztah mezi dvěma lidmi není nikdy idylický, nám se daří překonávat všechny obtížné životní situace společně
- Lucie: mám manžela – milujícího, 4 syny a šťastnou rodinu

21. Co Vás v manželství mile překvapilo?

- Aleš: nevím
- Andrea: že se i po tolika letech spolu dokážeme hodně nasmát
- Bohumil: že se mnou moje žena vydržela až dodnes
- Beáta: děti, jejich narození
- Cyril: že tak dlouho vydrželo, máme stále hodně společné názory
- Cecílie: že jsme to tak dlouho spolu vydrželi, všichni tvrdili, že se rozejdeme
- Drahošlav: nic
- Dorota: že to funguje, jde to, ale je to vždy o domluvě, že mám spokojenou rodinu
- Emil: manželka – občas má dobré nápady, přínos do vztahu
- Eliška: děti, manžel – postaral se o 2 měsíčního syna, když jsem onemocněla
- Filip: tolerance, starostlivost, vždy mám čisto a vypráno a ještě s úsměvem. Je to skoro dennodenní jev.
- Františka: že se manžel dokázal na jedničku postarat o rodinu
- Jakub: obrovská radost z dětí
- Julie: jak je manžel kolikrát pozorný, že bych to do něj neřekla
- Karel: spousta prožitých malých radostí
- Karolína: že jsme zvládli nástrahy a nerozvedli se
- Lucie: že se dá dobře žít i s chlapem, jsem vdaná už 37 roků

22. Co Vás v manželství nemile překvapilo?

- Aleš: nevím
- Andrea: nepřetržitá manželova pupeční šňůra s rodiči. I když v poslední době už i jeho dostihuje únava, takže se doma s námi častěji setkává.
- Bohumil: že už se jí asi nezbavím
- Beáta: děti, jejich puberta a opakování chyb, které jsme dělali my sami
- Cytil: musel jsem se vzdát hodně koníčků, chybí mi čas a volnost
- Cecílie: že musím dát partnerovi volnost, nevlastnit ho, ať si užívá, ale odsud potud, pak už ne
- Drahoslav: částečná pohodlnost partnera, postupem času její kalkulace, ochlazení vztahu
- Dorota: všední věci, pořád se mi líbí jiní chlapi...ale to mě asi nepřekvapilo
- Emil: nevím
- Eliška: děti-někdy zlobí, ale žádná hrůza, nic závratného
- Filip: nevím
- Františka: nevím
- Jakub: pochopit druhého partnera, je to dost náročné
- Julie: nevím
- Karel: děti mají vlastní názor a představy o životě
- Karolína: nevím
- Lucie: zjistila jsem, že bez něho by to bylo ještě horší. Když je delší dobu nepřítomen, tak nám všem moc chybí.

23. Co je, podle Vás, důležité pro udržení funkčního vztahu?

- Aleš: mít rád a to ostatní přijde samo
- Andrea: chtít a nežít ve stereotypu
- Bohumil: musí oba chtít, domlouvat se, tolerovat se
- Beáta: tolerance, láska
- Cyril: vzájemná úcta a tolerance, nesnažit se „předělat“ partnera dle svých představ
- Cecílie: komunikace navzájem ve všech situacích
- Drahošlav: zájem obou stran na udržení vztahu, tolerance, empatie, společné plány do budoucna
- Dorota: vzájemná tolerance, domluva, uchování hezkého vztahu
- Emil: domluva partnerů, ústupnost
- Eliška: aby si manželé rozuměli, aby byli jednotní, drželi spolu
- Filip: porozumění
- Františka: dokázat tolerovat, odpustit, a hlavně aby se měli dva rádi, to je nejhlavnější
- Jakub: řešit společné problémy, láska a zdraví
- Julie: porozumění, láska, vzájemná tolerance
- Karel: tolerance, porozumění
- Karolína: tolerance, vzájemná důvěra, vytrvalost
- Lucie: občas vyčistit atmosféru

24. Co pro funkční vztah děláte Vy? Jak se konkrétně zasazujete o to, aby byl vztah funkční?

- Aleš: komunikuji s partnerem a řešíme problémy společně
- Andrea: snažím se být tolerantní
- Bohumil: vydělávám peníze a zkouším ženu, kolik toho vydrží
- Beáta: jsem tolerantní a milující
- Cyril: snažím se nehádat se
- Cecílie: komunikuji, opečovávám, chválím, dávám mu volnost, nežárlím, ...to snad stačí, občas řvu a vyžaduji komínky ve skříni, vyžaduji pořádek
- Drahoslav: plním dohodnuté úkoly vyplývající ze vztahu, dále společné večere, oslavy, překvapení pro partnera...
- Dorota: přizpůsobuji se manželovi – koníčky, přátelé..., domluva, udržování vzhledu
- Emil: ulehčuji manželce v povinnostech, překvapení
- Eliška: plním své povinnosti v domácnosti, starám se o děti a o manžela
- Filip: zásadně se nehádám, raději si myslím svoje, pravda je jen jedna
- Františka: prostě člověk musí být hlavně tolerantní, já používám svoji diplomacii
- Jakub: snažím se dělat ostatní v rodině šťastné
- Julie: nedělám nic jen pro sebe, ale pro další členy rodiny, což jsou děti a manžel
- Karel: kličkuji vztahem, aby byl co nejvíce funkční a nejméně konfliktní
- Karolína: dělám ústupky, snažím se nacházet kompromisy
- Lucie: atmosféru čistíme alespoň 2x týdně. Uvařím dobré jídlo, prostřu stůl, a manžel je spokojený...

25. Máte nějakou svou osvědčenou strategii, která napomáhá spokojenosti ve vztahu?

- Aleš: mile partnera překvapit
- Andrea: když je napjatější situace, snažím se ji odlehčit humorem
- Bohumil: ne, poslouchám svou ženu
- Beáta: tolerance
- Cyril: dřív to byly růže, teď když je přinesu, tak jsem podezříván, že si chci něco žehlít, tak asi nemám
- Cecílie: snažím se chválit a cestovat, dát si při tom dobré víno a trávit společný čas
- Drahošlav: trvalý přísun peněz
- Dorota: nemám, ustupuji, i když si myslím, že jsem v právu, nebýt tvrdohlavá, usuzuji, jestli je hádka na místě, důležitá.... a taky abych nedělala z partnera blbce
- Emil: někdy je potřeba si za svým stát, někdy naopak ustoupit
- Eliška: dělám své povinnosti v domácnosti
- Filip: snažím se ustoupit
- Františka: manželovi nejdřív něco odsouhlasím a stejně to uděláme tak, že to bude i po jeho i po mém
- Jakub: „žena má vždy pravdu“ ☺
- Julie: když manžel řekne, že jsem měla pravdu, nebo když to dělá tak jako po mojim
- Karel: včasný ústup
- Karolína: neexistuje
- Lucie: to je mé tajemství

26. Je něco, co jste pro své manželství převzali od rodičů?

- Aleš: určitě ano, jsou to kladné i záporné vlastnosti
Andrea: snažíme se vše spolu překonat
Bohumil: nevím
Beáta: toleranci
Cyril: těžko říct, oni viděli svět jinak
Cecílie: nevím
Drahošlav: ano – uvařit dobré jídlo, také „vzpupnost“ - koření vztahu
Dorota: určitě, ale hrají roli i geny, jsem tolerantní, spoustu věcí neřeším, nehádám se, uklízím, vařím, starám se o rodinu
Emil: společné finance
Eliška: držíme hodně při sobě, žijeme pohodový život
Filip: pracovitost a péče o děti
Františka: ne
Jakub: o ničem nevím
Julie: zodpovědnost, mít rád jeden druhého a být tolerantní
Karel: asi nic
Karolína: neřešit věci s horkou hlavou
Lucie: určitě ano, ale nevím, co to je

27. Je něco, co podle Vás, Vašemu vztahu neprospívá?

- Aleš: jestli něco ano, ať to raději nevím
- Andrea: velká uzavřenost mého muže
- Bohumil: že mě manželka neposlouchá
- Beáta: tolerance
- Cyril: nedostatek sexu
- Cecílie: časová zaneprázdněnost partnera, odlišný pohled na to, jak řešit problémy
- Drahoslav: kamarádky partnerky – probírají se ženou věci, to pak ovlivňuje subjektivní názor manželky, a to pak neprospívá manželství. Také je to doba, která negativně ovlivňuje vztahy – zrychlená frekvence požadavků, lidé chtějí vše rychle, povrchní
- Dorota: nedůvěra, nedostatek peněz, nekomunikace
- Emil: manželčiny noční směny
- Eliška: občasné hádky skrz děti – jeden je chrání, druhý ne. Dříve to bylo soužití s maminkou
- Filip: nevím o tom
- Františka: když si postavíme oba hlavu a ani jeden nechce ustoupit. Proto je nejlepší právě ta tolerantnost. A vědět kdy můj názor je správný a kdy ne.
- Jakub: nic není
- Julie: myslím si, že není nic
- Karel: když spolu málo komunikujeme
- Karolína: nejistota
- Lucie: manželův silný hlas

28. Je něco, co Vám na partnerovi vadí? Co to je a jak to překonáváte?

- Aleš: něco možná ano, ale v duchu prosím za to, aby to bylo lepší
- Andrea: velká váhavost, je schopný během hodiny 4x změnit názor, co bude dělat např. odpoledne. Zvykla jsem si, již vím, že to tak bude. Spíš se tomu směji.
- Bohumil: že mi žena nadává kvůli cigaretám, nechám ji vymluvit se
- Beáta: kouření – toleruji to
- Cyril: ráda navozuje rozhovory na témata, ve kterých nemáme stejný názor a nikdy mít asi nebudeme a potom se hádáme, jdu to rozdávat
- Cecilie: pořád na všechno nadává, pokud to jde, odejdu, položím telefon
- Drahošlav: dříve mi vadily věci, které dnes už ne a naopak. je to např. pohodlnost, neinformovanost v závažných věcech, nechá určitou dobu pod pokličkou a pak to řekne, hráčství počítačových her, překonávám to těžko, po zjištění problému vše zhodnotím a vyčtu partnerce v klidu - pohovorem
- Dorota: tvrdohlavost, panovačnost, překonávám to tak, že si řeknu, že to není tak důležité a nebudu se hádat
- Emil: vícekrát to připomenu, nebo vtípem
- Eliška: ani ne, když tak zatnu zuby a nebavím se
- Filip: tvrdohlavost, musím ustoupit
- Františka: někdy jeho přístup k alkoholu. Teď to už tak neřeším, vím, že to není tak hrozný
- Jakub: věčné povyšování a rozkazování, je jako velitelka, snažím se to nevnímat
- Julie: nervozita, a nedokáže řešit nic v klidu. A hlavně si nenechá poradit, má svou hlavu
- Karel: ráda rozhoduje sama, tak jí připomínám, že jsme dva
- Karolína: jsou to maličkosti, překonávám je tolerováním, vzájemnou diskuzí, konfrontací
- Lucie: manželův silný hlas, modlitbou

29. Myslíte si, že je manželství znakem moderního či naopak zastaralého životního stylu? Proč?

- Aleš: manželství je odedávna požehnaný vztah, na tom se nic nemění
- Andrea: -----
- Bohumil: je to tradice společnosti
- Beáta: je to známka zastaralého a dnes opět moderního životního stylu. Dříve to byla povinnost, potom se životní styl zvolnil a bylo moderní jen tak spolu žít a teď jde opět do módy manželství.
- Cyril: neumím dát jednoznačnou odpověď, jsme „pároví“ tvorové, nežijeme ani ve stádě či v hejnu, prostě je nám to dáno
- Cecílie: manželství bylo, je a snad bude vždycky
- Drahošlav: záleží na přesvědčení, také na sněmovně a parlamentu, když je člověk v manželství, nedělá si tolik, co chce
- Dorota: není to zastaralé, bylo to tak, je, a bude. Moderní je spíše žít bez svazku.
- Emil: zastaralé to není, moderní také ne. Patří to k životu pořád.
- Eliška: moderní je spíše žít se smlouvami, ty předmanželské...., je to individuální.
- Filip: to je ekonomická věc, nevím, jak odpovědět
- Františka: nemyslím si ani jedno, bylo to tak, je a myslím, že bude
- Jakub: určitě moderního
- Julie: nemyslím si ani jedno. Prostě když spolu dva chtějí žít v jedné domácnosti, vychovávat děti, měli by být manželé.
- Karel: když to člověk s manželstvím myslí poctivě, tak je pro něj moderní
- Karolína: ani jednoho. Byli a jsou lidé, kteří tíhnou k manželství, a nebo k volnosti.
- Lucie: manželství je základ rodiny, rodina je základ státu. Nejde o minulost, přítomnost nebo budoucnost. Rodina je vše a manželství je posvátné.

30. Jak je to s láskou během manželství?

- Aleš: láska zraje, čím je starší, tím je kvalitnější
- Andrea: láska přechází v domov, v bezpečí
- Bohumil: buď je, a nebo není, zraje
- Beáta: zraje
- Cyril: bez ní to nejde, její forma se však vyvíjí
- Cecílie: musí být
- Drahošlav: je to doména, chemie, pro manželství dobrá věc, avšak bez záruky na fungování
- Dorota: mění se, zamilovanost je na začátku, později se prohlubuje, vyprchává, ale nesmí vymizet úplně
- Emil: na začátku je více lásky, po letech méně, ale zase důvěra, znalost partnera, neobavy vzrůstají
- Eliška: měla by tam být
- Filip: to je složité
- Františka: měla by být pořád
- Jakub: trochu klesá, ale bez ní by to nešlo
- Julie: tak jak si to každý udělá s ní sám. Myslím si, že se dá přirovnat k ročnímu období
- Karel: pochopitelně se mění od okouzlení k vzájemné důvěře
- Karolína: časem může vyprchat, u nás se tak nestalo
- Lucie: láska kvete v každém věku, jen zamilovanost je pomíjivá

31. Pomýšlel/a jste někdy na rozvod? Pokud ano, co Vás k tomu vedlo?

- Aleš: možná v prvních letech, po nějaké hádce, ale záhy to přešlo
- Andrea: nějaké krize byly, když byly dcery malé a já na mateřské, manžel věnoval hodně sil svým rodičům, byl dokonce 1 měsíc, kdy spal doma (tedy u nás) jen jednou. Teď už to tak nevnímám. Pracuji, děti jsou starší.
- Bohumil: ----
- Beáta: ano, vztek
- Cyril: ano, některé ataky manželčinych příbuzných (hlavně tchýně) bývaly neúnosné
- Cecílie: ano, jeho „zálety“ a soustavná nespokojenost. Byla doba, kdy měl i delší dobu milenku
- Drahoslav: ano, hypoteticky, k rozvodu by mě dovedl naprostý rozdíl zájmů, výchovných postojů, hluboké odcizení, nezájem partnera
- Dorota: ano, ale nikdy to nebylo tak vážné, nevyslovili jsme to. Někdy si řeknu, že bych byla raději sama, pomyslím si. Naštvaní mě k tomu vedlo, hádka.
- Emil: někdy ano, ale trvalo to tak půl dne a pak to vypršelo. Neshody.
Z mraku se vyhoupane slunce
- Eliška: ne
- Filip: ne
- Františka: ne
- Jakub: ve vypjatých situacích ano, ale není to určitě řešení, vše se dá vyřešit
- Julie: ano, zklamání ze strany partnera, to co udělal, aniž by mě o tom řekl a zkusil to se mnou nějak řešit. Ale asi bych se nerozvedla, mám svého manžela hodně ráda, to by v tom musela být jediné nevěra, tu bych mu nikdy neodpustila
- Karel: ne
- Karolína: ne
- Lucie: ne

32. Jak se Vám podařilo toto období překonat?

- Aleš: velice rychle
- Andrea: vyměnili jsme si úkoly, já nastoupila do práce a on zůstal s dětmi.
K rodičům i s dětmi jezdil pořád, ale já už to nevnímala, protože jsem
měla i pracovní starosti.
- Bohumil: normálně
- Beáta: klidem, rozhovorem
- Cyril: manželka se postavila na moji stranu
- Cecílie: komunikací a návrhem, že vztah ukončíme
- Drahoslav: po dlouhé noci vždy přijde ráno, postupem let člověk nabírá zkušenosti
a sčítá plusy a mínusy
- Dorota: přešlo to časem
- Emil: den, dva, více ne. Náklonností k sobě, dlouho nevydržíme být
rozhádaní, vzájemnou láskou.
- Eliška: ----
- Filip: ----
- Františka: ----
- Jakub: láskou k dětem
- Julie: pomocí rodičů, dětí a posléze i manžela
- Karel: ----
- Karolína: ----
- Lucie: ----

33. Co si myslíte o lidech, kteří se rozvedou?

- Aleš: je mi líto, že to tak je. Sám jsem rozvedený.
- Andrea: asi si nevybrali toho pravého
- Bohumil: je to jejich věc
- Beáta: je to jejich věc, asi k tomu měli důvod
- Cyril: ne vždy si partneři rozumí celý život, také když dospějí a odejdou děti, se kvalita vztahu mění
- Cecílie: je to jejich svobodné rozhodnutí
- Drahošlav: měli důvod, stává se to, nesedli si, může to být vina partnerů, rodiny, okolí, zdravotní stav – nemůže mít děti, psychika atd.
- Dorota: je to jejich věc
- Emil: je jich čím dál více, neznám jejich problém. Když nemohou být spolu, tak ať jdou raději od sebe, aby to nevyústilo v něco horšího.
- Eliška: je to jejich věc, někdy to stejně nepomůže, někdy se dají dohromady. Někdo musí jít vyloženě od sebe, nesednou si
- Filip: měli k tomu důvod
- Františka: nic, když jim to neklape, tak to nemá cenu
- Jakub: musí mít vážné důvody, takže je neodsuzuji
- Julie: nic, je to jen jejich věc, a pokud jim to spolu nevyhovovalo, tak je dobře, že se to udělali. Život se má žít s někým, koho mám ráda a ne s ním být jen proto, že by např. trpěly děti, kdybychom spolu nebyli.
- Karel: asi něco nedokázali překonat, nenašli jiné východisko
- Karolína: záleží na důvodu, někdy jsou vážné, někdy nesmyslné
- Lucie: dle mého názoru, každé manželství by se dalo rozvést, a každé se dá udržet

34. Rozvádějí se, podle Vás, někteří lidé zbytečně? Znáte příklad, máte zkušenost?

- Aleš: možná ano. Nemohu posoudit, nevidím do cizích vztahů.
- Andrea: vím o několika rodinách, kde za rozvod mohli jejich rodiče
- Bohumil: ano, nemám
- Beáta: ano, nemám
- Cyril: nikdo nezná pravé důvody, proč se ti dva zrovna rozvedli, záleží na úhlu pohledu
- Cecílie: z jejich pohledu (okamžitého stavu) asi ne, z mého pohledu to nemůžu posuzovat, nevidím do vztahu
- Drahoslav: ano, myslím, že se to dá vždy řešit kompromisy, je nutno komunikovat
- Dorota: nevím, každý situaci vidí jinak
- Emil: je to možné, ale nevidím do toho
- Eliška: zbytečně ne, vždy je nějaký důvod
- Filip: asi ne, vždy o něco jde, co se nedá překonat
- Františka: nevím
- Jakub: nemám zkušenost, ale myslím, že ano
- Julie: zkušenosti nemám, ale někdy se to dá řešit třeba i jinak než hned rozvodem
- Karel: nevím, nemám
- Karolína: ano, neznám
- Lucie: ano, nemám

35. Myslíte si, že rozvod rodičů ovlivňuje vztahy, resp. rozvodovost dětí? Jak? Máte zkušenost?

- Aleš: určitě ovlivňuje, snad někdy i k lepšímu
- Andrea: ano, myslím si, že to pak postihuje i děti. Jdou ve šlépějích svých rodičů, vědí, že se můžou rozvést a život půjde dál. Je to dost častý jev.
- Bohumil: ano, negativní vzor. Rodičům to nevyšlo, tak nám to taky nemusí, ale může.
- Beáta: ano, ne
- Cyril: nemám zkušenost
- Cecílie: nevím
- Drahošlav: ano, ale není to stoprocentně vždy negativní vliv
- Dorota: nevím, ale možná nějaké procento tam je, možná ano – dítě vidí, že funguje rodina i bez otce nebo matky
- Emil: vliv to má, půl na půl. Každý vztah je jiný, můj, mých rodičů...
- Eliška: ano, hodně, někdy ale k lepšímu. Záleží, jaký byl důvod, někdy se dítě může právě vyvarovat, snaží se být jiné, nedělat stejné chyby, nevybírat si podobného partnera.
- Filip: neovlivňuje, moji rodiče se rozvedli
- Františka: nemám zkušenost, ale myslím, že to vztahy neovlivňuje
- Jakub: ne, každý si svůj život řídí sám
- Julie: zkušenost nemám, ale myslím si, že určitě nějakým způsobem ten dopad na ty děti to má. Rodiče si je navzájem kupují drahými věcmi atd.
- Karel: myslím, že může. Rodiče jsou pro děti vzorem, nemám s tím zkušenosti.
- Karolína: ano, děti z rozvedených rodin mohou inklinovat k rozvodu, asi záleží na tom, v jakém věku dítěte se rodiče rozvedou, jak moc to dítě poznamená, nemám s tím ale zkušenost
- Lucie: ano, nemám

36. Čím to je, že se lidé dnes oproti dřívějším dobám tak často rozvádějí?

- Aleš: umožňuje to velice volná doba, rozvod není žádný problém. Pokud ti dva se nesnesou, jak spolu mají žít?
- Andrea: není víra, trpělivost. Lidé si chtějí život užít. Jsou bezbožní a nemají z ničeho strach. Nejsou pokorní, ale pyšní.
- Bohumil: je hodně rozšířená nevěra, uvolněné mravy
- Beáta: přílišná volnost
- Cyril: nevím, jestli se rozvádějí více či méně, ženy nejsou tak materiálně závislé na mužích a mají větší možnosti prosadit se i bez manžela
- Cecilie: větší svoboda, dříve to nebylo tak lehké, církevní sňatky to neumožňovaly, ženy se dnes po rozvodu dokáží postavit na vlastní nohy, jsou nezávislé, vzdělané
- Drahošlav: společností, zákonem, není to v lidech, zákon jim umožňuje vztah bez manželství, je to o společnosti – dříve nemohla mít holka dítě bez manžela....
- Dorota: bylo to dáno režimem, měli to zaneseno v kádrovém posudku, dnes jsou důležité peníze, je zrychlený styl života, rychlé zbohatnutí, přijde nová žena....
- Emil: dnes jsou více informováni médii... vliv má doba, na začátku století to neexistovalo, pro pověst rodiny to byla hrůza, dnes to není nic neobvyklého pro člověka. Má na to vliv i okolí, větší přístup k alkoholu, automatům...
- Eliška: je to životním stylem, peníze, alkohol, dříve drželi více při sobě, byli tolerantnější
- Filip: spěchem a nedostatkem času
- Františka: asi si nedovedou tak odpouštět
- Jakub: věčná honba za penězi, náročná doba
- Julie: tak to nemám ponětí. Možná nevěra, peníze, asi dnešní doba, kdy bych řekla, že pro spoustu lidí mají peníze větší cenu než láska
- Karel: myslí si, že všechny problémy od sebe rychle odstříhnou a budou mít pokoj

Karolína: předčasné uzavírání vztahů, berou se, aniž by se lépe poznali, a když se jejich vztah dostane do krize, nejsou ochotni na vztahu pracovat a krize řešit. Jediné řešení pak vidí v rozvodu

Lucie: nechtějí ustoupit ze svých nároků

37. Co říkáte na možnost zavedení předmanželských kurzů?

- Aleš: to nevím. Když mám někoho rád, tak to na základě nepovedeného kurzu skončím?
- Andrea: nevím, zda se dá manželství nazkoušet. Realita je zpravidla úplně jiná. Asi bych je nezaváděla. I když v současnosti je hodně mladých mimo realitu...kdyby se tam učili i o financích, výchově, psychologii, možná
- Bohumil: blbost, manželství se nedá naučit – pouze život tě naučí
- Beáta: až opravdový život je naučí. Jak budou reagovat v kurzu, a v životě, je rozdíl.
- Cyril: je to blbost, teprve život člověka naučí, partnerské vztahy se nedají srovnávat s řízením auta, každý vztah si buduje pravidla, na silnici jsou daná vyhláškou.
- Cecílie: nevím, asi zbytečné
- Drahošlav: velice dobrá věc, může dojít k obeznámení obou partnerů o úskalích manželství, příprava páru pro harmonické soužití
- Dorota: souhlasím. Pokud je vztah pevný, tak je toto nerozhází.
- Emil: ať si to mladý člověk vyzkouší, proč ne?
- Eliška: pro hodně mladé, nezkušené to může být zajímavé, starší už mají nějaké zkušenosti
- Filip: mělo by se to vyzkoušet
- Františka: situace si vyzkouší až v reálním životě
- Jakub: nesmysl!
- Julie: nevím, ale myslím si, že to není až tak dobré, nemůžete tam vyzkoušet to, co se kolikrát stane a také ani nevíte, co se kolikrát stane. Možná ve skutečnosti by se oba zachovali úplně jinak než na nějakém předmanželském kurzu
- Karel: možná by to bylo dobré i u nás, ale myslím si, že lidé, kterým by to něco přineslo, by je nenavštěvovali
- Karolína: nedovedu si to představit, nemuseli by projevit pravé emoce, styděli by se, hráli by...
- Lucie: -----

Vysoká škola: Univerzita Palackého Olomouc

Fakulta: filozofická

Katedra: psychologie

Školní rok: 2009/2010

ABSTRAKT DIPLOMOVÉ PRÁCE

Jméno: Markéta Bártková

Obor: Psychologie

Rok imatrikulace: 2004

Vedoucí práce: PhDr. Jan Šmahaj

Oponent:

Počet stran:

.....

Název diplomové práce:

Výběr partnera a udržení funkčního vztahu v kontextu dnešní míry rozvodovosti

Abstrakt diplomové práce:

Teoretická část diplomové práce se zabývá třemi oblastmi partnerských vztahů: rozvodem, výběrem partnera a manželstvím. V empirické části diplomové práce je využito kvalitativních metod pro výzkum vnímání, názorů a zkušeností manželských párů z jejich funkčního vztahu. Zkoumali jsme, co je důležité při výběru životního partnera, jaký mají názor dlouholetí manželé na instituci manželství, co je důležité pro funkční manželství, co manželství neprospívá a čím, dle dotázaných, vzniká dnešní vysoká míra rozvodovosti.

Klíčová slova:

Rozvod

Výběr partnera

Manželství

Funkční vztah

College: Palacky University Olomouc

Faculty: Philosophical

Department: Psychology

School year: 2009/2010

ABSTRACT OF DIPLOMA WORK

Name: Markéta Bártková

Field: Psychology

Year of matriculation: 2004

Supervisor: PhDr. Jan Šmahaj

Opponent:

Pages:

.....

Name of diploma work:

Choosing a partner and maintaining a functional relationship in the context of today's divorce rate

Abstract of diploma work:

Theoretical part of diploma work deals with three areas of partnership relations: divorce, choosing a partner and marriage. In the empirical part of the diploma work is used qualitative methods to research perceptions, views and experiences of married couples in their functional relationship. We studied what is important in choosing life partner, what they think longtime spouses to the institution of marriage, what is important for a functional marriage, what is not benefit for a marriage and why, according to respondents, there is now a high divorce rate.

Key words:

Divorce

Choosing a partner

Matrimony

Functional relationship